

Stručný a úplný Přehled katolického náboženství.

Od

Innoc. Anton. Frencla,

*doktora teologie a učitele náboženství na cis. král. akademickém gymnasiu
staroměstském v Praze.*

Druhé opravené vydání.

V PRAZE.

Nákladem Spisovatelovým.

K dostání ve všech řádných knihkupectvích.

1857.

Předmluva k prvnímu vydání.

Dle ustanovení nejdůstojnějšího episkopátu říše rakouské má se studující mládeži v první gymnasiální třídě přednáseti stručný přehled katolického učení víry a mravů, čímž by se doplnilo a utvrdilo, čemu se vyučovalo již na hlavních školách, zároveň pak se položil pevný základ, na kterémž by se napotom další náboženské vyučování gymnasiální mělo stavěti. Poněvadž ale nestává posud knihy k tomu příhodné, sestavil spisovatel knihu přítomnou. Za základ použil výborného, v c. k. rakouských zemích vůbec užívaného Kanisiánského katechismu, a to sice v celém obsahu a doslovně; rozdělil však jej na dva díly, a, co úplnosti a důvodnosti věci scházelo, doplnil a ztvrdil jinými spisy symbolickými, jakož i sněmem trientským a katechismem římským, k čemuž i jiných novějších katechetických spisů použito jest:

Podrobuje svou práci zcela a ve všem úsudku sv. katolické církve, podává tímto netoliko gymnasiálním učitelům ale i duchovním zprávcům k opakování katechismu s dospívající mládeží *krátký a úplný přehled katolického náboženství* k utvrzení a upevnění mládeže ve víře a v křesťanském životě, k vzrůstu a rozhojnění církve svaté a k rozmnožení cti a slávy Boží.

V Praze, na den svaté Máří-Magdaleny
l. P. 1852.

Spisovatel.

Předmluva k druhému vydání

V druhém vydání tomto učiněny jsou některé žádoucí opravy, ne však podstatné. Vůbec bral se větší ohled na Řezenský katechismus, jenž nyní zhusta stal se oblíbeným. Za touž příčinou také učení o svátostech a o modlitbě v jednu a sice v třetí částku snešeno jest, což i přehled věci usnadňuje, ačkoliv v prvním vydání články ty nebyly jsou bezmístné. Ostatně pak nevidělo se mi za dobré, od předešlé stručnosti upustiti, jelikož to jest hlavní ctnost knihy k vyučování školnímu určené, ač nemá-li učitele zbytečného učiniti a žáka příliš obtížiti.

V Praze, na den Povýšení sv. kříže 1856.

Spisovatel.

O b s a h.

Ú v o d.

	Stránka
§. 1. Ponětí, obsah a rozvržení náboženství	1
§. 2. Potřeba a užitek důkladné známosti katolického náboženství .	2
§. 3. Jak nabýti důkladné známosti náboženství	3

První hlavní částka.

● víře katolické.

Rozdíl I.

● víře katolické vůbec.

§. 4. Hlavní pravidlo víry katolické .	5
§. 5. Pramenevé víry katolické	6
I) Písmo svaté .	—
II) Ústní podání .	8
§. 6. Obsah víry katolické .	9

Rozdíl II.

● víře zvlášť.

I. O Bohu vůbec.

§. 7. O podstatě Boží .	10
§. 8. O přirozenosti a vlastnostech Božích	—
§. 9. O bytosti neb jsoucnosti Boží .	14

II. O nejsvětější Trojici Boží.

§. 10. Výklad učení tohoto .	16
------------------------------	----

III. O Bohu Otci.

§. 11. O stvoření a správě světa .	18
§. 12. O anjelích .	20
§. 13. O lidech .	22
§. 14. Nejznamenitější osudy prvních lidí .	24
§. 15. Nejznamenitější osudy pokolení lidského za doby přípravy jeho k vykoupení	26

IV. O Bohu Synu.

§. 16. Osobnost a dílo Krista Pána	28
<i>(Pozemský život Páně.)</i>	
§. 17. Nejznamenitější, co se přihodilo před narozením Páně	32
§. 18. Nejznamenitější, co se zběhlo při narození Páně a v jeho mládí	33
§. 19. Nejznamenitější příběhy z veřejného života Ježíšova	34
§. 20. Nejznamenitější, co se přihodilo při utrpení a smrti Ježíšově	36
§. 21. Nejznamenitější, co se dále po smrti Ježíšově	37

V. O Bohu Duchu svatém.

§. 22. Zaslíbení a seslání Ducha svatého	39
§. 23. Osobnost a přirozenost Ducha svatého	40
§. 24. Působení a skutky Ducha svatého	41

VI. O církvi.

§. 25. Ponětí a zřízení církve	43
§. 26. Vlastnosti a známky pravé církve	46
§. 27. O obcování Svatých	49

VII. O posledních věcech člověčích.

I. O smrti.

§. 28. Ponětí, a co pamětného o smrti	54
---	----

II. O soudu.

§. 29. Soud soukromný	55
§. 30. O očistci	56

III. O věčnosti.

§. 31. A) Vzkříšení těla	57
§. 32. B) Soud obecný	58
§. 33. C) O nebi	59
§. 34. D) O pekle	61

Druhá hlavní částka.

O zákonu křesťanském.

Rozdíl I.

● zákonu křesťanském vřbce.

§. 35. Potřeba a hlavní zákon křesťanského života	63
---	----

Rozdíl II.

● zákonu křesťanském zvlášť.

I. O přikázáních Božích.

§. 36. O desateru přikázání Božích vřbce	68
--	----

I. O povinnostech k Bohu.

A. Vnitřní pocta Boží.

§. 37. O prvním přikázání Božím	68
---	----

B. Zevnitřní pocta Boží.

§. 38. O druhém přikázání Božím	73
---	----

§. 39. O třetím přikázání Božím	75
---	----

II. O povinnostech k sobě a k bližnímu.

Rozdíl I.

● povinnostech zvláštních.

§. 40. O čtvrtém přikázání Božím	77
----------------------------------	----

Rozdíl II.

● povinnostech obecných.

§. 41. O pátém přikázání Božím	81
§. 42. O šestém přikázání Božím	86
§. 43. O sedmém přikázání Božím	88
§. 44. O osmém přikázání Božím . . .	90
§. 45. O devátém a desátém přikázání Božím	93

II. O církevních přikázáních.

§. 46. O těchto přikázáních vůbec	94
§. 47. První církevní přikázání	95
§. 48. Druhé církevní přikázání .	96
§. 49. Třetí církevní přikázání .	97
§. 50. Čtvrté přikázání církevní .	99
§. 51. Páté přikázání církevní	100

II. O křesťanské spravedlnosti.

Rozdíl I.

● prvním dílem křesťanské spravedlnosti.

§. 52. O zlém vůbec . . .	100
§. 53. I. Sedmero hlavních hříchů .	104
§. 54. II. Čtvero hříchů do nebe volajících .	106
§. 55. III. Šestero hříchů proti Duchu svatému .	—

Rozdíl II.

● druhým dílem křesťanské spravedlnosti.

§. 56. O dobrém vůbec .	108
-------------------------	-----

A) O ctnostech.

1) O ctnosti vůbec	109
2) O ctnosti zvlášť.	
§. 57. I. O Božských ctnostech	110
§. 58. II. O mravných ctnostech . . .	111
§. 59. III. O ctnostech, které jsou proti hlavním hříchům	113

B) O dobrých skutcích.

§. 60. O dobrých skutcích vůbec .	115
-----------------------------------	-----

Přídavek.

● křesťanské dokonalosti.

§. 61. 1) O křesťanské dokonalosti vůbec	116
§. 62. 2) O křesťanské dokonalosti zvlášť . .	117

Třetí hlavní částka.

O prostředcích k dosažení milosti.*A) O svátostech.***Rozdíl I.****● svátostech vůbec.**

§. 63. Ponětí, počet a rozdílové svátostí	119
---	-----

Rozdíl II.**● svátostech svátostí.**

§. 64. I. O křtu svatém	121
§. 65. II. O svátosti biřmování	123
§. 66. III. O nejsvětější svátosti oltářní	125
§. 67. a) O mši svaté	127
§. 68. b) Sváté přijímání	128
§. 69. IV. O svátosti svatého pokání	131
§. 70. 1) Zpytování svědomí	132
§. 71. 2) Žel a lítost	133
§. 72. 3) Pravý úmysl čili pravá vůle	134
§. 73. 4) Zpověď	135
§. 74. 5) Dostiučnění	137
§. 75. O odpustcích	138
§. 76. V. Svátost posledního pomazání	139
§. 77. VI. Svátost svěcení kněžstva	141
§. 78. VII. Svátost stavu manželského	142

B) O modlitbě.

§. 79. O modlitbě vůbec	143
II. O modlitbě svátostí.	
§. 80. A. Modlitba Páně	146
§. 81. B. Pozdravení anjelské	150

U v o d.

§. 1. Pojetí, obsah a rozvržení náboženství.

Člověk, jsa nejznamenitější tvor Boží na zemi, jest od tvůrce nejmoudřejšího k tomu stvořen a určen: aby jej poznal, ctil a miloval, z lásky jeho vůli plně, jemu sloužil a takto s ním spojen jsa, spasen byl. K dosažení téhož určení byl Bůh sám člověku nápomocen. On zajisté stvořiv prvního člověka v svatosti a spravedlnosti, byl prvním učitelem a vůdcem jeho v ráji, zjevuje se totiž jemu, vyučoval a vedl jej, aby určení svého dosáhl. Však i když následkem prvotního hříchu blahé toto spojení člověku s Bohem zrušeno jest a pokolení lidské od Boha se vzdálilo, neopustil ho Bůh; alebrž osvědčoval se mu mnohými a rozdílnými způsoby, zvláště pak zjevoval se mu skrze lid vyvolený národ Israelský, až pak posléze když se naplnil čas, seslal Syna svého jednorozeného ku vykoupení kleslého pokolení lidského.

„Mnohokrát a mnohými způsoby mluvil někdy Bůh otcům (Židům) skrze proroky, a nejposléze mluvil k nám skrze Syna, ježž ustanovil dědicem všech věcí.“ Žid. 1, 1. 2.

Kristus Ježíš co Vykupitel světa, jsa prostředníkem mezi Bohem a lidmi, netoliko nás učil dokonale Boha znáti a jeho vůli plniti; abrž také zjednav nám milost Boží, zůstavil nám prostředky k dojití spasení; a takto způsobil, že určení svého opět dosáhnouti můžeme.

Bychom ale v skutku určení svého řádně dosáhli, třebať abychom co živí údové církve Kristovy t. j. katolické, kte-

rouž ustanovil a v kteréž sklad svého učení a svých milostí zůstavil:

1. Věřili, co nám Bůh zjevil,
2. Plnili příkázání, kteréž zachovávatí nám velel,
3. Užívali prostředků, kteréž k dosažení milosti Boží ustanovil.

A tomu nás učí křesťanské katolické náboženství. Onoť zajisté učí nás znáti:

1. Co nám Bůh zjevil, a čemu máme věriti, abychom jej poznali;
2. Příkázání, kteréž máme plniti, abychom mu hodně sloužili;
3. Prostředky, jichžto musíme užívati, abychom milosti Boží dosáhli.

Rozvrhuje se tedy učení o náboženství katolickém na tři hlavní částky; a sice jedná:

- I. O víře katolické,*
- II. O zákonu křesťanském,*
- III. O prostředcích k dosažení milosti Boží.*

§. 2. Potřeba a užitek důkladné známosti katolického náboženství.

Důkladné známosti katolického náboženství jest potřebí a to sice:

1. Každému člověku vůbec:

a) Poněvadž bez známosti této člověk by *zjevení Božího* a tudíž i cíle svého ovšem *ani nepoznal*, tím méně *určení svého řádně dosáhl*. K čemuž nemůže žádný býti netečným, poněvadž tu jde o věčnou blaženost.

„Co jest platno člověku, byl všecken svět získal, a na své duši škodu „trpěl.“ Mat. 16, 26.

b) Nad to prospívá dokonalá známost katolického náboženství i k rozmnožení *časné blaženosti*, anť osvěcuje rozum, šlechtí srdce člověka a vede jej k ctnosti, kteréž jest základ všelikého blahobytu, jak jednotlivců tak i celých národů.

2. *Však i vzdělanému člověku zvláště jest potřebí důkladné známosti svatého náboženství:*

a) Nebo jestliže kdo u poznání časných věd pokračuje, slušno, by také prospíval známosti svatého náboženství, bez kteréhožto *všeliká jiná učenost jest kusá, planá a neužitečná*, a kteroužto žádná věda a učenost byt i sebe rozsáhlejší vynahraditi a dosaditi nemůže. Neb svaté náboženství jediné může dáti všelikému umění a vědám pravý měr, a je takto blahoploďnými učiniti.

„Hleďte nejprve království Božího a jeho spravedlnosti.“ Mat. 6, 33.

b) Mimo to, kdo v známosti sv. náboženství pokračovati zanedbává, *stane se zponenáhla k samému náboženství netečným, konečně i neznabožem*; jsa pak živ sobě k zahynutí a jiným méně vzdělaným ku pohoršení a ke zkáze.

„Kdoby pohoršil jednoho z malíčkých těchto, kteří ve mne věří, lépe by mu bylo, aby zavěšen byl žernov osličí na hrdlo jeho, a pohřben byl do hlubokosti mořské.“ Mat. 18, 6.

c) Posléze pak, i bezbožnost mnohých, nyní zhusta se projevující a zvláště vzdělanější slovy i skutky od náboženství odvrátiti usilující, ukládá každému vzdělanému svatou povinnost, aby získal sobě dokonalou známost sv. náboženství.

„Buďte hotovi vždycky k dostiučnění každému žádajícímu od vás počeť, a naděje té, kteráž jest v vás.“ I. Petr. 3, 15.

§. 3. Jak nabýti důkladné známosti náboženství?

Bychom důkladné známosti katolického náboženství nabýti třebať:

1. Míti dobrou vůli a šlechetné srdce, jenž, prosté vášní, po pravdě touží a jí snažně hledá.

„V svolnou duši nevejde moudrost (Boží), aniž bydliti bude v těle, kteréž poddáno jest hříchům.“ Moud. 1, 3.

2. *Pilně a bedlivě poslouchati slovo Boží při vyučování jak ve škole tak též i v chrámě, jakož i čítati nábožné knihy a obcovati se zbožnými lidmi.*

„Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší.“ Jan 8, 47.

„S mužem svatým ustavičný buď, kteréhožkoli poznáš, že zachovává
„bázeň Boží.“ Sir. 37, 16.

3. *Horlivě plniť, čemuž sv. náboženství učí a k čemuž vede.*

„Blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a ostřihají je!“ Luk. 11, 28.

„Bude-li kdo chtěl vřiti jeho (Božt) činíti, pozná v učení (Ježíšově),
„zdali z Boha jest.“ Jan 7, 17.

4. *Často Boha vroucně prositi za moudrost a pravé osvi-
cení ducha.*

„Jestliže pak kdo z vás potřebuje moudrosti, žádej (jí) od Boha, kte-
„rýž dává všem hojně a neomlouvá, a budeť jemu dána.“ Jak. 1, 5.

„Bože Otče mých, a Pane milosrdenství: dej mi trůnu tvému
„přistojící moudrost a nezamítejž mne z počtu služebníků svých: nebo slu-
„žebník tvůj jsem já člověk mdlý a kratičkého věku, a menší k po-
„rozumění soudu a právním. Nebo byl kdo i dokonalým byl mezi syny lid-
„skými, pakliby s ním nebyla moudrost tvá, za nic počten bude!“ (Modlitba
Šalamounova, Mondr. 9, 1—1.)

První hlavní částka.

O víře katolické.

Rozdíl I.

O víře katolické vůbec.

Bychom určení svého, věčného blahoslavenství v Bohu, dosáhli; třebať přede vším, abychom jej náležitě poznali, jakož i všecko, co nám zjevil. Důkladné pak známosti toho nabýváme ve víře katolické, kterážto nás učí jistě a dokonale znáti Boha a co k našemu spasení zjevití ráčil.

K témuž cíli třeba znáti: Hlavní pravidlo, prameny a obsah víry této.

§. 4. Hlavní pravidlo víry katolické.

Hlavní pravidlo víry katolické jest:

Katolický křesťan má všecko za pravé, co Bůh zjevil a čemu velí církev věřiti: byť i toho smyslem svým dojíti nemohl.

1. Katolický křesťan věří všemu, co Bůh zjevil: poněvadž: a) lidský rozum, zvláště po pádu prvního člověka, jest nedostatečný, by o sobě k důkladné známosti Boha a jeho pravdy přišel; b) jest Bůh věčná pravda a neskončená moudrost, kteréž nelze, aby oklamala; — c) protože víry této každému člověku k spasení nevyhnutelně jest potřeba.

a) „Solva se dovítáme toho, co na zemi jest i co jest před očima, „e práci nalézáme: to pak, co na nebi jest, kdož vystáhne?“ Moud. 9, 16.

b) „Bez víry nelze líbiti se Bohu; nebo přistupující k Bohu věřiti musí, „že Bůh jest.“ K Žid. 11, 6.

c) „Kdo neuvěří, bude zatracen.“ Mar. 16, 16.

2. *Katolický křesťan věří všechno, čemu velí církev věřiti*; poněvadž církvi toliko bezpečně víme, co nám Bůh zjevil; neb: a) Kristus Pán církvi své sklad zjevení Božího zůstavil, a b) ona, Duchem sv. jsouc řízena, ostříhuje skladu toho po všecky věky, chovajíc ho v původní čistotě bez všelikého porušení.

a) „Toho dobrého skladu ostříhej skrze Ducha sv., který přebývá v nás.“

II. Tim. 1, 14.

b) *Církev Boha živého jest sloup a utvrzení pravdy.* I. Tim. 3, 15.

3. *Katolický křesťan věří všemu, co Bůh zjevil a čemu velí církev věřiti*, byť toho i smyslem svým dojíti nemohl; poněvadž ví: a) že rozum Boží jest nad všeliký rozum lidský, kterémuž se člověk ovšem má podrobiti, jehož ale vy-
zpytovat nelze; tím méně, ješto i mnohé věci na světě vy-
skoumati nemůže; b) poněvadž doufá a pevně za to má, že víra ho přivodí již zde k lepšímu poznání Boha a sv. pravdy, k dokonalému pak na věčnosti.

a) „Jak nevyzpytadlné jsou soudové Boží, a nevystižitelné cesty jeho.“ K Řím. 11, 33.

b) „Nyní vidíme skrze zrcadlo v podobnostech, ale tehdyž toďří v toďř; nyní poznáváme z částky, ale tehdyž poznám, jakož i poznán jsem.“ I. ku Kor. 13, 14.

§. 5. Pramenové víry katolické.

Hlavní a úplný pramen víry katolické jest živé učení, které Kristus Pán hlásal a svatí apoštolové rozšiřovali, jakož se zachovalo v živém vědomí (učení) církve Kristovy.

„Věra jde ze slyšení, slyšení pak skrze slovo Kristovo.“ K Řím. 10, 17.

Živé toto učení Kristovo naléztí lze: 1) z části v písmě svatém, čili v biblí; 2) i též v oustním podání, či v tradici.

I) Písmo svaté.

Písmo sv. neb biblí jest sbírka kněh sepsaných od mužů Duchem svatým nadšených, a od církve za slovo Boží uznaných a vždy nezfalšovaně zachovaných.

1. *Nazývá se písmo sv. sbírkou knih, poněvadž z více knih neb spisů sestává, kteréž církev sebrala.*

Knihy tyto rozvrhují se na knihy starého a nového zákona.

Knihy starého zákona obsahují zjevení Boží od počátku světa až ku příchodu Krista Pána. Knihy nového zákona zdržují v sobě zjevení Boží, jak se stalo skrze Krista Ježíše a bylo zvěstováno skrze apoštoly.

2. Tyto knihy jsou *sepsány od mužů Duchem sv. nadšených*, t. j. Duch sv. je při spisování těchto knih zvláštním způsobem vedl a řídil; an jich dle potřeby hned k spisování povzbudil, hned při spisování od bludů chránil, neb jim také poskytoval svatých pravd, a vůbec je řídil, aby tolik a tak psali, jak by toho věřícím k spasení bylo potřebí.

„*Všeliké písmo od Boha vdechnuté, užitečné jest k učení . . . a k cvičení v spravedlnosti, aby dokonalý byl člověk Boží, ke všelikému skutku „dobrému způsobilý.“* II. Tim. 3, 16. 17.

3. *Církev rozhoduje, jestli v které knize zjevení Boží se obsahuje, a zdali ona se máti má za knihu písmo sv.*; poněvadž ona má živé vědomí zjevení Božího a ostřihuje skladu tohoto úplného a neporušeného.

„*Nikoli bych evangelium nevěřil, kdybych důstojností katolické církve „k tomu pohnut byl.“* Sv. Augustin.

4. *Církev chová písmo sv. v celosti a v neporušenosti*; bdíc totiž od počátku až posud nad ním co nejdražším dědictvím, a jsouc řízena Duchem sv., nikdy tomu nepřipustila, aniž připustí, aby se písmo sv. vůbec porušilo neb zfalšovalo.

Z ohledu písma svatého sluší znamenati:

1. *Katolický křesťan věří všemu, co v písmě sv. psáno jest*; poněvadž písmo sv. zdržuje v sobě pravé a neporušené zjevení Boží.

2. *Katolický křesťan věří písmu sv., jak je církev vykládá*; poněvadž písmo sv. není ve všem srozumitelné, a toliko církev pravý smysl toho podati může; neb majíc živé vědomí zjevení Božího, a jsouc zpravována Duchem svatým, ví, jak sluší písmu rozuměti.

„*V písmách sv. jsou některé věci nesnadné k srozumění, kteréžto neuměli „a neustavičně (lidé) přetvárají k svému vlastnímu zahynutí.“* 2. Pet. 3, 16.

„*Církev Boha živého jest sloup a utvrzení pravdy.“* I. Tim. 3, 15.

3. *Jakkolivěk písmo sv. zdržuje v sobě čisté a neporušené zjevení Boží, předc však ne celé a úplné.* Neb

a) Pán Ježíš sám ničeho nepsal; též i nepřikázal apoštolům, aby psali, nýbrž aby kázali; aniž pak všickni apoštolé psali. b) Ti, kteří psali, neměli úmyslu, vypsali celé učení Kristovo; než psali jsou, jak toho potřeba a okoličnosti žádaly, a to z větší části těm, kterým dříve ústně byli hlásali slovo Boží. c) Sami sv. spisovatelové vyznávají, že není všecko v písmě sv. zaznamenáno, a odkazují věřící na ústní podání.

a) „Co vám pravím ve tmě, pravte na světle: a co v uchu slyšíte, hlašte na střechách.“ Mat. 10, 27.

b) „Mnohé zajisté i jiné divy činil Ježíš před obličejem učedníků svých, které nejsou psány v knize této.“ Jan. 20, 30. „Jestli pak i mnoho jiných věcí, které učinil Ježíš, kteréž kdyby měly každá zvláštně psány býti, mám za to, žeby ani svět nemohl obsáhnouti těch knih, kteréby měly psány býti.“ Jan. 21, 26. „Protož bratři, stůjte a zachovávejte ustanovení, kterýmž jste se naučili, buďte skrze (naši) řeč aneb skrze náš list.“ II. Thes. 2, 14.

Poněvadž tedy písmo sv. nezdržuje v sobě celé a úplné zjevení Boží, třebať také věřiti ústnému podání či tradici.

II) Ústní podání

Ústní podání čili dědičné učení zdržuje v sobě zjevení Boží, které Kristus Pán učil, a sv. apoštolové kázali, které ale není zaznamenáno v písmě svatém, nýbrž se zachovalo v paměti věřících a ústně se podalo potomstvu jakožto dědictví otcův.

„Co jste slyšel ode mne před mnohými svědky, to svěťte veřejným lidem, kteří způsobí budou, i jiné učiti.“ II. k Tim. 2, 2.

Katolický křesťan věří také, co učí ústní podání, poněvadž:

a) V písmě sv. není všecko zjevení Boží obsaženo a ku spasení jest třeba věřiti všemu, co Bůh zjevil, dle slov Kristových:

„Učte je (národy) zachovávat všecko, což jsem koli přikázal vám.“ Mat. 28, 20.

b) V ústním podání chová se slovo Boží rovněž jako v písmě sv. čisté a nezfalšované bez všelikých lidských příměsí a přidávků. Neb jen to se má za pravé a dědičné učení, co se drží povždy a od povšechné církvi za pravé učení Kristovo; nad to i církve sv., Duchem sv. řízená, bdí, aby se nic za zjevení Boží nepřijímalo a nevydávalo, co takové v skutku není.

Povzbuzení. Jak blažený jest katolík, který tak krátkou a bezpečnou cestou ku poznání pravdy a k spasení přijíti může! Máť tedy vroucně Bohu děkovati za tento dar pravé víry, a podlé ní život svůj zpravovati.

§. 6. Obsah víry katolické.

Čemu katolický křesťan věřiti má, obsahuje se zvlášť v *apoštolském vyznání víry*, neb „*věřím v Boha.*“

Nazývá se takto; poněvadž pochází již z časů apoštolských a obsahuje dojista učení, kteréž svatí apoštolové hlásali.

Rozvrhuj se na dvanáctero článků, jakové jsou:

1. Věřím v *Boha Otce*, všemohoucího stvořitele nebe i země.
2. I v *Jesu Krista Syna* jeho jediného, Pána našeho.
3. Jenž se počal z *Ducha svatého*, narodil se z Marie panny.
4. Trpěl pod *Pontským Pilátem*, ukřižován i umřel i pohřben jest.
5. Sstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.
6. Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího.
7. Odtud přijde, soudit živých i mrtvých.
8. Věřím v *Ducha svatého*.
9. Svatou církev *obecnou*, svatých obcování.
10. Odpuštění hříchu.
11. Těla vzkříšení.
12. A život věčný. Amen.

Toto apoštolské vyznání víry obsahuje nejpřednější a nejznamenitější částky víry, v kterých ostatní zahrnuté jsou, a sice jedná:

- I. O Bohu vůbec.
- II. O Božské Trojici.
- III. O Bohu Otci.
- IV. O Bohu Synu.
- V. O svatém Duchu.
- VI. O církvi.
- VII. O posledních věcech člověka.

Poznámání. Jsouť ještě jiná vyznání víry, která v církvi během věků anežena jsou, a v kterýchžto církev víru svou o zvláštních člancích zřejmě vyslovila a osvědčila. Nejznamenitější tato vyznání jsou:

Nicenské, které vysvětluje víru církve o Kristu Ježíši a o Duchu sv.;

Svatého Athanasia, které vysvětluje víru církve o nejsvětější Trojici Boží a o vtělení Syna Božího;

Tridentalské, které vykládá víru katolickou proti bludům tak řečených reformatůr.

Rozdíl II.

O v í ř e z v l á š t.**I. O Bohu vůbec.**

První článek víry: „*Věřím v Boha Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.*“

§. 7. O podstatě Boží.

Bůh jest sám od sebe nejdokonalejší duchovní bytnost, neb podstata.

a) Bůh jest bytnost *sama od sebe jsoucí* (nepodmíněná); t. j., an všechno od něho původ svůj bere, jest on nade všechno a má všechno od sebe samého.

„*Já jsem, kterýž jsem.*“ I. Mojž. 3, 14.

„*Z něho a skrze něho a v něm jsou všechny věci.*“ Řím. 11, 36.

b) Bůh jest bytost *duchovní*, t. j. on má nejdokonalejší rozum a vůli ale těla nemá.

„*Bůh jest Duch.*“ Jan. 4, 24.

c) Bůh jest *nejdokonalejší* bytost; t. j. jemu přísluší všechny dokonalé vlastnosti v nejvyšším stupni.

„*Jediný dobrý (dokonalý) jest Bůh.*“ Mat. 19, 17.

„*Není podobného tobě, Hospodine; veliký jsi ty, a veliké jest jméno tvé, v síle.*“ Jer. 10, 6.

Poznam. Jakožto bytnost *sama od sebe jsoucí* jest Bůh: věčný, všudypřítomný, neproměnitelný. Jakožto bytost *duchovní* jest Bůh a) podle *nejdokonalejšího rozumu* svého: vševědoucí, nejvš moudrý; b) podle *nejdokonalejší vůle* své; jest Bůh: všemohoucí, nejdobrotivější, nejvš svatý, nejvš spravedlivý, shovívavější a nejvš milosrdný, nejvš pravdomluvný a věrný.

§. 8. O přirozenosti a vlastnostech Božích.

Bohu, jakožto nejdokonalejší bytosti přísluší následující vlastnosti:

1. *Bůh jest věčný*, t. j. on nemá ani počátku aniž konce — on byl vždy a bude vždy; neb jsa bytnost sama od sebe jsoucí,

nemá počátku ani v sobě aniž má původ v jiné bytnosti, tím méně může kdo působiti, aby vzal konec.

„Prvé než učiněny byly hory, a než jest způsobena země, a okrášlek „zemský, od věků až na věky jsi ty Bůh. Tisíce let před očima tvýma „jest jako den včerejší.“ Žalm 89, 2. 3.

Povzbuzení. Hleď učit sobě Boha přítelem, a nikdy nebudeš opuštěn; neb on zůstane tobě i tehdyž, když všecko tebe opustí. Díž tedy s Davidem: „Bůh srdce mého a díl můj jest Bůh na věky.“ Žalm 72, 26.

2. *Bůh jest neproměnitelný*, t. j. on jest a zůstane vždy tentýž a nemění své rady; protože od žádné bytnosti nezávisí, tudíž i nemůže žádná jakou proměnu v něm působiti, on pak sám, jsa neskonale, nemůže se státi ani lepším ani horším.

„U Boha není proměny ani z proměny zastínění.“ Jakob. 1, 17. „Na „počátku Hospodine ty jsi zemi založil: a dílo rukou tvých jsou nebesa. „Ona zhynou, ty pak zůstaneš, a všechna jako roucho zvelšejí. A jako oděv „změníš, a změněna budou: ty pak vždycky tentýž jsi, a léta tvá nepřestanou.“ Žalm 101, 26—28.

Povzbuzení. Nespolehej na lidi vrtkavé a nestálé; abrž důvěřuj se raději v Boha. „Nedoufejtež v synech lidských, u nichž není spasení. Blahoslavený ten, jehož spomocník jest Bůh.“ Žalm 145, 3. 5.

3. *Bůh jest všudy přítomen*, t. j. on ne toliko bytností svou naplňuje povzdy nebe i zemi; nýbrž i působí mocí svou ve všech věcech a zjevuje v nich své dokonalosti.

„Kam půjdu od ducha tvého? a kam před tváří tvou uteku? Jestliže „bych vstoupil na nebe, tam jsi ty: pakli bych stoupil do pekla, přítomen jsi. „Byl bych vzal křídla svá na uvolně, a bydlél v končinách moře: i tam ruka „tvá provedla by mne: a držela by mne pravice tvá.“ Žalm 138, 7. 10. „V něm živi jsme a hýbáme se a trodíme.“ Skut. ap. 17, 28.

Povzbuzení. Varuj se zlého i v skrytých; pomni, že Bůh jest svědkem činů tvých i těch nejtajnějších. N. p. Josef Egypťský, Susana.

„Po všechny dny života svého v paměti měj Boha: a varuj se, abys nikdy nerovolil k hříchu.“ Tob. 4, 6.

4. *Bůh jest vševedoucí*, t. j. on ví všecko: minulé, přítomné a budoucí, ano i ta nejtajnější myšlení naše.

„Poznal zajiště Pán všechné umění, a vzešel na znamení věků a zvě- „stuje všechny věci, kteréž minuly i ty, jenžto přijíti mají, a zjevuje stopy „věcí skrytých. Proptal a srdce lidské vyskoumal: a chytrosti jejich vy- „rozuměl.“ Sir. 42, 19. 18.

„Oči Páně mnohem více jasnější jsou nežli slunce a spalují všechny „cesty lidské a hlubokost propastí i na srdce lidská hledí do skrytých stran.“ Sir. 23, 28.

Povzbuzení. Čiň dobré i v skrytě, a „Otec tvůj, který vidí skrytě, odplatí tobě.“ Mat. 6, 4. N. p. Tobiaš.

5. *Bůh jest nejvyšší moudrý*, t. j. on všechno dobře činí, tak že to lépe býti nemůže.

„*Jak velič jsou skutkové tvoji Hospodine! všechny věci s moudrostí jsi učinil, naplněny jsou země zbožím tvým.*“ Žalm 103, 24.

Povzbuzení. Budiž spokojen s osudem svým ve všelikých případech života.

„*Vyjev Hospodinů cestu svou a nadějí měj v něm: a on vše dobře učiní.*“ Žalm 38, 5. N. p. Job.

6. *Bůh jest všemohoucí*, t. j. on může vše učiniti, cokoliv chce a jak to chce; poněvadž v působení svém od žádného obmezen býti nemůže.

„*On řekl a (všecky věci) učiněny jsou: on rozkázal, a stvořeny jsou.*“ Žalm 92, 9.

„*Bůh zajisté náš na nebi všechno, cokoli chtěl, učinil.*“ Žalm 115, 3.

„*On přenáší hory a nevědíl ti, jež podvracuje v prchlosti své; on pohybuje zemí s místa jejího, a sloupové její třesou se; přikazuje slunci a „nevychází: a hvězdy zavírá jako pod pečetí: rozlazuje nebesa, a kráčí na „vlnách mořských.“*“ Job. 9, 6—8.

Povzbuzení. Trpíš-li pro Boha, důvěřuj se v Pána, on může tobě pomoci, a tebe z nebezpečnosti vytrhnouti. N. p. Josef v žaláři, Daniel ve lvové jámě, sv. Petr a Pavel.

„*Jestli Bůh s námi, kdo proti nám?*“ K Řím. 8, 31.

7. *Bůh jest nejdobrotivější*; neb on všechny tvory z lásky učinil a hotov jest v lásce této dobře činiti a žehnati všem, zvláště pak lidem.

Bůh učinil všechny tvory z lásky.

„*Miluješ zajisté všeho, cožkoli jest, a nic nemáš v nenávisti z těch věcí, „kteréž jsi učinil: aniž pak jsi co nenávidě ustanovil, „neb učinil.*“ Moudr. 11, 25.

Bůh prokazuje všem tvorům dobré, an každému tvorů dává a uděluje, co dle přirozenosti jeho mu k blaženosti slouží a přispívá.

„*Dobrotivý jest Hospodin k všechněm: a sluhování jeho (jde) na všechny „tvory jeho.*“ Žalm 144, 9.

Bůh jest zvláště k lidem dobrotivý; poněvadž dle uložení Božího k jejich blaženosti celý svět slouží, a Bůh sám k jejich spasení jednorozeného Syna svého vydal.

„*Co jest člověk, že jsi naň pamětliv . . . slávou a ctí korunoval jsi „jej: a ustanovil jsi jej nad dílem rukou svých.*“ Žalm 8, 7. „*Tak Bůh „miloval svět, že Syna svého jednorozeného vydal.*“ Jan 3, 16.

Povzbuzení. Miluj tedy u vděčnosti Boha svého a bližního co dítka jeho!

„*My tedy milujme Boha, nebo Bůh prve miloval nás.*“ I. Jan. 4, 19.

„*Poněvadž Bůh tak miloval nás, i myt máme jedni druhých milovati.*“

8. *Bůh jest nejvyšše svatý*, t. j. on chce a miluje vše dobré a nenávidí zlé.

„*Není svatý jako Hospodin.*“ I. Král. 2, 2. „*Svatý, svatý, svatý jest*

„*Pán Bůh zástupů.*“ Jes. 6, 3. Zjev. 4, 8.

Svrchovanou svatost svou jeví Bůh: a) *skrze hlas svědomí*, kterýžto vzbuzuje nás mocně k dobrému a od zlého varuje, který však od něho a v něm původ má; b) *skrze svá přikázání*, která jsou výjev svaté vůle jeho a v nichžto toliko co dobrého jest, přikazuje a co zlého, zapovídá.

Povzbuzení. I my máme svatými býti! — „*Buďte svatí, poněvadž i já svatý jsem!*“ III. Mojž. 11, 44.

2. *Bůh jest nejvyšš spravedlivý*, t. j. on dobře odměňuje a zlé tresce dle zásluh jednoho každého bez ohledu na osobu.

„*Spravedlivý jest Hospodin a spravedlnost miluje.*“ Žalm 10, 8. „*Bůh, odplatí jednomu každému podle skutků jeho; těm zajisté, kteří s trpělivostí, v dobrém skutku slávy a cti a neporušenosti hledají, životem věčným: těm pak, kteříž jsou svárliví a nepovolují pravdě, ale věří nepravosti, hněvem a nemilostí.*“ „*Soužení a ouzkoost přijde na každou duši člověka činného, zlé; — ale sláva a čest a pokoj bude každému, kdo činí dobré; neboť u Boha není přijímaní osob.*“ K Řím. 2, 6 11.

Bůh jeví svou spravedlnost a) *z časti již zde*; an dobrým dává pokoj vnitřní a požehnání své (n. p. Abrahám, Josef, David, Daniel); zlé pak tresce výčitkami svědomí a časnými tresty (n. p. Kain, Antiochus, Heli, potopa světa, Sodoma a Gomorraha atd.)

„*Zlořečení Hospodinovo v domě bezbožného: ale příbytkové spravedlivých, požehnání budou.*“ Přísł. 3, 33.

b) *Zcela a konečně vyjeví Bůh spravedlivost svou na věčnosti.*

„*Přijdou spravedliví do života věčného, zlí pak do trápení věčného.*“ Mat. 25, 46.

Povzbuzení. Třes se hříšníku, neb „*hrozněť jest upadnouti v ruce Boha živeho!*“ (K Žid. 10, 31.) Setrvej, kdož jsi spravedlivý; nebo „*časem svým žíti budeš neustávaje.*“ Ku Gal. 6, 9.

10. *Bůh jest dlouho shovívavý a nejvyšš milosrdný*, t. j. on nezatrácuje hned hříšníka, ale čeká, aby se napravil a odpouští mu hříchy, když pravé pokání činí.

„*Ty Pane Bože jsi litošivý a milosrdný, shovívavý a mnohého milosrdenství.*“ Žalm 85, 15.

„Smilovdáváš se nade všemi, nebo všechno můžeš: a přehlídáš hříchy lidí, které pro pokání. Moudr. 11, 24. (Viz podobenství o fíku. Luk. 13, 6.)

„Obrátíte-li se k Hospodinu: také bratři vaši i synové obdrží milosrdenství; dobrotivý zajisté a milostivý jest Hospodin Bůh váš, aniž odvrátí tvář svou od vás.“ Il. Kazat. 30, 9.

N. p. Maria Magd., Zacheus, Lotr kající, nalomocný. (Viz příběh o marnotratném synu.)

Povzbuzení. „Nepohrdej bohatstvím dobroty, trpělivosti, a dlouhočekání Hospodina! Nevíš-li, že dobrotivost Boží ku pokání tebe vede?“ K Řím. 2, 4. „Čiňte pokání!“ — Mar. 1, 15.

11. Bůh jest nejvyšší pravdomluvný a věrný, t. j. vše, cokoliv k svědectví jeho za pravé máme, neb věříme, jest pravda, a cokoli od jeho zaslíbení očekáváme neb doufáme, splní on; ješto jsa nejvyšší svatý ani lháti, ani klámati nemůže.

„Není Bůh jako člověk, aby klamal: ani jako Syn člověka, aby se mýlil. Řekl tedy a neučiní? mluvil a nenaplní?“ IV. Mojž. 23, 19.

„Nebe a země pomínou, ale slova má nepomínou.“ Luk. 16, 17.

Povzbuzení. Věř pevně, co ti Bohem zjeveno, a doufej, co ti od něho jest zaslíbeno! N. p. Makab. bratři, Abraham, Simeon.

Poznámění. Poněvadž Bůh v sobě zavírá veškeré nejdokonalejší vlastnosti v nejvyšším stupni, požívá nejvyšší blaženosti, on jest sám o sobě svrchovaně blažený; a protož sluje také nejvyšší dobré.

„Přikazujit tobě, abys ošlchl přikázání bez poškvrny, bez úhony, až do příchodu Pána našeho Ježíše Krista, kterého časými ukáže blahoslavený a sám Král nad králi, a Pán nad pány.“ I. k Tim. 6, 13—16.

Bůh jest v sobě nejvyšší blažený, poněvadž jsa bytost nepodmíněná, od žádného v blaženosti své nezávisí a žádného k blaženosti své nemá potřebí.

„Bůh nebývá ctěn lidskýma rukama, jakoby něčeho potřeboval, ješto on dává všechněm život, i dychání, i všechno.“ Skutk. ap. 17, 25.

Povzbuzení. Nehledej blaženosti mimo Boha ve věcech pozemských neb dokonce hříšných, kde jí nalézti nelze.

„Já jsem řekl v srdci mém: Půjdu, a oplývati budu rozkošmi, a požitími budu dobrých věcí. A užel jsem, že i to také jest marnost!“ Kazat. 2, 1.

„Slovil jsi nás o Bože pro sebe a nepokojné jest srdce naše; pokudž nespočítá v Tobě!“ (Sv. Augustin.)

§. 9. O bytosti neb jasnosti Boží.

Ačkoliv Boha jakožto duchovní bytost smysly svými pozorovati nemůžeme; předc však jistě víme, že v skutku

jest. Známosti této o Bohu a dokonalostech jeho nabýváme tím, že se nám dal poznati a sice:

1. *Přirozeným způsobem* a) skrze stvoření a řízení světa, jakož i b) skrze svědomí jednokaždého.

a) Uvažujice nesčíslné množství tvorů na světě, jakož i krásný pořádek tuto panující, a zpytující původce toho všeho, nalezáme: že svět tento sám od sebe ani povstati, ani tak zpanile se zříditi nemohl; nýbrž že původcem jeho musí býti jiná, sama od sebe jeoucí a nejdokonalější duchovní bytost, t. j. Bůh; kterýžto stvořiv svět, v něm stopy neskončené moci a moudrosti a lásky zůstavil a tím svou slávu vyjevil.

„Co známého jest o Bohu, zjevné jest jim (pohanům), Bůh zajisté jim „to zjevil. Nebo neodvídělné vlastnosti jeho ze stvoření světa skrze ty věci, „kteréž učiněny jsou, rozumem pochopeny a společny bývají, totiž jeho věčná „moc a Božství.“ K Řím 1, 19. 20.

„Zeptej se jen hovad, a naučí tebe: a plachtva nebeského, a oznámí „tobě. Mluv zemi, a odpoví tobě: a vypravovali budou tobě ryby mořské. „Kdož neví, že všechno to ruka Hospodinova učinila.“ Job. 12, 7. 9.

„Nebesa vypravují slávu Boží, a dílo rukou jeho zvěstuje obloha.“ Žalm 18, 2.

b) Rovněž i svědomí, jehožto hlas se ozývá uvnitř každého, kárajíc jej z nepravosti, za dobré činy jej pokojem a útěchou odměňujíc, nepochodí od člověka, jakoby si jej sám dal; nýbrž od jiného původce, totiž od oné nejvyšší svaté a spravedlivé bytosti, jenž stvořivši nás hlas svědomí přistvořila přirozenosti naší.

2. *Nadpřirozeným způsobem* dal se nám Bůh poznati, zjeviv se nám mnohými způsoby; zvláště pak skrze Syna svého jednorozeného.

„Mnohokrát a mnohými způsoby mluvil někdy Bůh otcům skrze pro- „ruky; a nejposléze v těchto dnech mluvil nám skrze Syna svého.“ K Žid 1, 1. 2.

„Boha nikdy žádný neviděl, jednorozený Syn, kterýž jest v lůně Otce, „ten vypravil.“ Jan 1, 18.

Povzbuzení. Patře na přírodu a na tvorstvo její: pomni na Boha mocného a moudrého Tvůrce jejího, a měj ho vždy na očích.

„Po všechny dny života svého v paměti měj Boha, a varuj se, aby ni- „kdy nerovolil k hříchů.“ Job. 4, 6.

II. O nejsvětější Trojici Boží.

„Věřím v Boha Otce.“

§. 10. Výklad učení tohoto.

Ze slov apoštolského vyznání víry: „Věřím v Boha Otce“ patrné, že v Bohu jest více osob, z nichžto první Otec sluje.

O osobnosti Boží učí katolická církev, že jest Bůh v jedné nerozdlílné podstatě, ve třech však rozdlílných osobách. Čili v jednom Božství rozeznávají se tři osoby.

„Věra křesťanská tato jest: abychom jednoho Boha v Trojici a Trojici „v jednotě ctíli, ani osob v hromadu slíce, ani podstaty rozdlílujíce: Neb jind „jest osoba Otcova, jind Synova, jind Ducha sv.: ale však Otcovo, i Synovo „i Ducha sv. jedno jest Božství, rovná chůdla a spolu i věčné blahoslaven- „ství.“ Sneš. Athan.

1. Bůh jest jediný v podstatě, t. j. on jest jediná sama od sebe jsoucí nejdokonalejší duchovní bytost, tak že mimo něho podobné neb vyšší bytosti nestává; neb on se nám jakožto jediný objevil a sice přirozeným i nadpřirozeným způsobem, tak že netřeba aniž lze mimo Boha jiné podoby neb vyšší bytosti hledati.

„Slyš Israeli, Hospodin Bůh náš, Hospodin jeden jest.“ IV. Mojž. 6, 4.
„Já Hospodin, a není žádného více: kromě mne není Boha.“ Izai 46, 5.
„Máme jediného Boha Otce, z něhož všecko, — a jednoho Pána Ježíše Kri- „sta, skrze něhož všecko.“ I. ku Kor. 8, 6.

2. Bůh jest ve třech osobách, t. j. v jedné a nerozdlílné Božské bytosti neb podstatě jsou tři rozdlílné osoby, a to sice: osoba Otce, Syna a Ducha sv.

Že jest Bůh ve třech osobách, patrné odtud, popěvadž se nám takto zjevil: a) v starém zákoně v stvoření světa co Otec, z něhožto jsou všechny věci, co Syn, skrze něhož všechny věci učiněny jsou, a co Duch sv., v němž všechny věci jsou.

„Z něhož, a skrze něho a v něm jsou všechny věci.“ K Řím. 11, 36.
„Na počátku bylo Slovo, . . . a všechny věci skrze ně učiněny jsou a bez „něho nic není učiněno, co učiněno jest.“ Jan 1, 1. 3. „Duch Boží vzná- „šel se nad vodami. 1. Mojž. 1, 2.

b) Ještě však zřejměji zjevil se Bůh ve třech osobách v novém zákoně u vykupení světa skrze Ježíše Krista.

„A pokřtěn jsa Ježíš vystoupil i hned z vody: a ai otevřina jsou mu „nebesa, a viděl Ducha Božského, sestupujícího jako holubici, a přicházejícího „na něj: A hle hlas z nebe říkous: Tentot jest Syn můj, v němž mi se „dobře zalíbilo.“ Mat. 3, 16.

„Jdouce po všem světě ude všechny národy křtíce je ve jménu Otce, Syna „i Ducha svatého.“ Mat. 28, 29.

„Tři jsou, kteří svědectví vydávají na nebi: Otec, Syn a Duch svatý.“ I. Jan 5, 7.

Tyto tři Božské osoby se nerozeznávají od sebe ve vlastnostech neb v přirozenosti — ony jsou jedné přirozenosti, majíce totiž jedny vlastnosti; a to proto, poněvadž jsou jedné bytnosti neb podstaty, kterážto není rozdílná od vlastností.

„Jakýž Otec, takýž Syn, takýž i Duch svatý. Nestvořený Otec, nestvořený Syn, nestvořený i Duch svatý. Nesmírný Otec, nesmírný Syn, nesmírný i Duch svatý. Věčný Otec, věčný Syn, věčný Duch svatý. A však ne tři věční, ale jeden věčný, jakož ne tři nestvoření a tři nesmírní, nýbrž jeden nestvořený a jeden nesmírný. Takéž všemohoucí Otec, všemohoucí Syn a všemohoucí Duch svatý: a však ne tři všemohoucí, nýbrž jen jeden všemohoucí. Též i Bůh Otec, Bůh Syn, Bůh Duch svatý: a však ne tři Bozi, nýbrž jeden Bůh. Takéž Pán Otec, Pán Syn, Pán Duch sv.: a však ne tři páni, ale jeden jest Pán. Nebo jakož zvlášť každou osobu Bohem a Pánem vyznávají pravda víry křesťanské nás nutí, takéž tři Bohy a neb „Pány věřití nám brání.“ (Vyznání víry sv. Athan.)

3. Rozeznávají se pak tyto tři Božské osoby následujícím způsobem:

a) Řádem: že totiž Otec jest sám od sebe od věčnosti; Syn, že jest od Otce zplozen od věčnosti, a Duch svatý vychází od obou od věčnosti; t. j. První Božská osoba nemá v žádné původ svůj, druhá má původ svůj v první od věčnosti, a třetí bere původ svůj zároveň od druhé i od první; rovněž ale od věčnosti.

„Otec není od žádného učiněn ani stvořen ani zrozen. Syn od someho „Otce, není učiněn ani stvořen, ale zplozen. Duch svatý od Otce a od Syna „neutčen ani stvořen, ani zplozen, ale jest pocházející. A o té Trojici nic „nemá proť aneb potom, nic není větší aneb menší, ale všechny tři osoby spolu „věčny a sobě rovný.“ (Symb. Athan.)

Rozeznávají se také tyto tři Božské osoby:

b) Působením svým na světě: že Otci zvlášť se přičítá působení na veškeren svět, totiž: stvoření, řízení a zachování světa; Synu pak se připisuje zvlášť působení na pokolení lidské u vykoupení lidstva, a Duchu sv. přivlastňuje se zvlášť

působení na ducha lidského v téhož posvěcení; ačkoliv skutky tyto každé Božské osobě společně se přivlastňují, tak sice: že Otec svět stvořil a zdržuje skrze Syna v Duchu sv., též i vykoupení a posvěcení Otci, stvoření a posvěcení Synu, stvoření a vykoupení Duchu sv. se přivlastňuje. Neb co Bůh mimo sebe v tvorech činí, jest všem osobám obecné; aniž nepůsobí jedna více než druhá, neb jedna bez druhé.

Z toho patrné: Že tajemství Božské Trojice jest nám unevystižitelné; že však nám tolik zjeveno jest, co nám věděti prospívá, totiž: že člověk jest předmětem péči a lásky veškerých tří Božských osob, a tudíž má u vděčnosti živ býti jako zdařilé dítě Otce nebeského, co hodný vykoupence Syna Božího, a co čistý chrám Ducha svatého.

III. O Bohu Otci.

„Věřím v Boha Otce, všemohoucího stvořitele nebe i země.“

§. II. O stvoření a správě světa.

První Božské osobě zvláště se přičítá *stvoření, zachování a řízení světa.*

1. *Bůh stvořil svět*, t. j. on nebe i zemi a vše, cokoli na nebi a na zemi jest, na počátku času z ničeho a nižádnou potřebou donucen pouhou vůlí svou učinil.

„Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.“ I. Mojž. 1, 1.

„Prostím tě, synu, abys pohleděl na nebe a na zemi, a na všechny věci, kteréž v nich jsou: a poznal, že z něhož Bůh učinil je, i pokolení lidské.“
II. Makab. 7, 28.

„Ty jsi stvořil všechny věci a z vůle tvé byly a stvořeny jsou.“ Zjev. 4, 11.

Bůh stvořil svět v šestì dnech neb dobách v krásném a velemoudrém postupu tak sice: že zprvu světlo, pak obloha nebeská, pak moře a suchá země a zrostliny, na to těla nebeská, slunce, měsíc a hvězdy, pak všeliké živočišstvo ve vodě, v povětří a na zemi, konečně i člověk učiněn jest, a to sice muž a žena, z nichžto potomně celé pokolení lidské pochází. I Mojž. 1.

Bůh stvořil tento svět z pouhé lásky k tvorům, aby jim prokázal svou lásku, učiniv je účastny své blaženosti, a takto v nich a skrze ně vyjevil svou slávu a velebnost.

„Všecko pro sebe samého učinil Hospodin.“ Přisl. 16, 4.

„A každého, který vzýval jméno mé, k slávě své stvořil jsem ho.“ Jes. 43, 7.

„Něbesa vypravují slávu Boží, a dílo rukou jeho zvěstuje obloha.“ Žalm 8, 2.

Povzbuzení. Uvažujíce stvoření světa a jeho zřízení, musíme z něho poznati mocnost, moudrost a lásku Boží a zvolati: „*Hoden jsi, Pane Bože náš, přijmouti slávu, a čest i moc, nebo ty jsi stvořil všechny věci.*“ Zjev. 4, 11.

2. Bůh netoliko svět stvořil; než on také posud *ustavičně pečuje* laskavě a otcovsky o *všecky tvory své*.

„Malého i velkého učinil Bůh a *jednostejně pečuje o všechny.*“ Moud. 6, 8.

Tato péče, kterouž má Bůh o své tvory nazývá se *prozřetelnost* Boží, a jeví se zvláště v zachovávaní a v správě tohoto světa.

a) *Bůh zachovává svět*, t. j. on působí mocí svou, že svět *trvá dle moudré rady jeho*.

„*Kterakby pak mohlo co zůstat, kdybys ty nechťel? Aneb coby od tebe povoláno nebylo, kterakby mohlo zachováno býti?*“ Moud. 11, 26.

„*Odejmeš ducha jejich, a zhynou, a v prach svůj se obrátí.*“ Žalm 103, 29.

Bůh zachovává tento svět, an nejen veškerá *tělesa nebeská* mocí svou v nesmírné prostotě nebes *drží*, než i *dává* každému tvorů na zemi *všecko*, čeho mu k *potrvání* potřebí *jest*.

„*Ohledně se na plachtu nebeské, žel nesejí, ani nežnou, neshromažďují „do stodol; a Otec váš nebeský živí je. I zdalíž vy dražší nejste nežli oni?“*

.. „*Považte kolís polního, kterak roste, nepracuje, ani nepřede. Pravím „pak vám, že ani Šalomoun ve vši své slávě tak oděn nebyl jako jedno „z nich. Poněvadž tedy trávou polní, ježto dnes jest a zejtra do peci bývá „uložena, Bůh tak oděv, čím více vás malé vtýry?“*“ Mat. 6.

Jednotliví tvorové trvají potud, pokud Bůh chce, pokudž totiž, nevyplnili úkole svého, a neb pokud toho žádá vyšší pořádek.

b) *Bůh řídí tento svět*, t. j. on vede a *zpravuje* veškeré tvory k *dosažení cíle jejich* zvláště pak *řídí* a *zpravuje* lidi a *osudy jejich*.

Bůh zpravuje všechny tvory k *dosažení cíle jejich*, t. j. on činí, by každý tvor o sobě a v řadě jiných tvorů byl tím, čím dle moudré rady Boží *býti má*, tak aby jednotliví celku a celek *jednotlivým prospíval*. —

Zvláště pak řídí a spravuje Bůh osudy lidské, a sice osudy jak a) jednotlivých lidí, tak i b) celých národů.

„Kdo jest ten, ješto by řekl, že se co stává, an (toho) Pán nerozkázal.“
Pláč Jer. 3, 37.

a) *Bůh řídí osudy jednotlivých lidí tak, že vše, co jich potká a s nimi se děje, i utrpěl jim napomáhá k spasení, ač plní-li vůli jeho.*

„V rukou tvých o Pane jsou losové moji.“ Žalm 30, 16. (Viz osudy Josefa Egyptského a Mojžíše.)

„Milujícím Boha všechno věci napomáhají k dobrému.“ K Řím. 8, 28.

Bůh dopouští protivenství na lidi, aby a) *hříšníky* k poznání a napravení sebe přivedil, a b) *spravedlivých* pak zkusil a v dobrém utvrdil.

a) Viz příklad bratří Josefových v Egyptě. I. Mojš. 42, 21; Manasses krále 2 Paral. 33; a Jonáše 2.

b) *„V ohni zkoušeno bývá zlato a stříbro, lidé pak přijemná (Bohu) „v peci poněženi.“* Sir. 2, 5.)

„Soužení trpělivost přebíhá, a trpělivost zkušení, zkušení pak nadějí.“
Jak. 1, 3. 4. (Viz na příklad: Joba a Tobíáše.)

b) *Bůh řídí osudy národů, tak že vše, co činí a jich potkává, k dosažení cíle člověčenstva napomáhá musí. Totot patrně z dějepisu většiny národů, zvláště pak národu Israelského.*

Poznám. Zlé, které lidé páchají, nechce Bůh a nenávidí toho, avšak dopouští ho; poněvadž svobodné vůle člověka neruší; nad to více vede a řídí to tak, že to k dosažení rad jeho a k dobrému posléz sloužití musí, ač ne k zásluze hříšníků.

„Vy jste proti mně smýšleli zlé, Bůh to ale obrátil v dobré.“ I. Mojš. 50, 20.

Poznám. Vira tato nás vzbuzuje k důvěře k Bohu v potřebách života vesedejšího, k úště v strastech, a k odevzdanosti do vůle Boží u všelikých osudech života.

„Nepečujte tedy, říkáte: co budeme jísti, a nebo co budeme pít, a „nebo čes se budeme oděvati. Víť zajisté Otec váš, že toho všeho potřebujete.“ Mat. 6, 31. 32.

„Proč Hospodinu cestu svou a naději měj v něm, a on všechno dobře „udělá.“ Žalm 38, 5.

„Pán dal, Pán vzal, jakž se Bohu líbilo, tak se stalo: buď jméno Hospodino po všechno.“ Job.

§. 12. O anjích.

Nejznamenitější tvorové na nebi jsou anjeli.

1. *Anjeli jsou pouzí a dokonalejší duchové než lidé.*

Anjeli jsou duchové, totiž oni mají rozum a vůli.

Anjeli jsou pouzí duchové; poněvadž těla nemají, aniž toto patří k pří-

rozenosti jejich; a jen proto se objevili v těle lidském, aby od lidí pozorováni býti mohli.

„Zda-li všickni anjelé nejsou služební duchové?“ K Žid. 1, 14.

Anjelé jsou dokonalejší duchové, poněvadž mají dokonalejší rozum, lepší vůli, větší moc, a již požívají u Boha věčné blaženosti.

„O tom pak dni (posledním) a hodině nižádný neví ani anjelé nebesí.“ Mat. 24, 36.

„Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi.“ Mat. 6, 10.

„Dobrořeče Hospodinu všickni anjelé jeho: vy mocní v síle, jenž činíte slovo jeho.“ Žalm 102, 20.

„Anjelé Boží vidí tvář Otce, který jest v nebesích.“ Mat. 18, 10.

2. Že anjelé jsou, víme tím, poněvadž se co poslové Boží a vyšší bytosti s nebes lidem často zjevili. Tot rozumný člověk také sám tušiti může; neb u všelikém tvorstvu znamenati lze postup od méně dokonalých k dokonalejším, a tudíž souditi možno, že i mimo člověka stává ještě dokonaljších tvorů, jakověž jsou anjelé na nebi.

Jako všickni tvorové mají také anjelé své určení. Bůh totiž stvořil anjely:

a) Ke své cti a slávě, aby totiž jej ctili, milovali a jemu se klaněli a sloužili.

„Volali jeden (anjel) k druhému: Svätý, svätý, svätý Hospodín Bůh, zástupů, plná jest všechna země slávy jeho.“ Jes. 6, 3.

„Dobrořeče Hospodinu všickni anjelé jeho: vy mocní v síle, jenž činíte slovo jeho k slyšení hlasu řeči jeho.“ Žalm 102, 20.

b) K službě lidem, aby jim vůli Boží zvěstovali, jich chránili, a za ně u Boha orodovali.

„Anjeliem svým přikázal o tobě, aby tě ošetřovali na všech cestách tvých. Jako na rukou ponosou tě, aby snad neurazil o kámen nohy své.“ Žalm 90, 11. 12.

„Zda-liž všickni anjelé nejsou služební duchové, posláni k službě pro ty, kteříž obdrží dědictví spasení?“ K Žid. 1, 14. (Viz také příběh o Tobášovi a o sv. Petru v pokovách. Skut. ap. 12.)

„Řekl Rafael Tobášovi: „Když jsi se modlival s pláčem a pochoovával mrtvé . . . já jsem obětoval modlitby tvé Pánu.“ Tob. 12, 12.

Tito anjelé, kteří lidi od nebezpečení těla i duše chrání a je stráží, nazývají se *strážnými anjely*; a každý člověk má svého strážného anjela, jenž ho chrání a jehožto má ctiti, poslouchati a vyzývati.

„Ai, já posílá anjela svého, kterýžby šel před tebou a ošetřoval tě nu ce.“ Šetř ho, a poslouchej hlasu jeho.“ II. Mojž. 23, 20.

3. Všickni anjelé nezůstali v stavu milosti a dokonalosti, v jakém byli stvořeni, než mnozí vlastní zlobou (hříchem pýchy) ze stavu tohoto přešťastného vypadli.

„Hle, kteří slouží jemu, nejsou stálí a na anjelech svých nalezl nepro-
„vošt.“ Job. 4, 18.

Tyto padlé anjely, které ďábly jmenujeme, Bůh na věky zavrhl a do pekla odsoudil.

„Bůh anjelům hřešícím neodpustil, ale provazy pekelnými aťhna je do
„pekla vydal k mučení.“ II. Petr. 2, 4.

Vyšší dokonalost padlých těchto anjelů převrátila se v horší zlobu, v kteréžto nenávidíce Boha, a všechno což pravého a dobrého jest, nenávidí též člověka a usilují ho k pádu svěsti a do věčného zahynutí svrhnouti, pokoušejíce ho.

„Protivník váš ďábel obchází jako lev řvoucí hledaje, kohoby sežral.“
II. Petr. 5, 8.

Majíce však svobodnou vůli, můžeme s milostí Boží pokušení jeho odolati, užívajíce bedlivě prostředků, kterých nám víra poskytuje; jakové jsou: bedlivost, modlitba, půst atd.

„Protož vezměte oděv Boží, abyste mohli odolati v den zlý . . Stájež
„tedy majíce připásána bedra svá pravdou. Především berouce šití útry,
„ . . . a vezměte lebeku naděje spasení a meč ducha (jenž jest slovo Boží),
„všelikou modlitbou a prosbou modlíce se každého času.“ K Efes. 6. 13—18.

„Bděte a modlete se, abyste neoceli v pokušení.“ Mat. 26, 41.

Povzbuzení. Varuj se, a bys oddav se hříchu nepodobal se ďáblu a neb jsa svědce jiných, nebyl tovaryšem a náhončím jeho. Následuj raději dobrých anjelů v nevinnosti, poslušnosti a plnění přikázání Božích.

§. 13. O lidech.

Nejznamenitější tvorové na zemi jsou lidé. Lidé pak sestávají z těla a z duše, které v jedné spojeny jsou.

„Učinil Hospodin Bůh člověka z hlíny země, a vdechl v něj jeho
„dechnutí života, i učiněn jest člověk v duši živo.“ I. Mojž. 2, 7.

Člověk co nejznamenitější tvor Boží na zemi má dle těla i dle duše mnohé přednosti: a) Dle těla vyniká nad všeliká zvířata svou rovnou a přímou postavou, tvárností, v nížto se duch jako v nějakém zrcadle odráží, a pak rukama a ústroj-

nosti k řeči. b) *Dle duše* vyniká tím, že duše jeho ne toliko tělo oživuje, nýbrž také, že má mnohé výborné vlohy neb mohutnosti, že jest nesmrtedlná a k obrazu Božímu stvořena.

1. *Duše člověka má* mnohé výborné mohutnosti, jakož:

a) *rozum*, kterýmžto sebe a mimo sebe věci poznáváti, jim porozuměti a co dobrého jest, od zlého rozeznáváti může.

b) *svobodnou vůli*, kteroužto člověk může svobodně sobě voliti, což dobrého a pravého jest, a což zlého a nepravého jest, může zavrhnouti; aniž může kdo jiný donutiti jej, aby sobě jinak volil.

c) *svědomí*, které víže svobodnou vůli člověka k zákonu Božímu, vzbuzujíc ho k dobrému a varujíc ho od zlého; po vykonaném pak činu soudí ho a odměňuje jej pokojem a vnitřní utěchou neb kárá a tresce jej výčitkami a náhnětky, dle toho jak činil dobré čili zlé.

2. *Duše člověka jest nesmrtedlná*, t. j. ona neumře s tělem a jako tělo, nýbrž živá jest s uplným vědomím sebe i po oddělení se od těla. Že duše člověka nesmrtedlná jest, patrnó:

a) *Z původu a přirozenosti její*, ješto pochodí bezprostředně od Boha a jest nehmotná a tudíž co prostoduchá bytnost nemůže se v části rozpadnouti — zhynouti, lečby byla vůle Boží. Že však Bůh takto nechce, patrnó:

b) *Z Božích vlastností a výroků*. Bůh zajisté jakožto *nejvyšší dobrotivý*, nedal nám touhu po nesmrtedlnosti k našemu trápení, nýbrž vyplní ji; co *nejmoudřejší* nedopustí, aby smrt vlohy duše u mnohých ani nerozvinuté a vůbec nez dokonalené na vždy zrušila; a co *nejvyšší spravedlivý* nepřipustí, aby ctnost tak často zůstala bez odměny a nepravost bez zaslouženého trestu; nýbrž učiniv duši nesmrtedlnou, vyplní na věčnosti touhu po nesmrtedlnosti, kdež i bude moci své vlohy dokonale vzdělati, a kde každému spravedlivě odplaceno bude dle skutků jeho.

„*Nebojte se těch, kteří tělo zabíjejí, ale duše nemohou zabít.*“ Mat. 10, 28.

3. *Duše člověka jest stvořena k obrazu Božímu*.

„*Stvořil Bůh člověka k obrazu svému, k obrazu Božímu stvořil ho.*“

I. Mojž. 1, 27.

Záležel pak obraz Boží, ku kterémuž první člověk stvořen byl v dařích: a) *přirozených*, jakověž jsou: nesmrtnost, rozum a vůle duše; b) v nadpřirozených, jakož: nesmrtnost těla, svatost a spravedlnost, v kteréž od počátku postaven jest byl.

„*Bůh zajisté stvořil člověka neporušitelného.*“ Moudr. 2, 23.

„*Oblecte nového člověka podle Boha stvořeného v svatosti a spravedlnosti.*“ Efez. 4, 24.

4. Člověk co nejznamenitější tvor Boží na zemi učiněn jest od Boha pánem veškerého tvorstva pozemského, jehožto on ke svým potřebám dle vůle Boží užívatí může.

„*I požehnal jim Bůh a řekl: Rosttež a množte se a naplňte zemi, a podmaňte ji a panujte nad rybami mořskými a nad ptactvem nebeským i nad všemi živočichy, kteříž se hýbají na zemi.*“ I. Mojž. 1, 28.

5. *Bůh stvořil lidi*, aby:

a) *poznali ho*, k tomu jim dán rozum, k čemuž ho také užívatí mají.

„*Tento pak jest život věčný: aby poznali tebe samého Boha pravého.*“ Jan 17, 3.

b) *jeho vůli plnili*, k tomu jim dána svobodná vůle.

„*Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi.*“

c) *poznávající Boha*, a plnice vůli jeho, s ním sjednocení a spojení byli a takto věčného spasení dosáhli.

„*Bůh chce, aby všickni lidé spaseni byli.*“ I. k Tim. 2, 4.

Z toho patrné: že veliká jest hodnost a důstojnost přirozenosti lidské, kteréžto u vléčností uznávající svolati musíme: „*Co jest člověk, že jsi naň proměšl? aneb syn člověka, že navštíluješ jej? Učinls ho málo menším, anjelu, slávou a ctí korunoval jsi jej: a ustanovil jsi jej nad dlem rukou svých!*“ Žalm. 8, 5—7.

Povzbuzení. Sluší tedy, abychom sobě vážili důstojnosti své člověčí a nade všechny tvory pozemské také šlechetným a ctným obcováním vynikali.

§. 14. Nejznamenitější coudy prvních lidí.

I. Bůh sám v otcovské lásce své byl vychovatelem a pěstitelem prvních lidí, a postavil je v ráji, aby ho vzdělávalice a ostříhající, síly těla i duše své rozvinuli a vycvičili.

2. By pak sami dobrovolným spolupůsobením se ustálili, ve svatosti a spravedlnosti, v kteréž od Boha postaveni byli, a ji osvědčili, dal jim Bůh přikázání, aby nejedli ze stromu vědění dobrého i zlého.

„Ze všelikého dřeva rajskeho jez: ze dřeva pak vědění dobrého a zlého „*al* nejíš: nebo v kterýkoliv den z něho jedl, smrti umřeš.“ I Mojž. 2, 16. 17.

3. První člověk, Adam s manželkou svou Evou Boha neposlechl. Sveden lstí ďábla, jedl v ráji ovoce, které mu Bůh zapověděl a tím hřešil.

4. Hřích ten uškodil mu na těle i na duši. On mu způsobil časnou i věčnou smrt a mnoho jiného zlého tělu i duši.

a) Hřích ten tomu způsobil časnou smrt: „Prach jsi a v prach se navrátíš.“ I. Mojž. 3, 17.

b) On mu způsobil věčnou smrt, zbaviv jej milosti Boží — svatosti a spravedlnosti — (v čemž záležel život duše), způsobil, že nemohl vejít do života věčného. „Nic než zlého nemáš vejít do života věčného.“ Zjev. 21, 17.

c) On mu způsobil mnoho zlého na těle: mnohé bídy, nemoc a nemoci atd.; na duši pak, že tělesná stránka dostala převahu a že tudíž rozum jeho jest zasměšen a vůle jeho se sklonila k zlému.

„Rozsmoňte bídy své a počtí své.“ I. Mojž. 3, 16.

„V pracích budeš jísti z ní (země) po všechny dny života svého . . . „v potu tvém své jísti budeš chléb.“ I. Mojž. 3, 17. 19.

d) I veškerá příroda, kteráž pro člověka stvořena jest, uběhla v kletbu a zlořečenství, stala se mu protivnou.

„Zlořečena (bude) země v dle tvém, trně a hloží tobě ploditi „bude.“ I. Mojž. 3, 17. 18.

„Marnosti zajisté podléhá jest všechno stvořené.“ K Řím. 8, 20.

5. Hřích ten neuškodil toliko prvnímu člověku, ale i nám, kteří od něho pocházíme. Néb první člověk obdržel původní svatost a spravedlnost netoliko pro sebe ale i pro své potomstvo; kterouž pak on i nám ztratil, ješto my potomci jeho co oučastníci a dědicové jeho přirozenosti v týž stav hříšný vstupujeme, v jaký on sám hříchem se uvrhl, a tudíž vinu a trest hříchu jeho dědíme.

„Jako skrze jednoho člověka hřích na tento svět všel, a skrze hřích „bída a smrt: a tak na všechny lidi smrt přišla, v němž všichni ztřešili.“ K Řím. 5, 12.

Skrze hřích Adamův ztratilo totiž veškeré pokolení lidské, co potomstvo jeho, původní svatost a spravedlnost, v kteréž dle vůle Boží mělo úča-

stenství míti, tím pak utrpělo mnohou zkázu na těle i na duši, jakož: zatemnění rozumu, naklonění vůle k zlému, převahující tělesnost, všeliké neanále a posléze i smrt těla.

„Smysl a myšlení lidského srdce ke zlému nakloněna jsou od mladosti.“
I. Mojž. 8, 21.

„Vidím jiný zákon v oudech svých, kterýž odporuje zákonu myslí mé.“
Řím. 7, 23.

„Jho těžké (uvaleno jest) na syny Adamovy ode dne narození až do „dne pochování.“ Sir. 40, 1.

Hřích tento, kterého se Adam v ráji dopustil, a my potomci jeho v Adamovi, sluje prvotný či dědičný, poněvadž jsme jej po něm zdědili a v něm se počínáme a rodíme.

6. Dle učení církve katolické Maria Panna hned v prvním okamžení, v němž byla počata z obzvláštní milosti Boží a pro zásluhy Krista Ježíše, Spasitele lidského pokolení, ochráněnou zůstala od všeliké poškvřny hříchu prvotného.

Neslušelo zajisté, aby hříchu prvotnému podrobena byla ta, kteráž vyvolena jest za matku Božského Vykupitele, a kterouž pozdravil anjel Gabriel co „milosti plnou.“

„Když se o hříchu jedná, nechci o Marii Panně ani zmínky učiniti pro „čest Syna jejího; ješto není pochybnosti, že Kristus Pán nejblahoslavenější „pannu, matku svou zachoval od veškerých skorn nepoškvřlenou a plnou „milosti k vykonání očné rady Božské moudrosti.“ (Sv. Augustin.)

7. Lidé nebyli, jako pyšní anjelé, na věky od Boha zavržení. Bůh slíbil, že k vysvobození pro hřích zavržených lidí pošle Vykupitele, který se i Mesiášem jmenuje.

„Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, a mezi semenem jejím, onať „polže hlavu tvou, a ty oklady činiti budeš patě její.“ I. Mojž. 3, 15.

8. Zaslíbený vykupitel nepřišel však hned, nýbrž lidé se museli na příchť jeho připravovati. Měli totiž zakusiti ovocí hříchu, bídy a strasti jeho, aby po Spasiteli toužili, přišedšího pak poznali a ochotně přijali.

§. 15. Nejslavnější osudy pokolení lidského za doby přípravy jeho k vykopení.

1. Porušenost lidská brzy se objevila. Již na Kainovi patrná jest, a jak se rozmnožovalo pokolení lidské, touž měrou množila se i nepravost jeho, tak sice: že posléze obcová-

ním spravedlivých se zlými veškerí lidé porušeni jsou a naplněna jest země nepravostí.

2. Aby ve všeobecné této porušenosti pokolení lidské na prosto nezhybnulo, vyhladil Bůh lidstvo potopou, v které všickni zahynuli až na spravedlivého Noe, jehožto Bůh zachoval.

3. V potomcích Noemových se opět zmohati počala zloba hříchu tak, že lidé, chtěje se proti vůli Boží stavením věže babylonské sestřediti, pomatením jazyků do veškerých končin světa rozptýleni jsou.

4. V rozptýlení tomto, zapomenuvše na Boha a původní jeho zjevení, „změnili slávu neporušitelného Boha v podobenství obrazu porušitelného člověka, i ptactva, i čtvernohých hovad i zeměplazů,“ t. j. upadli v modloslužebnost a v ohavné neřesti.

5. By však víra v pravého Boha a naděje v budoucího vykupitele na prosto nezanikla, povolal Bůh Abraháma a vyvolil jej a potomky jeho, národ totiž Israelský za zvláštní lid svůj, kterýžto vyvolený lid svůj Bůh zvláště vedl a řídil, zjevuje se mu a dáda mu skrze muže znamenité svá přikázání a zaslíbení. Muži tito byli jsou: *patriarchové, Mojžíš a proroci.*

6. Aby však, přišedší Božský Vykupitel na svět, byl poznán, předpovídali proroci budoucí osudy jeho :

a) *O jeho narození:* že bude pocházeti z pokolení Judova a z rodu Davidova že se zrodí z panenské matky v Betlémě, a sice v době, když národ Židovský samostatnost svou ztratí, a že vzejde na obloze hvězda a králové z dalekých krajin jemu se klaněti budou. (Jes. 11, 1. 7, 14. Mich. 5, 2. I. Mojž. 49, 10. IV. Mojž. 24, 17. Zach. 71, 9. 10.)

b) *O jeho veřejném životě* předpovídali: že bude před ním předcházeti předchůdce a bude mu připravovati cestu; on pak že sám povstane u veliké moci a bude kázati a divy činiti, pak že co král slavně a pokorně přijde do Jerusáléma a na věky bude vysokým knězem. (Mal. 3, 1. Jes. 31, 35. Zach. 9, 9. Žalm 109, 4.)

c) *O utrpení a oslavení Krista Pána* předpovídali: že bude prodán za 30 stříbrných, potupen, pohaněn, na rukou a nohou zraněn a zboden, a o jeho roucho že bude los metán. Že pak z mrtvých vstane, a vstoupí na nebesa a seděti bude na pravici Boží. (Zach. 11, 12. Jes. 50, 6. 53, 7. Žalm 21, 17. 19, 8. Zach. 12, 10. Žalm 15, 10. 67; 109, 1.)

7. Však i pohanů, jenž v modloslužebnost upadli, nepustil Bůh zcela, abrž osvědčoval jim sebe, a povzbuzoval jich k napravení rozličným způsobem; jakož

a) Skrze hlas svědomí a vnitřních vnuknutí.

„Pohané ukazují dílo zákona napsané v srdcích svých, když jim svědectví vydává svědomí jejich.“ Řím. 2, 25.

b) Skrze dobrodiní, kteráž jim prokazoval, a metly, jimiž nepravé trestal.

„Bůh nenahal sebe bez osvědčení dobře činně a s nebe dáváje úrodné časy a naplňuje pokrmem a ušlechtlým srdce jejich.“ Sk. ap. 14, 16.

c) Skrze znamenité muže, kteréž u prostřed nich vzbudil (Enoch, Job, Jonáš, Daniel atd.), jakož i tím, že mezi ně rozptýlil národ Izraelský, jenž jim sdělil známost pravého Boha.

„Proto rozptýlil vás mezi národy, kteříž neznají ho, abyste vy vypravili, divné věci jeho, a je naučili, že není jiný Bůh všemohoucí krom něho.“ Tob. 13, 4.

d) Skrze jiné podivné příhody. (Zjevení anjelů, sny atd.)

8. Konečně, když pohané, upadše v mrzkou modloslužebnost a ohavné neřesti, a nejsouce s to aby sobě pomohli, po vyšší pomoci dychtili, Židé pak, ztrativše samostatnost svou a jsouce ztíženi jhem Římanů a sami v rozličné sekty rozdělení, toužebně Spasitele očekávali, přišla plnost času.

„A když přišla plnost času, poslal Bůh Syna svého, učiněného pod zákonem, aby ty, kteříž pod zákonem byli, vykoupil.“ K Gal. 4, 4. 5.

IV. O Bohu Synu.

Druhý článek víry: *„I v Jesu Krista Syna jeho jediného Pána našeho.“*

§. 16. Osobnost a dílo Krista Pána.

Ježíš Kristus 'jest:

1. Jediný Syn Boha Otce, t. j. on jediný jest jakožto druhá božská osoba od věčnosti Syn Boží, pravý Bůh jako Otec; ještě my skrze něho zvolení za syny Boží přijali. Efes. 1, 5.

„Kterému kdy z anjelů řekl (Bůh): Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe.“ K Žid. 1, 5.

„Řekl anjel k Marii: *Důl tvé slouží bude Syn Boží.*“ Luk. 1, 35.

„Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozenného dal.“ Jan 3, 16.

2. Bůh i člověk v jedné Božské osobě.

a) Že Kristus Ježíš jest pravý Bůh, patrné:

aa) Z Božských dokonalostí jeho: jakož všemohoucnosti, vševědomosti, nejvyšší dobrotivosti atd., kteréžto v skutcích svých na jevo pronášel a na které se sám odvolával.

„Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi.“ Mat. 28, 18.

„Oslavíš mne Otče slávou, kterou jsem u tebe měl, prvé nežli svět byl.“ Jan 17, 5.

„Dříve nežli Abraham, byl jsem já.“ Jan 8, 58.

„On věděl, co by bylo v člověku.“ Jan 2, 25.

„Já a Otce jedno jsme . . Kdož vidí mne, vidí i Otce.“ Jan 10, 30; 14, 9.

„Nečiním-li skutků Otce svého, nevěřte mně, pakli činím, a nechcete-li věřiti mně, abyste poznali a věřili, že Otce ve mně jest, a já v Otci.“ Jan 10, 37. 38.

bb) Ze svědectví sv. apoštolů, kteří mu přičítají Božské skutky, Božské jméno, Božskou přirozenost a Božskou počtu.

„Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo.“ Všecky věci skrze ně učiněny jsou a bez něho nic není učiněno, což učiněno „jest.“ Jan 1, 1—3.

„I řekl Tomáš: „Pán můj a Bůh můj.““ Jan 20, 28.

„Ten (Kristus) jest pravý Bůh a život věčný.“ I. Jan 5, 20.

„V něm přebývá všechna plnost Božství tělesně.“ Ku Kol. 2, 9.

„Ve jménu Ježíše má každé koleno klesati nebeských, zemských i pekelných.“ K Filip. 2, 10.

cc) Z *neustálého učení církve*, která jsou si svědoma Božského sjevení, od prvního počátku až posud pokládala učení o božství Ježíšovu za základní učení, a povědy bránila jinak učití, pro kteréžto vyznání první křesťané krví svou cedili.

„Věřím jediného Pána Jesu Krista Syna Božího jednorozenného a z Otce narozeného přede všemi věky. Boha z Boha, svělla z svělla, Boha pravého „z Boha pravého, zrozeného ale *neutěněného*, též podstaty s Otcem, skrze něj všechny věci učiněny jsou.“ (Vyznání víry Niceo-Konstantinop.)

b) Ježíš Kristus jest také pravý člověk, protože:

aa) Má skutečně tělo člověčí, složející z kostí i z krve, ješto se narodil jako každý jiný člověk a měl stejně s ostatními lidmi potřeby, trpěl hlad, žízn, umdlení i bolest.

bb) Podobně i má lidskou duši: nesmrtnou a obdařenou lidským rozumem a svobodnou vůlí.

cc) Má i jméno člověka: On sám nazýval se „Synem člověka.“

Sv. Pavel dí: „Jeden jest zajiště Bůh, jeden také prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš. I. k Tim. 2, 5.

c) Kristus Ježíš jest pravý Bůh i pravý člověk, neb co Bůh jest od věčnosti, a nepřestal býti Bohem, když se vtělil, aniž pak přestal býti člověkem, když vstoupil na nebesa.

„I jest pravá víra, abychom věřili a vyznávali, že Pán náš Ježíš Kristus Syn Boží, Bůh i člověk jest. Bůh z podstaty Otcovy dříve všech věků zrozen, a člověk jest z podstaty mateřiny, u věku narozen. Pravý Bůh, pravý člověk, z duše rozumné je a z těla člověčího; rovný Otci podle božství, menší Otce podle člověčenství.“ (Vyznání víry sv. Athanáše.)

Poznamenaná. Jako Bůh má Otce nebeského a jest mu ve všem roven, nemá však matky.

„Já a Otec jsme jedno.“ Jan 10, 30. *„Tento jest můj milý Syn, o němž mi se dobře zalíbilo.“* Mat. 3, 17.

Jako člověk měl Marii, nejblahošlavenější pannu matkou, a jest nám ve všem roven krom hříchu; tudíž jest i menší Otce.

„Máme nejvyššího kněze, zkušeného ve všem podobně nám, kromě hříchu.“ K Žid. 4, 15.

„Otec větší mne jest.“ Jan 14, 28.

d) Kristus Ježíš jest Bůh i člověk v jediné božské osobě; jelikož Kristus sám o sobě, jakož i sv. apoštolé o něm nikdy nemluví, jakoby v něm dvě osoby byly, abrž toliko jedna; ješto osobnost lidská v osobnosti Božské v jedno splynula.

„Nikdo nevstoupil na nebesa, jediný ten, kterýž sestoupil z nebe syn člověka, který jest v nebi.“ Jan 3, 13.

Anjel zvěstoval Marii Panně, že „se z ní narodí Syn nejvyššího.“ Mat. 1, 32. Sv. Petr vytýkal Židům, „že Krista původu života učťžovali.“ Sv. Jan ho nazývá „Slovem“ a dí: „Bůh byl Slovo, a Slovo tělem učiněno, jest a přebývalo mezi námi.“ Jan 1.

„A jakékoli (jest Kristus) Bůh a člověk, však ne dva ale jeden jest, Kristus. A tak jeden ne obrácením božství v člověčenství ale vzetím člověčenství v Božství, jeden ovšem ne slutím podstaty, ale jednotou osoby. Nebo jako duše rozumná a tělo člověčí jeden jest člověk, takáž Bůh a člověk, jeden jest Kristus.“ (Vyznání víry sv. Athanáše.)

3. Ježíš Kristus jest, jak jméno jeho vyznamenává, zaslíbený Spasitel světa.

Spasitelem se jmenuje, proto že se nám jím spasení stalo, když nás od viny a trestu hříchu vysvobodil.

a) Ježíš Kristus nás vysvobodil od viny hříchu; an stane se člověkem v dokonalém poslušství až do smrti, smrti pak kříže, úplně napravil, co byl první člověk neposlušností svým porušil a zavinil.

„Porodíš pak Syna, a nazveš jméno jeho Ježíš: onť zajisté vysvobodí lid svůj od hříchu.“ Mat. 1, 21. *„Toť jest krev má, která za mnohé vy-*

„lita bude na odpuštění hříchů.“ Mat. 26, 28. „Jako skrze neposlušnost jednoho člověka učiněno jest mnoho hříchů: tak i skrze poslušnost jednoho, mnoho spravedlivých učiněno bude.“ K Řim. 5, 19.

b) Ježíš Kristus vysvobodil nás také od trestu hřichu; jelikož jsa bez hříchů snášel za nás trest hřichu; tím však spravedlnosti Boží učinil zadost, jelikož zadostučiněná tato z Božství jeho neskončené ceny nabývalo, a tudíž postačovalo k shlázení naší viny a trestu.

„Bůh toho, kterýž nikdy nezhřešil, (Krista) učinil za nás hříchem „(obětí za hřích), abychom byli spravedliví před Bohem skrze něho.“ II. Kor. 5, 21.

„Kterýž hřichu neučinil, vnesl sém hřichy naše, sém na svém těle na „dřevo, abychom hříchům zemrouce spravedlnosti živi byli, jehožto zsinalostí „uzdraveni jste.“ I. Petr. 2, 22. 24

c) Ježíš Kristus nás vysvobodil od zlého, co hřích prvotní duši i tělu způsobil.

aa) On nás vysvobodil od nevědomosti a od bludu tím, že slabostí rozumu přispěl a učil nás znáti Boha a svatou vůli jeho, jak sloven tak i příkladem svým spolu i tím, že napravil srdce naše, učiniv je ochotné a volné k přijetí sv. pravdy.

bb) On nás vysvobodil od maloby a nedostatečnosti vůle tím, že nás učení a příkladem svým k plnění dobrého vzbuzuje a milostí svou podporuje.

cc) On nás vysvobodil od zlého těla, od strasti a nesnázi života tím, že nás vysvobodil od hřichu, pramene mnoha zlého, jakož i že nás v utrpení sílí milostí a příkladem svým a nadějí budoucí hojné odměny, čině je skrze zásluhy své záslušnými.

dd) On nás vysvobodil od časně smrti tím, že smrti osten odjal, sprostiv nás hřichu i uče: že smrt jest cestou k slávě života věčného, i snášeje sám hrůzu smrti. Pak i smrt přemohl tím, že mocí svou vstav z mrtvých, i nás jednou vzkřísil.

„Kde jest ó smrti vítězství tvé? kde jest ó smrti osten tvůj. Osten pak „smrti jest hřích . . Ale díky Bohu, kterýž dal nám vítězství skrze Pána „našeho Ježíše Krista.“ I. Kor. 15, 55—57.

„Z ruky smrti vysvobodím je, od smrti vykoupím je: budu smrt tvá „ó smrti! Oze. 13, 14.

Poznamení 1. Syn Boží se vtělil, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil, a spasil. Jelikož jako člověk, jsa přirozeností lidskou oučasten, mohl za lidi dosti učiniti a porušenou přirozenost lidskou obnoviti, a jako Bůh mohl neskončenou vinu lidskou shladiti, ještě jeho zásluhy z božství jeho neskončenou cenu braly.

„Poněvadž tedy díky účastnost měly těla a krve (totiž prvního Adama), „i on (Kristus) též podobně účasten byl jich: aby skrze smrt zkalil toho,

„kterýž měl vladařství smrti t. j. ďábla; a aby vysvobodil ty, kteřížto strachem smrti po všecken čas života svého podrobeni byli v službu.“ K Žid. 2, 14. 15.

Poznámka 2. Ježíš se také Kristem, což jest tolik co pomazaným, jmenuje; jelikož v starém zákoně proroci, kněží a králové pomazáni bývali, a Pán Ježíš co Vykupitel světa trojí tento úřad zastával, jsa nejvyšším prorokem, knězem a králem naším.

„Ježíše z Nazareta pomazal Bůh Duchem svatým a mocí.“ Skut. ap. 10, 38.

Poznámka 3. Ježíš se nazývá zaslíbeným Mesiášem, poněvadž již od počátku, pak i častokrát lidem byl zaslíben a všechna proroctví o Mesiášovi učiněná na něm se vyplnila.

4. Ježíš Kristus jest náš Pán ustanovitel zákona a učitel.

a) Nazývá se naším Pánem dle obě přirozenosti své totiž: lidské i božské; jelikož co Bůh jest pánem všech tvorů, máje nejvyšší moc na nebi i na zemi, a co člověk, jsa naším Vykupitelem, vším právem nad námi co vykoupenci svými panuje.

„Vy mne nazýváte mistrem a Pánem a dobře pročíte: jsemť sajisté.“ Jan 13, 13.

b) Nazývá se ustanovitelem zákona; poněvadž nový zákon ustanovil, zákon totiž lásky.

„Přikázání nové dávám vám, abyste se milovali vzájemně, jakož (já) jsem miloval vás.“ Jan 13, 34.

c) Nazývá se naším učitelem, poněvadž po tři leta veřejného života svého učil lid svaté pravdě a Božské cnosti.

„Duch Páně nade mnou: pročť pomazal mě, poslal mne kázati evan-
gelium chudým.“ Luk. 4, 18.

Pozemský život Páně.

Druhý článek víry: „Jenž se počal z Ducha svatého a narodil se z Marie Panny.“

§. 17. Nejnamnitější, co se přihodilo před narozením Páně.

1. Anjel Páně zvěstoval Zachariášovi, že Alžběta manželka jeho porodi Syna, jehož jméno bude Jan, a „ten že bude veliký před Pánem, a předejde před ním, aby mu připravoval lid dokonalý.“

2. Potom pak zvěstoval anjel Gabriel v Nazarétu Marii panně, zasnoubené Josefovi, že má býti matkou Vykupitele, jemuž jmeno bude Ježíš. *„Tento že bude veliký a Syn nejvyššího slouiti bude, a že mu dá Pán Bůh stolicí Davida otce jeho, a kralovati bude v domě Jakubově a království jeho nebude konce. Že pak jej počne z Ducha svatého a pročež slouiti bude Syn Boží.“*

Poznam. Kristus Pán se počal z Ducha svatého, t. j. mocí a působením Ducha svatého těla a duše jeho t. j. přirozenost lidská, kterouž na se vzal, vytvořena jest.

Tajemství toto nazývá se „*vtělení Boží.*“

„Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.“ Jan 1, 14.

Z toho patrné: že Kristus Pán jest Bůh i spolu člověk; Bůh od věčnosti člověkem pak učiněn jest v plnosti času. Máť tedy dvojí přirozenost a dvojí vůli: Božskou totiž a člověčí, ač v jedné osobě, totiž Božské.

Syn Boží se vtělil, aby: a) účasten jsa přirozenosti člověčí, vinu naši na se vzíti, a ji smrtí svou shladiti mohl; b) aby v lidském těle jsa učiněn, nám ve všem podoben, dal nám dokonalý příklad, jehož bychom následovali; c) aby jsa prostředníkem mezi Bohem a lidmi konal spasení naše.

3. Pak navštívila Maria přítelkyni svou Alžbětu, od kteréž co matka Páně pozdravena jest a kdežto v zbožném nadšení Hospodina velebila.

4. Zvěstováno jest Josefovi ve snách, že Maria z Ducha sv. počne a porodí Syna, jehož jmeno má nazvati Ježíš, *„který vysvobodí lid svůj od hříchů jejich.“*

5. Když se naplnil čas, porodila Alžběta syna, jemuž dáno jest jmeno Jan, o němž Zachariáš naplněn Duchem sv. prorokoval: *„že prorokem Nejvyššího slouiti bude a půjde před tváří Páně připravovat cest jeho.“* Jan pak sám Bohu zasvěcený, byl živ na poušti, až do dne zjevení svého lidu Israel-skému.

§. 18. Nejznamenitější, co se stěhlo při narození Páně a v jeho mládí.

„Narodil se z Marie Panny.“

1. Když přišli Maria a Josef do Betléma, města svého, aby dle vyrčení Augusta popsáni byli, narozen jest zde Pán Ježíš a položen v jeslech, protože nebylo místa v hospodě.

Poznám. Maria se nazývá slušně Rodičkou Boží, poněvadž Krista Pána, jenž jest pravý Bůh, porodila.

„A co se z tebe svatého narodí, slouží bude Syn Boží.“ Luk. 1, 35.

2. Narození Páně bylo té noci zvěstováno skrze anjela pastýřům, kteřížto v té krajině byli ponocující a stráž držíce nad stádem svým.

3. Na to bylo Božské dítě po osmi dnech obřezáno a Ježíšem nazváno.

4. Pak přišli mudrci od východu vyzváni hvězdou a zpraveni v Jerusalemě o rodišti Krista Pána, a padše klaněli se jemu a otevřevše poklady své obětovali jemu dary: zlato, kadidlo a myrrhu.

5. Kristus Pán byl čtyřicátý den po svém narození dle předpisu zákona v chrámě před Pánem postaven a zaň obět přinesena, při které příležitosti byl od Simeona a Anny poznán a lidu co Spasitel zvěstován.

6. Když Herodes obáváje se, aby nebyl s trůnu svržen, hledal bezživoti Božského dítěte, ušel ukrutnosti jeho oútkem do Egypta; odkud, když Herodes umřel, se navrátil do Nazarétu, kdež byl odchován.

7. Když pak byl ve dvanácti letech, šel se svými rodiči na slavnost do Jerusalema, a když se navracovali, zůstal v chrámě a po třech dnech nalezen jest, an sedí mezi učiteli, poslouchaje jich, a otazuje se jich tak, že se děsili nad rozumností a odpověďmi jeho. Pak se navrátil do Nazaréta a jsa poddán rodičům, prospíval moudrostí, věkem a milostí u Boha i u lidí.

§. 19. Nejznamenitější příběhy z veřejného života Ježíšova.

1. Krátce než byl Pán Ježíš veřejně vystoupil, chodil Jan z vnuknutí Božího po vší krajině Jordánské, kázal pokání a křest ku přípravě na příští Vykupitele.

2. Na to pak povstal Kristus Pán sám a započínaje úřad svůj, byl od Jana pokřtěn a za zaslíbeného Spasitele prohlášen. Při tom sstoupil Duch svatý v způsobě holubice naň a

Otec dal slyšeti hlas s nebe: „Tentoť jest můj milý Syn, v němž mi se dobře zalíbilo.“

3. Postiv se potom Ježíš čtyřicet dní a nocí, zlačněl a byl pokoušen třikráte od ďábla, nato pak svítěživšímu od anjelů se sloužilo.

4. Konaje dílo vykoupení lidského, chodil Pán Ježíš dle tehdejšího způsobu ve své vlasti z místa na místo, učil ve školách, v chrámu, pod širým nebem, na poušti a u moře Tiberiadského, vůbec všudy, kde se mu příležitost naskytala a kde účelivé srdce nalezal.

5. Vyučuje lid, porážel bludy Fariseů, zákonníků a Saduceů, učil pravdám, kteréž máme věriti, a ctnosti, kteréž máme konati, a to takovou mocí, že se všickni divili.

6. Ztvrzoval pravdu svého učení, jakož i vůbec, že od Boha poslán jest, tím, že konal zázraky a předpovídal budoucí věci.

On zajisté nemocné usdravoval, malomocné čistil, mrtvé křísil, hluchým dal sluch, slepým dal zrak, chromým rovné oudy, a to veřejně před obličejem svých nepřátel, bez všelikých léků neb prostředků pouhým toliko slovem; čímž netoliko svou Božskou přirozenost osvědčil, ale i pravdu Božského učení svého ztvrdil a vyobrazil. Takéž předpovídal budoucí věci, jakož: o svém utrpení a okolnostech svého, o protivensstvích učedníkům nastávajících, o zkáze Jerusáléma a rozšíření svého evangelium po celém světě.

7. Podobně i ztvrzoval Pán Ježíš pravdu učení svého svým příkladem, ještě, čemu byl učil, a lidi vedl, sám horlivě plnil, tak že mohl směle i svých oúhlavních nepřátel se otázati: „*Kdo z vás bude mne trestati z hříchů?*“

8. Aby však učení jeho po všem světě se rozšířilo, pojal učedníky, z nichžto sobě vyvolil dvanáctero apoštolů, kteří neustále byli s ním, a viděli jeho skutky a slýchali jeho slova. Tyto vyučoval a cvičil zvláště k apoštolskému ouřadu a ustanovil z nich Petra za hlavu církve své.

9. Mnozí uvěřili v Ježíše a následovali ho, ale nejvyšší kněží, zákonníci, Fariseové, Saduceové a přívrženci jejich neuvěřili v něho a hledali ho ze zášti a závisti zahladati, a nemohše ho v řeči polapiti, vešli v radu a usnesli se zabiti ho.

Čtvrtý článek víry: „*Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován i umřel jest.*“

§. 20. Nejznamenitější, co se přihodilo při utrpení a smrti Ježíšově.

1. V třetím roce veřejného úřadu svého vešel Ježíš na slavnost velikonoční do Jerusáléma, slavně co král bera se na oslici a oslátku té jhu nepodrobené a byl od lidu též u velké slávě provázen a co král uvítán.

2. Den před svou smrtí jedl Pán Ježíš se svými učedníky beránka velikonočního, při kteréžto poslední večeři chléb v tělo, a víno v krev svou proměnil, obět kříže nekrvavým způsobem na památku svou vykonal a věčným pokrm duchovní zůstavil.

3. Po večeři šel na horu Olivetskou s učedníky svými, kdežto se modlil a krví potil, pak posílněn od anjela s nebe, vydal se v ruce nepřátel svých, byv zrazen od Jidáše.

4. Svázaný veden jest od žoldnéřů k Anášovi, pak ke Kaifášovi, nejvyššímu knězi, kdežto nepřátelé jeho naň krivě žalovali a svědčili, předc pak posléz veřejně osvědčiv, že jest Syn Boží, odsouzen jest k smrti, jakoby se rouhal, a odevzdán jest stráží, od které byl potupen, uplván a políčkován. V této noci třikráte jej také Petr zapřel, jak mu to Pán Ježíš předpověděl.

5. Druhého dne záhy z rána veden byl Pán Ježíš k vladaj, Římskému, Pontskému Pilátu, kdežto naň žalovali, jakoby lid bouřil, bránil daň dávatí císaři a pravil se býti králem. Pilát na něm žádné viny nenalezl a hledal jej propustiti, předc však konečně svolil k jeho odsouzení a vydal jej v smrt kříže, donucen vyhrůžkami Židů.

6. Konečně byl Ježíš Kristus na hoře Kalvarii blíž města Jerusáléma mezi dvěma lotry ukřižován, a odpustiv svým nepřátelům, přijav lotra kajícího na milost, odporučiv matku svou péči Janově a odevzdav ducha svého Otci, okolo třetí hodiny umřel. Přitom se slunce zatmělo, země se třásla, skály se pukaly a mrtví z hrobů vstávali.

Poznam. Ježíš mohl trpět i umřít jako člověk; ne pak jako Bůh. Poně-
vadž ale jest Bůh i spolu člověk, mělo utrpení a smrt jeho neskonče-
nou cenu, a postačovalo tudíž k shlázení neskončené viny lidské.

Ježíš trpěl a umřel dobrovolně z milosrdenství a neskončené lásky
k nám, aby učiniv zadost spravedlnosti Božské za hříchy naše, nás od
viny a trestu hříchu vysvobodil, a s Bohem smířil.

„Obětován jest, protože sám chtěl.“ Is. 53, 7.

„Kristus zamiloval nás a umyl nás svou krví od hříchů našich.“ Zjev. 1, 5.

„Byvše nepřátelé, smířeni jsme s Bohem skrze smrt Syna jeho.“ Řím. 5, 10.

Kristus Pán umřel za všechny lidi a za hříchy celého světa, tudíž za
hřích prvotní i za skutečné hříchy; že všickni spasení jeho se nestávají
účastni, děje se vinou jejich.

„Ani vlastního Syna svého neušetřil, ale nás za všechny ho vydal.“
Řím. 8, 32.

7. Josef z Arimathie a Nikodem pochovali tělo Ježíše
mrtvého s přivolením Piláta v zahradě na blízku a položili
ho do hrobu vytesaného, v kterémž ještě žádný nebyl položen,
kterýžto hrob Židé, zapečetivše kámen, stráží ostříhali.

Pátý článek víry: *„Vstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.“*

§. 21. Nejznamenitější, co se dalo po smrti Ježíšově.

1. Zatím co tělo Kristovo v hrobě odpočívalo, vstoupila
duše jeho do předpekli, aby potěšil a vysvobodil duše mrt-
vých nábožných lidí, kteréž tuto v blažené naději vykoupení
svého pokojně a bez bolesti očekávaly, až k nim Ježíš
vstoupil.

*„Umrtnen jest sice podle těla, ale obživen podle ducha; v kterémž i těm
„duchům, kteříž byli v žaláři (předpekli), přišed, kázal (zvěstoval vykou-
pení).“* I. Petr. 3, 18. 19.

2. Třetí den pak velmi zrána vstal Pán Ježíš z mrtvých
svou mocí nesmrtelný a slavný, jako vítěz nad smrtí a nad
ďáblem.

*„Proto mne miluje Otec, že pokládám život svůj, však tak, abych zase
„vzal jej. Nižádný ho neběře ode mne: ale já jej pokládám sám od sebe
„a moc mám zase vzít jej.“* Jan 10, 17. 18.

„Kristus vstav z mrtvých, již neumírá.“ K Řím. 6, 9. *„Kristus pro-
„měnil tělo pomlčení našeho, aby přípodobně bylo tělu jasnosti jeho.“*
K Filip. 3, 21.

Tím, že Kristus vstal z mrtvých, a) *naplnil písmo*, a co sám byl předpověděl; b) též i světu jistě a *neomylně dokázal*, že jest pravé jeho učení, a že byl od Boha poslán; c) konečně pak i *posilnil naděje naší*, a ujistil nás o budoucím z mrtvých vstání.

a) „*Nezanecháš duše mé v hrobě, aniž dáš svatému svému viděti porušení.*“ Žalm 16, 10.

b) „*Řekl jim Ježíš: Zrušte chrám tento, a ve třech dnech zase vzhlédám, jež.*“ Jan 2, 19. „*A nevstal-li Kristus z mrtvých, tedy jest daremné kázaní naše, daremná jest i víra naše.*“ I. ku Kor. 15, 14.

c) „*Kristus z mrtvých vstal, prvotiny těch, kteříž zesnuli; nebo poněvadž skrze jednoho člověka (Adama) smrt, tak skrze druhého člověka (Krista) vzkříšení z mrtvých.*“ I. ku Kor. 15, 20. 21.

3. Vstav Kristus Pán z mrtvých, ukázal se živý téhož dne Marii Magdaleně a ostatním ženám od hrobu se vracejícím i Petrovi, jakož i dvěma učedníkům do Emaus jdoucím a podvečer učedníkům mimo Tomáše, po osmi dnech pak všem učedníkům i Tomáši; později však se objevil v Galileji u moře Tiberiadského několika učedníkům svým, kdežto Petra opětně za hlavu církve ustanovil. Posléze pak se ukázal více než pěti stům učedníků na hoře galilejské, dav jim rozkaz, aby šli do celého světa a učili národy křtíce je ve jmenu Otce atd.

Šestý článek víry: „*Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce vše-mohoucího.*“

4. Pobyv Ježíš s učedníky, ukazuje se jim po čtyřicet dní a mluvě s nimi o království Božím, přikázal jim, konečně aby neodcházeli z Jerusalema, pokud by neobdrželi zaslíbení Otcova (Ducha svatého), vstoupil s tělem i s duší na nebesa, kdežto sedí na pravici Boží maje ustavičnou moc a slávu nade vším, což jest na nebi i na zemi.

Vstoupil pak Kristus na nebesa: a) aby i co vítěz nad smrtí a nad ďáblem *vzal oslavení za vše*, co byl v snižení svém trpěl a snášel pro nás, rovněž b) aby byl *naším přímělníkem a prostředníkem* u Boha Otce, a c) *tamto připravil přibyté svým věrným*, by kde on jest, i oni byli.

a) „*Vzkřísiv jež z mrtvých a posadiv na pravici své na nebesích, nade všecko knížatstvo i mocnost, i moc i panstvo i všeliké jméno, které se jmenuje, netoliko u věku tčmlo, ale i v budoucím.*“

b) „*Přimlouve máme u Otce, Ježíše Krista spravedlivého. A on jest „obět slávnou za hříchy naše.“* I. Jan 1, 1. 2.

c) „*Jdu, abych vám připravil místo . . . zase přijdu a vezmu vás „k sobě samému, abyste kde já jsem, i vy byli.“* Jan 14, 23.

Sedmý článek víry: „*Odtud přijde soudit živých i mrtvých.*“

Když mučedníci na hoře Olivetské za Ježíšem do nebe jdoucími hleděli, oni dva muži stáli vedle nich v rouše bílém, kteřížto i řekli: Muži Galilejští, co stojíte, hledíce do nebe? Tento Ježíš, kterýž vzat jest od vás do nebe, tak přijde, jak jste viděli jej jdoucího do nebe. (Sk. ap. 1, 10. 11.)

Přijde pak Ježíš v poslední den s nebe soudit všech lidí živých i mrtvých, t. j. dobrých i zlých; a bude lidi podle toho souditi, co dobrého neb zlého činili. (Viz poslední věci: o soudu.)

V. O Bohu Duchu svatém.

Osmý článek víry: „*Věřím v Ducha svatého.*“

§. 22. Zaslíbení a poslání Ducha svatého.

1. Aby se v skutek uvodilo vykoupení Kristovo a všem lidem se dostalo ovoce jeho, zaslíbil Pán Ježíš *netoliko apoštolům ale i věřícím vůbec Ducha sv.*; kterýžby co zástupce jeho spasitelské dílo dokonal a ovoce jeho jednotlivým věřícím přivlastnil.

„*Jáť prositi budu Otce a jiného utěšitele a učitele dá vám, aby s vámi „zůstal na věky, Ducha pravdy, jehož svět (hříšní nepraví lidé) nemůže přijíti, nebo nevidí ho ani ho nezná. Ale vy jej poznáte; neboť u vás zůstane „a ve vás bude.“* Jan 14, 16.

„*Utěšitel pak Duch svatý, kteréhož posle Otec ve jménu mém, onť vás „naučí všem věcem a připomene vám všechno, cožkoli mluvil jsem vám.“* Jan 14, 26.

„*Ještě mnoho mám mluvití vám: ale nemůžete snéstí nyní. Když pak „přijde ten Duch pravdy, naučíť vás všeliké pravdě. Nehude mluvití sám „od sebe; ale cožkoli uslyší, mluvití bude, a které věci přijíti mají, zvěstuje „vám. Onť mne oslaví: nebo z mého vezme a zvěstuje vám.“* Jan 16, 11—14.

„V poslední pak den veliký svátku (slávků) stál Ježíš, a volal řka: „Žižně-li kdo, pojď ke mně a napi se! Kdož věří ve mne, tomu, jakož dť písmo, poplynou z těla řeky vody živé. A to řekl o Duchu (svatém), kteréhož měli věřící v něho přijíti: neb ještě nebyl dán Duch, protože Ježíš ještě nebyl oslaven.“ Jan 7, 37. 39.

2. Co Kristus Pán přislíbil, splnil. Desátý den po na nebe vstoupení Páně v den letnic, přišel Duch svatý u zvuku jako prudkého větru přicházejícího s nebe v způsobu rozdělených jazyků ohnivých na apoštoly, a naplnění jsou všickni Duchem svatým, a počali mluvit rozličnými jazyky veliké věci Boží. (Skut. apošt. 2, 1—11.)

§. 23. Osobnost a přirozenost Ducha svatého.

Duch svatý jest třetí božská osoba, jest pravý Bůh; vycházející od Otce a Syna od věčnosti.

1. *Duch svatý jest osoba*, poněvadž dle zaslíbení Kristova měl místo jeho zastupovati a co učitel a utěšitel působiti, což přísluší toliko osobě, t. j. bytosti rozumem a svobodnou vůlí obdařené a o sobě působící. Rovněž i se mluví o něm v písmech sv. jako o osobě, ješto se v pořadu vedlé druhých osob božských klade a od nich se rozeznává.

„Milost Pána našeho Jesu Krista, láska Boží a oučastenství Ducha sv. buďž s vámi se všemi. Amen.“ II. ku Kor. 13, 13.

2. *Duch svatý jest božská osoba*, on jest pravý Bůh; nebo dle zjevení Božího jemu božství přináleží, zvláště pak:

a) *Božské dokonalosti*, jakož: všemohoucnost; ješto dal apoštolům a věřícím dar rozličnými jazyky mluvit jakož i divy konat; vševedoucnost: „Duch sv. zpytuje všechny věci, také i hlubokosti božské.“ I. Kor. 2, 10.

b) *Božská důstojnost*. „Učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého.“ Mat. 28, 19.

c) *Božské jméno*: „I řekl Petr k Ananiášovi: Proč pokoušel dítel srdce tvého, abys ty lhal Duchu svatému? Neselhal jsi lidem, ale Bohu.“ Skut. ap. 5, 4. 5.

„Věřím v Ducha svatého, Pána jenž obživuje, jenž od Otce i také od Syna pochodí, jenž se s Otcem i s Synem spolu ctí a velebí.“ Sněm Konstantinopolský.

§. 24. Působení a skutky Ducha svatého.

Jelikož Duch svatý jest třetí božská osoba, pravý Bůh, má i on *všecky skutky s Otcem a Synem společné*; předce však se mu mnohé působení zvláště přičítá, a sice:

1. Ačkoli Duch svatý již působil od počátku při stvoření světa obživuje všecko: „*an se vznášel nad vodami.*“ (I. Mojš. 1, 2.) a pak v starém zákoně „*mluvil skrze proroky*“; předce ale moc působení jeho se zvláště v novém zákoně objevila.

2. *Skutky Ducha svatého jsou*: a) *mimořádné*, totiž dary, jakové byl apoštolům a prvním věřícím za prvních časů udělil a jakých jim k rozšiřování církve potřebí bylo; jakož: dar jazyků a divů; jiné pak jsou: b) *řádne*, jakové působí až posud v lidech vůbec, zvláště pak ve věřících k zúčastnění-se vykoupení Kristova.

3. *Řádně působí Duch svatý*, an lidem uděluje milost svou.

Jest pak milost vůbec všeliký dar Boží nezasloužený; zvláště pak jest *nadpřirozené působení Ducha svatého na duši lidskou k účastnění se vykoupení Kristova*.

Milost Ducha svatého jest dvojí:

a) *Skutečná*, kteroužto Duch svatý osvěcuje náš rozum, učí a ponouká nás, abychom činili podle vůle Boží, čímž nás podporuje v konání a vykonání skutků dobrých.

„*Utěšitel pak Duch svatý, kteréhož pošle Otec ve jménu mém, onť vás naučí všem věcem.*“ Jan 14, 26.

„*Bůh zajisté jest, kterýž působí ve vás i chlént i dokonání, podle dobré vůle své.*“ K Filip. 2, 13.

Této milosti Boží jest k spasení nevyhnutelně třeba, tak, že člověku bez ní nelze co prospěšného k životu věčnému činiti.

„*Beze mne nic nemůžete činiti.*“ Jan 15, 5.

„*Ne že bychom dostateční byli mysliti něco sami ze sebe, ale dostatečnost naše z Boha jest.*“ II. ku Kor. 3, 5.

Anto Duch svatý rozum náš osvěcuje a vřli naši síly, uděluje nám *svých darů*; jakověž jsou: 1. dar moudrosti, 2. rozumu, 3. rady, 4. síly, 5. umění, 6. pobožnosti a 7. bázně Boží.

„Rozdílné pak milosti jsou, ale tentýž Duch . . . A nerozdílná jsou působení, ale tentýž Bůh, který působí, jeden a týž Duch rozděluje každému, jakž chce.“ I. ku Kor. 12, 4. 6. 11.

„A odpočine na něm Duch Hospodinův; duch moudrosti a rozumu, duch rady a síly, duch umění a nábožnosti, a naplní jej duch bázně Hospodinovy.“ Isai. 6, 2. 3.

Poznám. Ačkoli milost Boží skutečná mocně působí v duši člověka, přede však neruší svobodné vůle jeho; než člověk nesmí jí překážky klásti, abrž musí spolu ončinkovati a působiti, totiž spasitelného poznání hledati a je ochotně přijímati, jakož i na spasitelná ponoukání Ducha sv. dbáti a jich následovati.

Poznám. Víra tato nás ponízuje, ješto sami ze sebe nic nemůžeme, spolu i pozdvihuje a důvěrou v sebe naplňuje, an můžeme vše v tom, který nás sllí. K Filip. 4, 13.

b) Jiná milost Ducha sv. jest, *posvěcující*, kteroužto Duch sv. rozlévaje lásku v srdcích našich, nás netoliko od hříchů očistuje, ale i u vnitr obnovuje a posvěcuje. Tím se stává člověk z nepravého spravedlivým a z nepřítele Božího přítelem Božím a dle naděje dědicem království Božího.

„Láska Boží rozlita jest v srdcích našich skrze Ducha svatého, kterýž dán jest nám.“ K Řím. 5, 5.

„Obmyti jste, posvěceni jste a ospravedlněni jste ve jménu Pána našeho Ježíše Krista a v Duchu Boha našeho.“ I. ku Kor. 6, 11.

„Bůh . . . nás spaseny učinil . . . abychem ospravedlnění jsouce milostí jeho, byli dědicové podle naděje života věčného.“ I. k Tit. 3, 5. 7.

Posvěcuje pak nás Duch svatý, když v nás vlévaje posvěcující milost, syny Božími činí, neb posvěcující milost v nás rozmnožuje.

a) *Duch sv. vlévá posvěcující milost Boží v nás*, an posvěcující milosti prázdným či zbaveným ji znova neb opětně uděluje.

b) *Duch svatý rozmnožuje posvěcující milost Boží v nás*, když již v milosti Boží postavené, ospravedlněné a posvěcené činí ještě spravedlivější a Bohu milejší.

„Kdo jest spravedlivý, ospravedlní se ještě a svatý posvěti se ještě.“
Zjev. sv. Jana 22, 11.

Posvěcující milosti Boží jest člověku tak potřebí, že bez ní nemůže řádně do života věčného vejíti.

„Nic nečistého nevejde do života věčného.“ Zjev. 21, 27.

Ačkoliv všeliké ospravedlnění a posvěcení člověka počíná od předcházející milosti Boží, kteroužto Bůh člověka k sobě táhne, a se končí doprovázející jeho mocí: přede musí i v tom vyrostlý člověk s milostí Boží spoluúčinkovati, totiž :

Vnuknutí spasitelného jsa poslušen, musí se k Bohu obrátiti a věřiti všecko, co on zjevil, zvláště pak, že skrze milost vykoupení Ježíše Krista ospravedlněn bývá člověk; pak uvažuje (ve víře této) spravedlnost Boží, otřesen spasitelnou bází, musí milosrdenství Boží rozjímati, a v naději k Bohu pozdvižen, musí v něho důvěřovati, jej počítí milovati co pramen vši spravedlnosti, pak v lásce této hříchu nenáviděti a pevně předsevzetí mti, nový život započítí, a posléze musí se uchopiti prostředků, kteréž Kristus Ježíš k řádnému dosažení posvěcující milosti Boží ustanovil. (Sněm Trient. sez. 6. kap. 6.)

Prostředky, skrze které Duch sv. řádně nás posvěcuje a které k dosažení posvěcující milosti Boží Ježíš Kristus ustanovil, jsou svátosti.

VI. O církvi.

Devátý článek víry: *„Svatou církev obecnou, svatých obcování.“*

§. 25. Pověsti a zřízení církve.

Kristus Pán přišel vykoupit všechněch lidí všech věků a krajin. Aby však vykoupení Kristova všichni lidé účastni býti mohli, třebať aby učení jeho po všecky věky se chovalo v prvotní čistotě a neustále světu se hlásalo; též aby milosti, kteréž nám získal, se rozdávaly všem dle rozličných potřeb jejich a vůbec lidé k pravému životu dle Krista vedeni a zpravováni byli. Na ten konec ustanovil Kristus Pán církev svatou.

Církev jest viditelné shromáždění všech pravověřících křesťanů, jenž jedno učení vyznávají a jedněch svátostí užívají, a

od Římského papeže a jemu podřízených biskupů, spolupůsobícím Ducha svatého zpravování a vedení jsou.

Z toho patrno: že církev sv. sestává vlastně: 1. z představených (učící církev) a pak 2. z věřících (učící se církev), kteřížto ač v tuhém stojí spojení, přece od sebe jsou rozdílní; a sice:

1. *Učící církev* záleží z náměstkův apoštolských, biskupů, kteří jsou podřízeni jedné nejvyšší viditelné hlavě — římskému papeži.

a) Nebo chtěje Kristus Pán, aby spasení jeho se dostalo všem lidem, povolal apoštoly, tyto sám cvičil a pěstil k úřadu apoštolskému, pak odbíraje se od nich dal jim totéž seslání, jaké sám měl, spolu také jim dal trojnásobnou moc k zastávání úřadu svého, totiž: a) učit národy, b) přisluhovat jim svátostmi a c) je zpravovat a vésti k věčnému spasení, a slíbil jim, že s nimi bude po všechny dny až do skonání světa.

a) „Jakož mne Otec poslal, i já posílám vás.“ Jan 20, 21.

„Jdouce učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ Mat. 28, 18.

„Budete mně svědkové v Jerusalemě i ve všem Judstvu i v Samařii a až do posledních končin země.“ Skut. ap. 1, 8.

b) „Tak o nás (apoštolůch) smejšlej člověk, jako o služebnících Kristových a rozdávatelch tajemství Božích.“ I. Kor. 4, 1.

„To číste na mou památku“ (sv. oltářní). Luk. 22, 19.

„Přijměte Ducha sv.; komu odpustíte hříchy, budou mu odpuštěny, komu je zadržíte, budou mu zadrženy.“ Jan 20, 22. 23.

c) „Amen pravím vám, cožkoli svázáte na zemi, bude svázáno i na nebi: a cožkoli rozvážete na zemi, bude i rozvázáno na nebi.“ Mat. 18, 18.

„Buďtež bedliví sebe i všeho stáda, v němžto Duch svatý ustanovil vás, biskupy, abyste zpravovali církev Boží.“ Skutk. ap. 20, 28.

b) Aby však v církvi byla jednota, ustanovil Pán Ježíš Petra za nejvyšší viditelnou hlavu, učiniv jej základním kamenem církve své, dáda jemu přede všemi apoštoly klíče království nebeského a ustanoviv jej vrchním pastýřem stáde svého; jakož i sv. Petr se za takového považoval a za hlavu církve povždy byl pokládán.

„I jáť pravím tobě, že ty jsi Petr (t. j. skála), a na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné nepřemohou ji. A tobě dám klíče království nebeského: a cožkoli bys svázal na zemi, bude svázáno i na nebi.“ Mat. 16, 18. 19.

„Pasíš mé ovce a mé beránky.“ Jan 21, 15—17.

Při volbě sv. Matěje, na den seslání Ducha sv., na sněmu Jerusalemském jedná sv. Petr jako hlava církve, kterýžto také v řadě apoštolů první se jmenuje.

„Jména pak apoštolů jsou: První Šimon, jenž slove Petr.“ Mat. 10, 2.

c) *Moc ta sv. apoštolů přešla na nástupce biskupy, kteréžto sv. apoštolé ustanovili, a z části na pomocníky jejich starší a kněží; což potomně také činili od sv. apoštolů ustanovení biskupové, ustanovující jiné biskupy a pomocníky, a potřebné moci jim udělující, což se až posud děje.*

Podobně přešla *moc sv. Petra* jakožto hlavy církve na jeho řádného nástupce *biskupa Římského*, jenž se *papežem*, tolik co otcem věřících nazývá, ještě sv. Petr posléze v Římě sídlil a tamto mučednickou smrtí sešel; jakož i biskup římský v skutku od prvních dob církve až posud od veškeré církve za hlavu její považován a uznán jest.

Sv. Ignác (z 2. věku) nazývá církev římskou představitelkou celého sboru lásky (církve).

Sv. Cyprián zove Řím kořenem a jako matičí katolické církve.

Biskup Římský rozhodoval ve všech obecných záležitostech, a kdo se rozsudku jeho nepodrobil, z církve vyobcován jest.

d) Jako ale v Kristu Pánu, konajícím spasení lidské, jest spojeno člověčenství s božstvím v jedné osobě, a obě k vykoupení lidstva působilo, podobně i *působí v církvi učící vedle lidské činnosti představených, totiž církve, také božská moc Ducha svatého*, a to sice:

aa) *Z ohledu na učení: činí Duch sv. církev učící neomylnou, t. j. on působí, že shromáždění biskupové spojení s nejvyšší hlavou ve člancích víry a mravů zblouditi nemohou, čehož ovšem potřebí jest, aby víra Kristova v původní čistotě se zachovala, a což také Kristus Pán apoštolům a nástupcům jejich přislíbil.*

„Já s vámi jsem až do skonání světa.“ Mat. 28, 19.

„Církev Boha živého jest sloup a utváření pravdy.“ I. Tim. 3, 15.

„A já provítí budu Otce a jiného Utěšitele a Utěšitel dá vám, aby s vámi zůstal na věky . . . on u vás zůstane a u vás bude . . . Utěšitel, pak Duch svatý, kteréhož pošle Otec ve jménu mém, onť naučí vás všem, všem a přimluví vám všechno, cožkoli mluvil jsem vám.“ Jan 14, 16. 17. 26.

bb) *Z ohledu rozdělování milosti: posvěcuje Duch sv. věřících ve sv. svátostech, když se viditelná znamení řádně dějí.*

cc) *Z ohledu řízení a zprávy církve vede a spravuje Duch sv. představené církve, aby vše, cokoliby stanovili neb zrušili, ku prospěchu věřících napomáhalo.*

„Vidělo se zajiště Duchu sv. i nám, žádného otce břemene na vás neuzkládati, kromě těchto potřebných věcí.“ Skutk. ap. 15, 28.

„Mám za to, že i já mám Ducha sv.“ I. Kor. 7, 40.

2. *Učící se církev* sestává z pravověřících křesťanů, kteří sjednoceni se svými pastýři, skrze tyto spojení se svými biskupy tudíž i s nejvyšší hlavou, tvoří po celém světě jedno shromáždění neb jednu společnost, řečenou katolickou církev.

Nejprvnější počátek viditelného tohoto shromáždění záležel mimo apoštoly a učedníky z několika nábožných žen a tajných přátel Ježíšových, jichžto počet při odchodu Páně vzrostl již na několik set. V pravou pak jednotu sloučili se věřící v Jerusalemě po seslání Ducha sv., odkudž se rozšiřovali po celé Pálestině do Samaří, ano až do Damašku v Syrii, pak i po obrácení sv. Pavla a přičiněním jeho, jakož i ostatních sv. apoštolů a jejich pomocníků se rozšířila víra Kristova do malé Asie i do Evropy a Afriky, k čemuž bezohonný život prvních vyznavačů Kristových a pomoc s hůry nemálo přispívaly. Kteříkoli v Krista Pána věřili, pokřtěni jsou a připočteni k ostatním věřícím a nazývali se *křesťany*; kteřížto opět všickni spojení se svými pastýři a tudy i s nejvyšší hlavou, majíce jeden účel před sebou, tvořili jednu společnost čili jedno shromáždění, nazvané *církev křesťanskou*.

Když pak během času vznikali bludaři, kteřížto nevymáňajíce celé a pravé učení Krista Pána, strany či sekty tvořili, a církví Kristovou nazývati se osmělili, aby se od nepravých těchto církví pravá církev Kristova rozeznávala, nazvána jest již od počátku církví *katolickou*, t. j. obecnou, jejížto údové povšechné a povždy pravé učení vymáňají, a tudíž i *pravověřícími* slují.

Povzbuzení. Cti představené církve sv., jenž postaveni jsou na místě Kristově, ve jménu jeho věřící k spasení vedou. Protož platí o nich slova, kteráž pravil Kristus Pán apoštolům: „Kdo vás slyší, mne slyší; kdo vám pohrdá, mnou pohrdá.“ Luk. 10, 16.

§. 26. Vlastnosti a známky pravé církve.

Vlastnosti pravé církve jsou: ona jest:

1. jen jediná, 2. samospasitelná.

1. *Pravá církev jest jen jediná*, anto Kristus Pán, jehož úřad ona koná, jen jeden jest, a on sám vždy toliko o jediné církvi mluví.

„Ježíš Kristus včera i dnes, oně i na věky.“ K Žid. 13, 8.

„Ty jsi Petr, a na té skále vzdělám církev svou atd.“

„A bude jeden ovčínec a jeden pastýř.“ Jan 10, 16.

Poznam. Z toho jde: že veškeré ostatní církve mimo ni nemohou býti pravé, a že tedy není církev jako církev.

2. *Pravá církev jest samospasitelná*, t. j. jediné ona, a mimo ni žádná jiná církev neposkytuje věřícím řádných prostředků k spasení, kterýchžto tito náležitě užívajíce, spasení dojíti mohou, tak sice, že kromě ní řádným způsobem nelze dojíti spasení.

Toto jest patrné odtud, že jediné v Kristu spasení dosíci lze, Kristus pak celé učení své, jakož i veškeré prostředky k spasení zůstavil církvi, pravá církev jeho ale jest jediná, tudíž i ona jediné může člověka k spasení přivoditi; ona tedy jest sama spasitelná čili samospasná.

„Není v žádném jiném spasení; neboť není jiného jména pod nebem, daného lidem, skrze kteréž bychom měli spaseni býti.“ Skut. ap. 4, 12.

„Kdo věří a pokřtí se, bude spasen.“ Mat.

„Neuposlechně-li kdo církve, buďž tobě jako pohan a publikán.“ Mat. 18, 17.

„Nemůže mlti Boha Otcem, kdo nemá církev za matku.“ (Sv. Cyprian.)

Poznamenání. Díce, že pravá církev Kristova jest samospasná, a) *nezatracujeme ty, kteří mimo ni žijí.* Neb ti, kteří bez viny mimo ni jsou, a však upřímně pravou víru vyhledávají a dle nejlepšího přesvědčení žijí a zákon Boží plní, patří ať uvnitř duchem do církve Kristovy a mohou spasení dojíti mimořádným způsobem, ať předč. řádných prostředků k spasení jsou zbaveni. b) *Podobně i nejistíme, že každý, kdo v pravé církvi jest, již proto spasen býti musí,* nýbrž toliko ti spaseni budou, kdož v živé víře horlivě užívají prostředků spasení, jaké se jim v církvi poskytují, a kdož v svatém křesťanském obcování až do konce co živí oudové církve setrvají; ostatní pak těžce hříšníci, ať zevnitř k církvi patří, předce co mrtví oudové její v zahynutí uběhnou.

„Kdo setrval až do konce, spasen bude.“ Mat. 10, 22.

„Ne každý, kdož mi říká: „Pane, Pane,“ vejde do království nebeského: ale kdo činí vůli Otce mého, kterýž jest v nebesích, ten vejde do království nebeského.“ Mat. 7, 21.

„Nechte, ať obě spolu roste až do žní.“ Mat. 13, 29.

„Podobno jest království nebeské síti puštěné do moře, a ze všelikého plodu rybího shromažďující“ (dobré i zlé). Mat. 13, 47.

„Mnoho jest povolání, ale málo vyvolání.“ Mat. 20, 16.

Jelikož k spasení třeba jest, abychom se pravé církve Kristovy drželi, pečoval o to Kristus Pán, aby církev jeho lehce poznána býti mohla; a sice tím, že jeho církev jest: a) viditelná, a b) po viditelných a patrných znameních se poznati může.

a) Pravá církev jest viditedlná: 1. v údech a představených svých; 2. v hlásání a vyznávání víry; 3. v konání oběti mše svaté a v rozdávání svátosti.

b) Poznává se pravá církev po čtveru znamení, a sice, že jest jedna, svatá, katolická a apoštolská. Ona jest:

1. Jedna v učení a ve svátostech, v hlavě a ve sboru, neb Kristus Pán jedno učení hlásal, jedny svátosti a jednu nejvyšší hlavu ustanovil, a své věrné v jeden sbor shromáždil.

„Neprosím toliko za ně (za apoštoly) ale i za ty, kteříž skrze slovo „jejich věří ve mne, aby všickni jedno byli, jako ty Otče ve mně a já „v nich.“ Jan 17, 21.

„Usilujte zachovati jednotu ducha v svazku pokoje. Jedno tělo jste vy „všickni a jeden duch. Jeden jest Pán, jedna víra, jeden křest.“ K Efes. 4, 8.

„Jeden jest vyzvolen, aby ustanovením hlavy se odjala roztržkám všechna „příležitost.“ (Sv. Jeroným.)

2. Svatá v původci svém, v učení a svátostech, a skutečně také v údech svých; jelikož Kristus, původce její, svatý jest, a učení jeho a svátosti k svatosti vedou, a ti, kteří dle nich žijí, skutečně svatými býti musí.

„Posvětiž jich v pravdě, řec tvá pravda jest. A já posvěcuji sebe sama, aby i oni byli posvěceni v pravdě.“ Jan 17, 17. 19.

„Kristus miloval církev, a vydal sebe samého za ni na smrt, aby ji „posvětil, aby učinil sobě církev slavnou, nemající poškvrny ani vrásky, neb „cokoli takového, ale aby byla svatá a nepoškozená. K Efes. 5, 25—27.

3. Katolická čili obecná, t. j. pro všechny lidi všech věků, krajín a národů, chovající do sebe, co všechny bez rozdílu spasiti může, jakož i Kristus sám přišel spasit všech lidí.

„Jdouce po všem světě kažete evangelium všemu stvoření.“ Mar. 16, 15.

4. Apoštolská, majíc za zakladatele své sv. apoštoly neb muže apoštolské, muže totiž, kteří v poslušnosti poslěze své seslání od sv. apoštolů odvoditi mohou. Kristus Pán zajisté z prvu rozšíření církve své apoštolům svěřil, a od nich tedy pravá církev počátek bráti musí.

„Nejste již hosté a přichozí, ale jste spoluměštané svatých a domáci „Boží, vzdělání na základ apoštolský a prorocký, kdež jest nejhlubší úhelní „kámen sám Kristus Ježíš.“ Efes. 2, 19. 20.

Veškeré tyto známky právě církve přísluší toliko církvi katolické, jenž má za nejvyšší hlavu římského papeže, a tudíž římsko-katolickou sluje. Ona zajisté jest:

1. *Jediná*, poněvadž, ač po veškerém světě jsouc rozšířena, majíc jednu nejvyšší hlavu, jeden sbor tvoří a jedno učení vyznává, a jedněch svátostí užívá.

2. *Svatá*, poněvadž Krista toliko za původce svého uznává, jenž jest svatost sama, a skrze svaté učení a svátosti údy své k svatosti vede, jakož i v lůně svém vždy sváté chovala, jichžto svatost od Boha divy stvrzena jest.

3. *Obecná*, poněvadž trvá po všechny časy, od počátku až posud, a po všem světě rozšířena jest, a povšechné učení Kristovo chovajíc, všechny lidi k spasení přivoditi může.

4. *Apoštolská*, poněvadž původ její sahá až na Krista a na sv. apoštoly; jelikož učení její jest učení apoštolské, a představení její, papež a biskupové, v řádné a nepřetržité posloupnosti od apoštolů pocházejí.

Povzbuzení. Děkuj tedy každý katolík z celého srdce Otci nebeskému, že ho bez všelikého přičinění jeho povolal v lůno právě církve, kde mu již od prvního mládí svítí světlo pravdy, a dokaž díků svých, že co pravý křesťan katolický tak jsi živ, jak tě svatá církev vede a učí.

„Děkujte Bohu Otci, kterýž hodné učinil nás dílu losu svatých v světle, kterýž vytrhl nás z moci temnoty a přinesl do království Syna milosrdného svého!“ — Ku Kolos. 1, 12. 13.

§. 27. O obcování Svatých.

Všickni pravověřící křesťané mají mezi sebou obcování, čili společnost jako oduové jednoho těla, kterážto společnost slove obcování Svatých, jelikož všickni svatými býti mají.

„Jakož v jednom těle mnohé oudy máme, ale nemají všickni oduové, jednotejného díla: tak mnozí jedno tělo jsme v Kristu.“ K Řím. 12, 4. 5.

„Jako ten, kterýž povolal vás, svatý jest, i vy ve všem obcování svatí buďte.“ I. Petr. 1, 15.

Oduové pak církve, jenž mají mezi sebou obcování, jsou:

a) *Věřící na zemi*, kteří v neustálém bojování proti nepřítelům spasení svého blaženost věčnou sobě dobývají. (*Rytěžující církev.*)

b) *Svatí v nebi*, kteří již svítěživše nad světem, tělem a ďáblem, věčné blaženosti požívají. (*Vítězná církev.*)

c) *Duše mrtvých v očistci*, kteříž časné tresty trpí za své hříchy, když se na světě nedokáli. (*Trpící církev.*)

Obcování svatých záleží vůbec v tom, že všickni tito oudové církve duchovních pokladů užívají, kteráž záleží v neskončených zásluhách Ježíše Krista, jakož i v zásluhách jednotlivých oudů svatých i věřících.

„Účastník jsem já všech bojících se tebe a oslňujících příkazů tvé.“
Žalm 118, 63.

„Aniž může jeden oud druhému říci: Skutků tvých nepotřebuji, aneb „nejsi mi na plat.“ I. Kor. 12

Zvláště pak:

1. *Věřící na zemi mají obcování mezi sebou* tím: že vyznáváním jedné víry a užíváním jedné svátosti vespolek sjednoceni jsou, a že milosti, jichžto nabývají, jakož i když modlitba a zásluhy jejich dobrých skutků všem jakožto oudům jednoho těla vespolek k dobrému prospívá.

„Modlete se za sebe vespolek, abyste spasení byli: mnohot zajisté může „modlitba spravedlivého uslovičná.“ Jak. 5, 16.

Ti oudové, jenž v hříchu smrtelném jsou, ač zevnitř do církve patří, předce jsouce takřka mrtví oudové, nemají účastenství v duchovních pokladech spravedlivých, předce však nabývají skrze jejich přímluvu mnohých milosti k obrácení a napravení sebe.

2. *Věřící na zemi mají obcování s dušemi v očistci:* když jim v bratrské lásce modlitbou, almužnou a jinými dobrými skutky, zvláště pak obětí mše sv. pomáhají, aby Bůh pro lásku, kterou k nim mají, a pro to dobré, co v lásce této za ně konají, jim milostiv býti a je do slávy nebeské pojití ráčil.

„Judas (Makabejský) učiniv sbírku, poslal dvadce tisíc drachem stříbra do Jerusálema, aby obětována byla oběť za hříchy mrtvých. . . Pro „tož svaté a spasitelné jest myšlení za mrtvé se modliti, aby od hříchů „proštěni byli.“ II. Makab. 12, 43. 46.

„*Duším v očistci prospívají přímlyvy živých, obět meštn.*“ Sněm Florent.

3. *Věřící na zemi jeví své obcování se svatými na nebi, že je cti a vzývají, onino pak u vzájemné lásce co přátelé Boží za lidi u Boha prosí.*

Pocta, kterou katoličtí křesťané svatým vzdávají, záleží v tom, že cnosti a zásluhy jejich uznávajíce, spanilého příkladu jejich následují, a věci, které se na ně vztahují, v uctivosti chovají.

Takováto pocta svatých jest *slušná a spasitelná*, poněvadž:

a) *Cnost zasluhuje povždy úcty, jakož i ti, kteříž cnosti vynikali v životě svém. Ctime-li tedy ctné lidi již zde na zemi, tím více sluší ctiti svaté na nebi.*

„*Sláva a čest a pokoj každému, kdo činí dobré.*“ K Řim. 2, 10.

„*Chvalme muže slavné mnohou slávu spůsobil jim Pán velebností svou od věků.*“ Sir. 44, 1. 2.

b) *Svatí jsou přátelé Boží, jehožto milostí se stali svatými, a kteréž on za horlivé spolupůsobení jejich odměňuje a oslavuje.*

„*Mně pak příliš uctění jsou přátelé tvoji o Bože.*“ Žalm. 138, 17.

„*Milostí Boží jsem to, což jsem, a milost jeho nebyla ve mně marná.*“ I. ku Kor. 15, 20.

„*Svaté máme nejindče ctíti, než jakožto přátele Boží, kteří s Kristem „v nebi kralují.*“ Sněm Trient. sez. 25.

„*Bude-li mi kdo sloužiti, počtí ho Otec můj; a kde jsem já, tul i služebníků můj bude.*“ Jan 12, 26.

c) *Poctou svatých býváme mocně povzbuzeni k následování jich.*

„*Protož prosím vás, buďtež následovníci moji, jako i já jsem Kristův.*“ I. ku Kor. 4, 16.

d) *Pocta svatých se vztahuje posléze na Boha, původce a odměnitele svatosti jejich.*

„*Chvalte Boha v svatých jeho: chvalte jej v utvrzení moci jeho.*“ Žalm 150, 1.

„*Ctime služebníky, abychom počtíli Pána.*“ (Sv. Jeroným.)

Pocta, kterou katoličtí křesťané svatým vzdávají, zahrnuje v sobě také poctu věcí, kteréž se na ně vztahují, jakož: obrazů a ostatků jejich, kterážto pocta nepatří ostatku neb obrazu o sobě, nýbrž se vztahuje na toho, kdo se obrazem představuje, neb kohož ostatek jest.

Pocta obrazů a ostatků jest slušná a prospěšná, ješto již přirozený cit nás k tomu pudí, abychom si toho vážili, co se nám po milených a ctihodných osobách dochovalo, a co nás na ně živě připomíná. Mají-li ditky obrazy rodičů neb poddaní obraz zeměpána v uctivosti, čímž více sluší míti v uctivosti obrazy Páně neb svatých jeho, jakož i ostatky svatých, jichžto těla byla živými oudy Kristovými a chrámy Ducha svatého, a jednou oslavena od Krista vzkříšena budou. Nad to i nabýváme slušnou poctou obrazů a ostatků mnohého užitku.

„Obrazy se cvičí a stvrzuje lid u připamatování a počtění článků vtry, též i nabývá mnohého užitku, natoliko že bývá připomenut na dobrodíní a dary od Krista mu prokázané, ale také, že se mu před oči uvádějí divy a eparovatelné příklady, ješto Bůh skrze své světé konal, aby za ně Bohu díky vzdávali a dle jejich příkladu život svůj a své mravy zřídili a takto po-uzbuzeni byli k počtění Boží a ke konání a milování cnosti.“ Sněm Trient. sez. 25.

„Těla sv. muženníků a jiných, kteří s Kristem obžili, a kteráž byla živými oudy Kristovými a chrámy Ducha sv., a od něho k životu věčnému oslavena budou, mají se od věřících ctiti, jakož těla ta, skrze něž se lidem od Boha mnohých dobrodíní uděluje.“ Sněm Trient. sez. 25.

Katoličtí křesťané vzývají také svaté, ne jakoby jim mohli pomoci, ale že za lidi u Boha prosí, a že věřící skrze přimluvu jejich od Boha tím spíše vyslyšení býti doufají.

Že svatí a vyvolení Boží za lidi u Boha prosí, patrně odtud: že byvše na zemi a znajíce potřeby lidské z vlastní zkušenosti, aneb ze zjevení Božího; jakož i majíce k nim lásku, kterouž za živa měli, a kteráž nikdy nevypadá, i po smrti, co oslavení přátelé Boží, za lidi se přimlouvají; tím spíše, ješto již za živa u Boha za ně orodovávali.

„Tenot jest malomálek bratří a lidu Izraelakého, tenot jest, kterýž mnoho modlí se za lid, a za všecko město své, Jeremiáš prorok Boží.“ II. Mach. 15, 14.

„Mluvil pak Hospodin Mojžíšovi, řka: Jdi, satup, zhlékl lid tvůj, „kterýž jsi vyvedl z země Egyptské udělali sobě tele slité, a klaněti se „jemu . . . Pusť mne, ať se rozhněvám přehliovost má proti nim, a zahladím „je, a tebe učiním v národ velký. Mojžíš pak se modlil k Hospodinu Bohu „svému, řka: Proč Hospodine hněvám se přehliovost tvá na lid tvůj . . . roz- „pomeň se na Abrahama, Iedka a Israele, služebníky své . . . anebo od- „pusť jim tuto vinu, anebo neučímá-li toho, vymaž mne z knihy své.“ (II. Mojž. 32.)

Že pak Bůh pro přimluvu svatých spíše naše prosby slyší, děje se: pro lásku, kterou má k nim jakožto k svým přátelům, a pro lásku, kterou svatí jeví k nám co k bratřím svým; jakož i pro pokoru, kterou my tím na jevo pronášíme, pokládající sebe samy za nehodny vyslyšení. Nad to i Bůh, jenž slyší spravedlivé za živa za bratry orodující; neoslyší tedy jich i po smrti za živé se přimlouvajících.

„Bude-li za něho anjel mluvící jeden z tisíců, aby zveleboval člověku „spravedlnost: smiluje se Bůh nad ním a dí: Vyprost jej, ať nestoupí do „porušení; nalezl jsem, pro kterou věc slitoval bych se nad ním.“ Job. 33, 23. 24.

„Modlete se za sebe vespolek, mnohať zajiště může modlitba spravedlivého.“ Jak. 5, 16.

„Prosím vás bratři, skrze Pána našeho Ježíše Krista, a skrze lásku „Duchu svatého, abyste mi pomáhali na svých modlitbách za mne k Bohu, „abych vysvobozen byl od nevěřících, kteříž jsou v Judsku.“ K Řím. 15, 30. 31.

Poznam. Z toho patrno: aa) že pocta, kterou katolíci křesťané svatým prokazují, není modloslužebnost, ješto se křesťané svatým neklaní. Pocta, kterouž katolíci svatým vzdávají, jest daleko rozdílná od té svrchované pocty, kterouž Bohu prokazují; neb a) toliko Bohu, jakožto svrchovanému Pánu nebe i země prokazujeme svrchovanou čest; svaté ctíme jakožto služebníky a přátele. b) Bohu se klaníme pro něho samého, pro jeho svrchovanou dokonalost; svaté pak ctíme pro cnosti a přednosti, kteréž od Boha co dary obdrželi.

„O ty pošetilče! Kdo pak kdy svaté jako bohy ctěl! Kdo pak kdy „člověka pokládal za Boha! (Sv. Jeroným.)

bb) Že se vzýváním svatých žádná ujma nečiní prostřednictví Kristovu, ješto i to, že svatí vyslyšení docházejí, děje se prostřednictvím jeho; kterýž jest hlavním prostředníkem naším, „jsa vždy živ k orodování za nás.“ K Žid. 7, 25.

Povzbuzení. Jsa živým oudem obcování svatých cti a vzývej svaté a vyvolené Boží, — pomáhej trpícím duším v očištění, — a sám pak maje účastenství dobrých skutků bratří, činiž i ty, co by jim prospívalo! —

Desátý článek víry: „*Odpuštění hříchů.*“

Kristus Pán církvi své dal moc, hřichy odpouštět.

„*Přijměte Ducha svatého atd.*“ Jan 20, 22. 23.

V pravé církvi mají biskupové a skrze ně i kněží moc' hřichy odpouštět.

Hřichové se odpouštějí v svátosti *křtu* a *pokání*.

VII. O posledních věcech člověčích.

Poslední věci člověčí jsou: Smrt, soud a věčnost.

I. O smrti.

§. 28. Ponělí, a co pamětného o smrti.

Smrt jest rozdělení duše s tělem, anto duše působí, že tělo trvá, se hýbe a vůbec život jeví.

„*A vdechl Bůh v tvář člověka dechnutí života, i učiněn jest člověk duší „žítou.“* L Mojž. 2, 7.

„*Navrátí se prach do země své; odkud byl; a duch navrátí se k Bohu, „kterýž jej dal.“* Kazat. 12, 7.

O smrti sluší znamenati:

1. *Že smrt jest pokuta hřichu; neb že lidé pomrou, pochází z hřichu, kteréhož se Adam v ráji dopustil, tak sice, že kdyby byl Adam nezhřešil, bylibychom i podle těla nesmrtelní.*

„*Odplata za hřích jest smrt.*“ K Řím. 6, 23.

„*Jako skrze jednoho člověka hřích na tento svět vešel, a skrze hřích „bída a smrt, a tak na všechny lidi smrt přišla, v němž všickni zhřešili.“* K Řím. 5, 12.

2. *Že smrt jest obecná, ješto všickni lidé pomrou; poněvadž hřích, jehožto pokuta jest smrt, všickni lidé zdědili.*

„*Uloženo jest lidem, jednou umřítí.*“ K Žid. 6, 27.

3. *Že, ač smrt jistá jest, předc však nejisto jest, kdy, kde a jak zemřeme, a protož vždy na ni připraveni býti máme,*

„*Bdětež tedy, neb nevíte dne, ani hodiny.*“ Mat. 26, 13.

4. *Že jest smrt rozdílná, ana dle následků, jakéž v zá-pěti mívá, jest blahá u člověka spravedlivého, neblahá u člo-věka hříšného.*

*„Drahá jest před očima Hospoděna smrt svatých jeho. Smrt hříšníků
„jest nejhorší.“ Žalm 115, 15. 33, 22.*

*Povzbuzení. „Pamatuj na Stvořitele svého ve dnech mladosti své, prvé než
„přijde čas trápení a přiblíží se léta, o nichž dš: „Nelíbí mi se!“ —
Kazat. 12, 1.*

II. O soudu.

Po smrti tělo zhyne a v prach se navrátí; duše, jsouc nesmrtelná, jest po oddělení od těla živa, a běře se k soudu. Soud jest dvoji: soukromný a obecný.

§. 29. Soud soukromný.

Hned po smrti bude Ježíš duši každého člo-věka zvlášť či soukromí souditi, kterýžto soud se soukromným nazývá.

Že pak bude soukromný soud, patrnó odtud, že hned po smrti každý odměněn, neb potrestán bude dle skutků svých, což soudu předpokládá. To také osvědčuje zřejmě písmo sv.

„Stalo se pak, že umřel žebrák a nesen jest od anjelů do lána Abra-hamova. Umřel pak i bohatc, a pohřben jest v pekle.“ Luk. 16, 22.

„Uloženo jest lidem, jednou umřít, a potom bude soud.“ K Žid. 9, 27.

Soud soukromný bude konati Kristus Ježíš sám, jelikož bude každého souditi, jak spasení jím vykonaného a člověku poskytovaného sám o sobě použil.

„Anž zajisté Otec soudí koho, ale veškeren soud dal Synu.“ Jan 5, 22.

Duše se odsoudí při soukromném soudu buď do očištee, aneb do pekla, neb se do nebe dostane, jakž toho zasloužila, neb není přijímán osob u Boha.“ Řim. 2, 11.

Povzbuzení. Chystej se každodenně k soudu soukromnému, zpytuje svě-domí své!

„Kdybychom sami sebe rozsuzovali, nebylibychom zajisté souzeni.“ I. ku Kor. 11, 31.

Očistec jest místo, kdež trpí duše časné tresty, dokavadž nejsou zcela očistěné, aneb pokudž úplně spravedlnosti Božské zadost neučinily, aby do nebe vejíti mohly.

Do očistce odsuzují se duše těch, kteříž sice v milosti Boží zemřeli, na světě však se nedokáli; t. j. kteříž buď všedními hříchy poškvrnění jsouce, neb za své hříchy dostatečně zadost neučinivše, na věčnost se odebrali.

V očistci trpí duše časné tresty, t. j. tresty, kteréž trvají nějaký čas, pokud se z hříchů svých nedokají a od všelikých škvrn neočistí.

Že však očistec jest, tomu nasvědčuje:

1. *Boží spravedlnost, která nemůž ty, již v milosti Boží zemřeli, a však za své hříchy se nedokáli (beze své viny), neb škvrnami všedních hříchů porušení jsou, věčně zatratiti, aniž do nebe přijmouti, kam nic nečistého nemůž vejíti.*

2. *Písmo sv., kdežto se mluví o odpuštění hříchů po smrti, což jen o všedních hříších, neb toliko o časných trestech platnost míti může.*

„Svaté a spasitelné jest to smýšlení, za mrtvé se modliti, aby od hříchů „zproštění byli.“ Machab. 12, 46.

„A kdokoli řekl slovo proti Synu člověka, bude jemu odpuštěno: ale „kdožby mluvil proti Duchu svatému, nebude mu odpuštěno ani v tomto „věku, ani v budoucím.“ Mat. 12, 32.

3. *Učení církve: „Co se oněch týče, kteří v pravém pokání v milosti Boží umírají, tvrdíme, že, pokud hodným ovocem pokání za hříchy své zadost neučinili, duše jejich po smrti v očistci se čistiti budou.“ (Sněm Florent.)*

Potvuzení. Varuj se tedy i těch nejmenších hříchů, ješto žádný bez trestu nezůstane.

III. ● věčnosti.

Svět tento není věčný, nýbrž jakož vzal od Boha počátek, bude i míti jednou konec svůj v den poslední.

„Nebe pak, která nyní jsou, i země týž slovem odložena jsou, zachována k ohni, ke dni soudu.“ (II. Petr. 3, 7.)

„*Nebe i země pomínou.*“ Mat. 24, 29. „*O tom pak dny a hodiny ne-
žádný neví, ani anjelé nebesští, jedině sám Otec.*“ Mat. 24, 37.

Až pak čas spasení vyprší a poslední den se přiblíží, budou těla vzkříšena, pak nastane obecný soud, a potom věčnost buď blažená neb nešťastná.

Jedenáctý článek víry: „*Těla vzkříšení.*“

§. 31. A) Vzkříšení těla.

Těla vzkříšením se miní, že *Bůh v poslední neb soudný den mrtvé vzkřísí a vzkříšená těla na vždy s duší spojí, a že lidé mocí Boží se svými těly, to jest s těmi těly, kteráž za živa měli, z mrtvých vstanou.*

„*Vím, že poslední den ze země vstanu, a zase oblečen budu koží svou a v těle mém užítím Boha.*“ Job. 19, 25. 26.

Že pak vzkříšení těla se diti bude, patrné;

1. Ze všemohoucnosti Boží, která zajisté vytvořivši z prachu země tělo člověka a odtud je živící může opět v prach rozpadnutá těla obživiti a vzkřísiti, což také skutečně učiní, jakž ze vzkříšení Krista Pána a ze zřejmých výroků písma sv. jest patrné:

„*Kterýž mocen byl vzkřísiti a vzkřísil Ježíše Krista z mrtvých, obžít
i smrtelná těla vaše, pro přebývajícího Ducha jeho ve vás.*“ K Řím. 8, 11.

„*Poněvadž pak se káže o Kristu, že z mrtvých vstal, kterakž někteří
„mezi vámi praví, že není vzkříšení z mrtvých? Nebo jestliže mrtví z mrt-
vých nevstávají, ani Kristus nevstal.*“ I. ku Kor. 15, 12. 16.

„*Přichází hodina, kdyžto mrtví uslyší hlas Syna Božího, a kteří uslyší,
„živi budou.*“ Jan 5, 28.

2. Žádá toho skutek vykoupení Kristova, „*který skrze smrt zkalil toho, kterýž měl vladařství smrti t. j. ďábla*“ a skrze vzkříšení těla zjedná i nám úplné vítězství nad smrtí.

„*A když toto smrtelné (tělo) obleče nesmrtelnost, tedy se naplní řeč,
„kteráž napsána jest: „Pohlacena jest smrt ve vítězství.“*

Poznam. Vzkříšení těla nalezají se obrazy v přírodě; n. p. v zrnu v zemi vloženém, z něhož spanilá bylínka vyrůstá; v jarní době, kdežto vše ze zemního hrobu povstává; v larvě, z které se krásný motýl vylíhne a pak k nebesům povznáší.

Po vzkříšení budou těla nesmrtelná a oslavena, avšak toliko těla spravedlivých povstanou k oslavení.

„Jiná jest jasnost slunce, jiná jasnost měsíce, a jiná jasnost hvězd. „Nebo hvězda od hvězdy se dělí jasností. Tak bude vzkříšení z mrtvých. „Rozstvá se v porušení, vstane v neporušitelnosti; rozstvá se v nesličnosti, „vstane v slávě; rozstvá se v nemoci, vstane v moci; rozstvá se tělo hmotné, „vstane tělo duchovní. „Musí zajisté toto porušitelné tělo obléci neporušitelnost, a toto smrtelné obléci nesmrtelnost. „Ai tajemství vám pravím: Všichni zajisté vstaneme z mrtvých, ale ne všichni budeme proměnění.“ I. ku Kor. 15, 41–44; 51–53.

Bude pak se dít vzkříšení těla: aby dílo vykoupení Kristova i dle těla dokonáno bylo, a každý vzal i na těle odplatu neb trest.

„A když toto smrtelné tělo obléče nesmrtelnost, tedy se naplní řeč, kteráž „napadána jest: Pohlčena jest smrt ve vítězství. Kde jest, smrti, vítězství „tvé? Kde jest, o smrti, ostent tvůj? Ale díky Bohu, kterýž nám dal vítězství skrze Pána našeho Ježíše Krista.“ I. ku Kor. 15, 54. 55. 57.

„Všichni my zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, „aby přijal jedenkaždý na těle vlastním, jakž činil, buďto dobré, neb zlé.“ II. ku Kor. 5, 10.

Povzbuzení. Chovej každý tělo své v čistotě, aby jednou k oslavení z hrobu povstalo! —

§. 32. B) Soud obecný.

Jest pak obecný či poslední soud onen soud, na kterémžto Ježíš Kristus na konec světa všechny lidi pospolu s tělem i s duší souditi bude.

„Bůh uložil den, v kterémž souditi bude svět o spravedlnosti skrze muže, „kteréhož k tomu zřídil, dávaje věru všem, vzkřísiv ho z mrtvých.“ Skut. ap. 17, 31.

„Všichni my zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, „aby přijal jedenkaždý vlastní věci těla“ atd.

Bude pak konati Kristus Ježíš soud, aby a) co Soudce před celým světem byl oslaven, jakož se byl co Spasitel hluboce snížil; b) aby osvědčil před veškerým světem spravedlnost a moudrost řízení svého na zemi, a c) aby spravedliví zaslouženého oslavení, nepraví pak veřejného zahanbení před celým světem došli.

„Tehdáž stítí budou spravedliví u veliké stálosti proti těm, kteří je „užovali, a kteří odhali práci jejich. Vidouce zkormoutit se bázní hroznou „a diviti se budou v náhlosti nenadálého spasení, řkouce sami v sobě: Tito „jsou, které jsme měli někdy ku posměchu a ku podobenství porouhání. My „nesmyslní měli jsme život jejich za bláznovství, a konec jejich beze cti: „ale hle, jak jsou počtáni mezi syny Božími, a mezi svatými jest los jejich.“
Moudr. 5, 1—5.

Bude pak se dítí poslední soud následovným způsobem :
Kristus Pán přijde u veliké slávě, oddělí dobré od zlých, odkryje skutky všech a učiní je zjevné všem a vyhlásí rozsudek svůj, načež se tento vykoná.

„Když pak přijde Syn člověka u velebnosti své, a všickni anjelé s ním, „tedy se posadí na trůnu velebnosti své: a shromážděni budou před něj „všickni národové. I rozdělí je od sebe, jako pastýř odděluje ovce od kozlů: „a postaví ovce (spravedlivé) zajisté na pravici své, kozly pak (zlé) na „levici. Tehdy dá král těm, kteří na pravici jeho budou: Pojdte požehnaní „Otce mého, vldáňte královstvím vám připraveným od ustanovení světa. „Potom řekne i těm, kteříž na levici budou: Odejděte ode mne zlořečení do „ohně věčného, který jest připraven ďáblu a anjelům (následovníkům) jeho. „I půjdou ti to do trápení věčného: ale spravedliví do života věčného.“
Mat. 25, 31—34. 41. 4.

Povzbuzení. „Protož nesuďte před časem, dokudž nepřijde Pán, kterýž i „skryté věci temnosti osvíti, a zjeví rady srdcí, a tehdáž bude míti „každý chválu od Boha!“ I. ku Kor. 4, 5.

Dvanáctý článek víry: „Život věčný.“ Amen.

Po posledním soudu přestane čas a nastane věčnost, kteráž jest dvojí, totiž: život věčný, t. j. vždy trvajicí blaženost, kteráž toužení svatých a vyvolených Božích dokonale vyplní, a to sice v nebi; či zahynutí věčné v pekle.

§. 33. C) O nebi.

N e b e jest nejblaženější síllo svatých, kdež se Báh svým věrným sluhám tváří v tvář zjevuje, a jest jejich převelikou odplatou.

Do nebe se dostane, kdo v milosti Boží umře, a kdo za spáchané hříchy buď v tomto, neb v onom životě dosti učiní.

„Blahoslavení mrtví, kteří v Pánu umírají.“ Zjev. sv. Jana 14, 13.

„Věříme, že se duše těch ihned do nebe dostávají, kdož po křtu žádnými na prosto hříchy se nepoškodili, aneb z nich se očistili buď tenkrát, „dokud ještě v tělech přebývali, aneb když je byli se sebe svlékli. (Sněm Lionský.)

Svrchovaná blaženost svatých a vyvolených Božích záleží v tom :

1. Že jsou prázdní všeliké bídy a tísň.

„Nebudou lačnili ani žládnili více; i nebude bít na ně slunce, ani žádná horko“

„Bůh setře všechnu slzu s očí jejich a smrti více nebude, ani kvílení, ani křiku, ani bolesti.“ Zjev. 7, 16. a 21, 4.

2. Že všech slasti a radosti požívati budou, jakož : patření v tvář Boží, obcování s ním, s Kristem a se Svatými jeho, blahé vědomí spravedlivého života atd. Blaženost tato se nedá ani vypravit, ač v rozličném stupni se vyvoleným Božím dostane, dle velikosti a množství zásluh jejich.

„Nyní vidíme skrze zrcadlo v podobstvích, ale tehdyž tvář v tvář.“

I. ku Kor. 13, 12.

„Budeme-li s Kristem trpěli, také spolu s ním kralovati budeme.“

II. k Tím. 2, 12.

„Přistoupili jste . . . k Jerusálému nebeskému, k zástupu mnoha tisíců „anjelů a k církvi prvorozených, kteří zapsáni jsou v nebesích.“ K Žid. 13, 22. 23.

„Blahoslavení, kteří v Pánu umírají . . . nebo skutkové jejich následují „jich.“ Zjev. 14, 13.

„Čeho oko nevidalo, ani ucho neslychalo, ani na srdce lidské nevstoupilo, to připravil Bůh těm, kteří jej milují.“ I. ku Kor. 2, 9.

„Každý vezme odplatu svou dle své práce.“ I. ku Kor. 3, 8.

Povzbuzení. Hodno jest nebe, abychom pro ně vše konali, podnikali, obětovali a snášeli!

„Těch věcí, které s vrchu jsou, hledejme, kdež Kristus jest sedět na „pravici Boží.“ Ku Kol. 3, 1.

„A každý, kdo o závod bojuje, ode všech věcí se zdržuje, a oni zajiště „to činí, aby porušitelnou korunu vzali, my pak neporušitelnou.“ I. ku Kor. 9, 25.

„Mám za to, že utrpení tohoto času nejsou rovná budoucí sláve, kteráž
„se zjeví na nás.“ K Řím. 8, 18.

Povzbuzení. Snaž se každý tak živ býti, aby hodným byl blaženosti
beské. —

§. 34. D) O peklu.

*Peklo jest místo, kde budou zatracenci věčně
trápeni.*

Do pekla se dostane, kdo v smrtelném hříchu umře.

„Jestli hřích k smrti.“ Jan 5, 16.

„Kdoby se rouhal Duchu sv., nebude mít odpustění na věky, ale vinen
„bude hříchem věčným.“ Mar. 3, 29.

Jsou pak tresty zatracenců :

a) *Odloučení na věky od Boha a od požívání jeho.*

„Odejďte ode mne zlořečení do ohně věčného.“

b) *Hrozná muka těla i duše, jakož zoufanlivé předhůzky
svědomí, a obcování s ďábly a přívrženci jeho.*

„Otče Abrahame, smiluj se nade mnou a pošli Lazara, ať omočí konec
„prstu svého v vodě, a ochladí jazyk můj: neb se mučím v tomto plameni.“
Luk. 16, 24.

„Svázice ruce jeho i nohy, uvrze jej do temnoty zevnitřní: tamt bude
„pláč a akťpění zubů.“ Mat. 23, 13.

„Červ jejich neušetrá a oheň neuhasne.“ Mar. 43.

c) *Trápení jsou věčná.*

„Půjdou do trápení věčného.“

„Mezi námi a vámi (vyvolenými a zavrženými) jest velká propast
„uvrzena, aby ti, kteříž chtějí odejít, k vám jítí nemohli: ani od onud sem
„přijítí.“ Luk. 16, 26.

*Že Bůh hřích smrtelný věčně trestá, pochodí odtud, po-
něvadž:*

a) *Vina hříchu, jakožto uražení neskončené velebnosti
Božské 'jest neskončená, a tudíž zasluhuje věčného trestu.*

b) *Ti, kdož v hříchu smrtelném zatvrzele umírají, byliby
věčně v něm setrvali, kdyby možno bylo; a protož hodni
jsou věčného trestu.*

„Hřích zůstává jako náklonnost, i když skutkem páchati se nemůže.“
Innocenc. III.

c) Jakož Bůh cnost věčně odplácuje, trestá věčně nepravost; ješto jsa nejvyšš svatý, zlé rovněž tak nenávidí, jako dobré miluje; a to nám k výstraze, abychom tím více se zlého varovali.

„Stvořiv Bůh peklo, prokázal i nám milost; neb on chce nám překážeti, bychom zlí nebyli.“ Sv. Jan Zlatoústý.

Povzbuzení. „Ve všech skůtcích svých pamětliv buď na poslední věci své, a na věky nezhřešiš!“ — Sirach 7, 40.

Závěrečným slovem „*Amen*“ ztvrzujeme, že o tom, co apoštolské vyznání víry obsahuje, nepochybujeme; ale všecko za pravé máme.

Druhá hlavní částka.

0 zákonu křesťanském.

R o z d í l I.

0 zákonu křesťanském vůbec.

§. 35. Potřeba a hlavní zákon křesťanského života.

Nepostačuje k spasení, aby člověk toliko křesťansky katolicky věřil, než on má také zákon Boží plniti; a takto křesťansky živ jsa, Bohu v lásce sloužiti.

„*Ne každý, kdo mně říká: Pane, Pane! vejde do království Božího; ale kdo plní vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, vejde do království Božího.*“ Mat. 7, 21.

Máme vždy přikázání Boží plniti:

1. *Poněvadž jsme tvorové Boží, kteřížto od vůle jeho zcela a ve všem závisíme, jehožto vůle nám tudíž svrchovaným býti musí zákoneŕm, jakož i všickni tvorové ostatni, ač nutně a bez vědomí zákon Boží plní.*

2. *Poněvadž toliko plněním zákona Božího cíle svého, t. j. věčné blaženosti v Bohu dojíti můžeme.*

„*Bůh všechny věci n míře a počtu a u vdze spořádal.*“ Moudr. 11, 21.

„*Chceš-li do života vjít, ostříhej přikázání.*“ Mat. 19, 17.

Přikázání Boží ale musíme plniti z pravého úmyslu, totiž z lásky k Bohu.

„Kdybych rozdál na pokrmy chudých veškeren statek svůj a vydal tělo své k spasení, lásky pak kdybych neměl, nic mi to neprospěje.“ I. ku Kor. 13, 3.

„V Kristu Ježíši nic neplatí než víra, která skrze lásku působí.“ K Gal. 5, 6.

Hlavní zákon života křesťanského jest tedy zákon lásky křesťanské.

Láska křesťanská záleží v tom: abychom milovali Boha nade všecko pro něho samého, a bližního abychom milovali pro Boha jako sebe samého, a pro Boha všecko ochotně činili, cokoli velel.

1. *Křesťan má milovati Boha nade všecko*, t. j. má jej milovati a sobě vážit více než cokoliv jiného, tak že má hotov býti, raději všecko i život ztratiti, nežli Boha uraziti.

„Ani smrt, ani život . . ani věci přítomné ani budoucí, nebudou moci nás odloučiti od lásky Boží.“ Řím. 8, 38. 39.

Máme milovati Boha pro něho samého, poněvadž:

a) *jest Bůh sám od sebe to nejlepších dobré*, a srdce člověka jest tak zřízené, že, pokud nepokazené jest, ovšem co dobré jest, milovati musí; tudíž jest Bůh vši lásky naší hoden;

b) *poněvadž jest Bůh nejdobrotivější*, a dříve miloval nás, vydav za nás jednorozeného Syna, a posud nám denně mnohá dobrodiní na těle a na duši prokazuje.

„Tak velice Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal.“ Jan 3, 16. „My tedy milujeme Boha, nebo Bůh prve miloval nás.“ I. Jan 4, 19.

c) *Poněvadž Bůh sám přikázal*, abychom milovali jej.

„Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, a ze vši duše své a ze vši mysli své.“ Mat. 22, 37. 38.

2. *Křesťan má milovati bližního svého*, t. j. každého člověka, přítele i nepřítel. (Viz příběh o milosrdném Samaritanovi.)

Máme milovati bližního pro Boha, t. j. z lásky k Bohu, poněvadž:

a) *Každý člověk jest dítko Otce nebeského*, bratr náš, k obrazu Božímu stvořen a krví Kristovou vykopen.

„Zdaliž není jeden Otce všech vás? Zdaliž Bůh jeden nestvořil nás?
„Proč tedy pohrdá jedenkaždý s druhým?“ Malach. 2, 10.

b) Bůh sám to *přikazuje*, a Kristus Ježíš nám to na srdce klade, abychom bližního milovali, což také sám příkladem svým ztvdil, miluje nás až *ke smrti*.

„Milovati budete bližního svého jako sebe samého.“ Mat. 22, 39. „Po-
tom vás poznají lidé, že jste moji učedníci, budete-li míti lásku jedni
k druhým.“ Jan 13, 35.

„Budtež následovníci Boží, jakožto synové nejmilejší, a chodte v lásku,
jakož i Kristus miloval nás, a vydal sebe samého za nás.“ Efes. 5, 1. 2.

Křesťan má milovati i *nepřítele svého* pro Boha, po-
něvadž :

a) i *nepřítel jest bližní* náš, jsa k obrazu Božímu stvořen,
a krví Kristovou vykoupěn.

b) Poněvadž tomu *Kristus Pán zřejmě slovy i skutky učil*:

„Milujte nepřátele své, dobře činite těm, kteříž vás nendobírají, a mo-
„dlete se za ty, kteříž vám protivenství činí a utrhují vám: abyste byli sy-
„nové Otce svého, jenž jest v nebesích: jenž slunci svému velí vycházeti na
„dobré i na zlé: a déšť dávat na spravedlivé i nespravedlivé.“ Mat. 5, 45. 46.

„Otče, odpusť jim, neb nevědí co činí.“ (Tak se modlil umírající Spa-
sitel za protivníky své.) Luk. 23, 34.

c) Poněvadž *nepřítele láskou nejlépe sobě nakloniti lze*.

„Loďní-li nepřítel tvůj, nakrm jej; žláční-li, dej mu plati; nebo to čině,
„uhlí řeřavé sruheš na hlavu jeho! Nedej se přemoci zlému, ale přemá-
„hej zlé dobrým.“ K Řím. 12, 20. 21.

Křesťan miluje bližního jako sebe samého; neb Kristus
Pán sám vysvětlil přikázání lásky k bližnímu takto: „Všecko,
cokoli chcete, aby vám lidé činili, i vy činite jim.“ Mat. 7, 12.

Křesťan *jeví lásku svou k bližnímu*:

a) *Vůbec tím, že mu vždy dobře chce a přeje, a jak
možno činí mu, co by se mu líbilo a prospělo, a nic nečiní
mu, co by jej mrzelo a hubilo.*

„Láska trpělivá jest, dobrotná jest: láska nezavidí, nečiní zlého, nena-
„dívá se, není cizádostiva, nehledá, což jest jejího, nepouží se, nemyslí
„zlého. Neraduje se z nepravostí, ale spolu raduje se pravdě; všecko snáší,
„všemu věří, všeho se naděje, všeho trpělivě čeká.“ I. ku Kor. 13, 4—7.

b) *Zvláště pak jeví křesťan lásku k bližnímu prokazo-
váním mu skutků milosrdných; a sice: tělesných i duchovních.*

aa) *Tělesné skutky milosrdenství jsou:* Lačné krmiti, žíznivé napájeti, pocestné do domu přijímati, nahé odívati, nemocné navštěvovati, vězně vysvobozovati, mrtvé uctivě pochovávat.

„*Ločněl jsem a dali jste mi jísti, žíznil jsem a dali jste mi píti, hostem jsem byl a přijali jste mne, nah jsem byl a přiodáli jste mne, nemocen jsem byl a navštívili jste mne, v žaláři jsem byl a přišli jste ke mně*“
 „*Amen pravím vám, pokudž jste to učinili jednomu z bratří těchto mých nejmenších, mně jste učinili.*“ Mat. 25, 35. 36. 40.

bb) *Duchovní skutky milosrdenství jsou:*

1. Hřešící trestati. „*Bratři, byl-li by člověk v nějakém hříchu zachvácen, vy kteříž jste duchovní, poučte takového v duchu tichosti.*“ K Gal. 6, 1.

2. Neumělé učiti. „*Kterýž milosrdenství má, učí a cvičí jako pastýř stádo své.*“ Sir. 18, 13.

3. Chybujícím dobře raditi. „*Máš-li rozum, odpověz bližnímu.*“ Sir. 5, 14.

4. Zarmoncené těšiti. „*Neopouštěj pláčících potěšením a s kvíletými „choď.“*“ Sir. 7, 38.

5. Křivdy trpělivě snášeti. „*Jestliže dobře činnice trpělivě snášíte, tať jest milost u Boha.*“ I. Petr 2, 20.

6. Ublížujícím mile odpouštěti. „*Odpouštějte a bude vám odpuštěno.*“ Luk. 6, 37. (Viz podobenství o dvou dlužnících.)

7. Za živé i za mrtvé se Bohu modliti. „*Modlete se za sebe vzájemně, abyste spaseni byli.*“ Jan 5, 16. n. p. Judas Makab.

3. *Křesťan miluje i sebe samého* pro Boha; t. j. on miluje sebe: a) poněvadž jest k obrazu Božímu stvořen a skrze Krista Pána vykoupen, a b) poněvadž to Bůh velí:

„*Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.*“

Křesťan miluje sebe *pravým způsobem*; totiž:

a) *Láskou nezištnou*, t. j. nevyhledává jedině svého prospěchu, čím méně ke škodě bližního; abrž hotov jest i vlastního prospěchu svého se vzdáti, když toho žádá větší dobré neb obecné dobré bližního.

„*Láska nehledá, což jest jejího.*“

b) *Láskou rozumnou*, t. j. on nevyhledává jedině toho, co ho těší a co se mu líbí, alebž co jej opravdu blažena a spasena činí.

„*Co jest platno člověku, by všecken svůj zůstal, duše pak své škodu „trpěl.“*“ Mat. 16, 26.

c) *Láskou dobře uspořádanou*, t. j. on vyhledává přede vším to, co k věčnému spasení slouží, pak i to, co k časné blaženosti přispívá.

„Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a toto vše (co se těla týká) bude vám přilúáno.“ Mat. 6, 33.

4. *Křestan činí ochotně, co Bůh velel*, poněvadž tím nejlépe dokazuje lásky své k Bohu a bližnímu.

„Kdo má přikázání má a zachovává je, tenť jest, který mne miluje.“ Jan 14, 21.

Ročníl II.

O zákonu křestanském zolášt.

Zákony, kteréž křestan jest povinen plniti, jsou ob- saženy :

1. V desateru Božích přikázání.
2. V pateru církevních přikázání.
3. Pak i v tom, co křestanská spravedlnost činiti neb čeho se varovati ukládá.

I. O přikázáních Božích.

§. 36. O desateru přikázání Božích vůbec.

Co Bůh velel, obsahuje se v desateru Božích přikázání, které Bůh dal Mojžíšovi na hoře Sinai pro lid Israelský, když vyšed z Egypta byl na poušti. (Exod. 19, 20.)

Zní pak desatero Božích přikázání:

1. V jednoho Boha budeš věřiti.
2. Nevezmeš jména Božího nadarmo.
3. Pomni, abys den sváteční světil.
4. Cti otce i matku svou, aby jsi dlouho živ byl a dobře se ti vedlo na zemi.
5. Nezabiješ.
6. Nesesmilniš.
7. Nepokradeš.
8. Nepromluviš proti bližnímu svému křivého svědectví.
9. Nepožádáš manželky bližního svého.
10. Aniž požádáš statku jeho.

Jakkolivěk přikázání tato původně dána jsou lidu Israel-skému, předc jsou i křesťané povinni zachovávat je; poněvadž Kristus Pán je stvrdil a doplnil, a je po všechny věky zachovávat přikázal.

„Nedomnívejte se, že jsem přišel rušit zákona a neb proroků: nepřišel, jsem jich rušit ale naplnit. Amen zajiště pravím vám, dokudž nepomine nebe i země, jediná literka aneb jediný puntík z zákona nepomine, až se všechno stane.“ Mat. 5, 17. 18.

Může se desatero Božích přikázání zachovávat, protože, ač člověk sám o sobě mdlý a klopotný jest, Bůh každému milost k tomu dává.

„Bůh zajiště jest, kterýž působí ve vás i chytění i dokonalní podle do-bré vůle své.“ K Filip. 2, 18.

„Všecko mohu skrze toho, kterýž mne posiluje.“ K Filip. 4, 18.

Poznám. Znamenati pak sluší, že se v každém přikázání něco velí a něco zapovídá. To, co se nám zákonem činiti ukládá, jsme povinni plniti a nazývá se *povinností*.

První tři přikázání zdržují v sobě *povinnosti k Bohu*, ostatních pak sedm združuje v sobě *povinnosti k sobě samému a k bližnému*.

I. O povinnostech k Bohu.

Povinnosti k Bohu, které se obsahují v prvních třech přikázáních Božích; *záleží v tom*: abychom Bohu *poctu svrchovanou* vzdávali; a sice a) *u vnitř* i b) *zevnitř*. Vnitřní pocta, kterouž jsme povinni Bohu prokazovati, ukládá se v prvním přikázání; zevnitřní pak v druhém a v třetím.

A. Vnitřní pocta Boží.

§. 37. O prvním přikázání Božím.

„V jednoho Boha budeš věřiti.“

V prvním přikázání Božím se velí, abychom Bohu, jakožto svrchovanému Pánu nebe i země, největší poctu u vnitř vzdávali. *Vnitřní pocta Boží však záleží v tom*, abychom:

1. *V jednoho Boha věřili*, t. j. věřili, že jest jediný Bůh, ta nejdokonalejší bytnost, a že, co nám zjevil, jest pravda, a za pravdu to měli.

Máme v Boha věriti, poněvadž se nám zjevil a víra v něho jest *k spasení nevyhnutelně potřebná*.

Víra v Boha má býti:

a) *Obecná*, t. j.: máme všemu věřiti, cokoli Bůh zjevil, anto vše pravé a ku spasení potřebné jest.

„Učte je vše zachovávat, cokoli jsem přikázal vám.“ Mat. 28, 20.

b) *Živá*, t. j.: co věříme, máme také slovy i skutky vyznávat, k čemuž ovšem vede sama svatá pravda a přesvědčení, a k čemuž nás savazuje také láska k bližnímu, jenž živou věrou naší poučen a vzdělán bývá.

„Kdo mne vyzná před lidmi, toho i vyzná před Otcem, kterýž jest „v nebesích.“ Mat. 10, 32.

„Jakož tělo bez ducha mrtvé jest, tak i víra bez skutků jest mrtvá.“ Jan 2, 16.

c) *Pevná*, t. j. nemáme se ničím dáti svést, abychom od pravé víry odstoupili; ještě nám má býti víra nejdrazším pokladem.

„Bděte, stávejte u víře, zmužile sobě počínejte a porušte se.“ I. Kor. 16, 13.

Poznameneň. Zvláště pak nás uvádí v nebezpečí, z pravé víry vypadnouti: pýcha rozumu, nekřesťanské živobyť, čtení nepravých knih a obcování se zlými a bezbožnými tovaryši.

2. *V jednoho Boha doufati*, t. j. důvěrně od něho očekávali všeho, cokoli nám slíbil.

Doufáme od Boha: život věčný, t. j. věčnou blaženost, i čímby se jí dosáhlo; jako: odpuštění hříchů, posilu k odporování zlému a pomoc ke konání, co dobrého jest.

Máme v Boha doufati, protože, věřice v Boha, věříme, že jest *všemohoucí, věrný, nejvyšší dobrotivý a milosrdný*, tudíž i může i chce plniti i splní, co slíbil.

„Držte nepohnutelně vyznání naděje své, neboť věrný jest ten, jenž „zaslubil.“ K Žid. 10, 23.

„Dousejtež v něho všeliké shromážděné lidi, neboť Bůh spomocník náš „na věky.“ Žalm 61, 9.

Naděje v Boha má býti:

a) *Svatá*, t. j. má čeliti přede vším k věcem týkajícím se věčného spasení; pak volno doufati od Boha i časné věci, pokudž nejsou překážkou k dosažení věčného blahoslavenství.

„Hleďte nejprve království Božího a jeho spravedlnosti, a ostatní „vám bude přidáno.“ Mat. 6, 33.

b) *Pevná*, t. j.: doufajíce nemáme nic pochybovati, vzhledem na Boha, jako by nám nemohl neb nechtěl dáti, co slušně od něho doufáme; ač hledíce na sebe, na svou nehodnost a nedostatečnost, báti se musíme o spasení své, kteroužto bázeň synovskou ovšem naděje nevylučuje.

„*Držme nepohnutelné vyznání naděje své! Konejte spasení své a bázni „a třesením.“* K Filip. 2, 12.

c) *Účinná*, t. j.: máme se také přičiniti, vyplniti výminky, pod kterými Bůh život věčný nám dáti přislíbil.

„*Protož, bratři, více se snažte, abyste skrze dobré skutky jistě učinili „své povolání a vyvolení.“* II. Petr. 1, 10.

3. *Jednoho Boha milovali.*

Láska k Bohu má býti:

a) *Nade všecko*, t. j.: máme Boha více milovati než všecko, cožkoliv se nám líbí a nás těší.

„*Milovali budeš Pána Boha svého z celého srdce svého atd.*

b) *Účinná*, t. j.: máme milovati Boha netoliko citem neb slovy, ale také skutky, plníce totiž věrně a ochotně přikázání jeho.

„*Synáčekové můji, nemilujmež slovem ani jazykem, ale skutkem a „pravdou.“* I. Jan 3, 18.

4. *Jednomu Bohu se klaněli*, t. j. jej za nejsvrchovanějšího Pána svého považovali a to též vroucně cítili.

Máme se Bohu klaněti, poněvadž věříce v něho poznáváme, že jest nejvyšší bytost, svrchovaný Pán nebe i země, a tudíž poklony naší hoden.

„*Pánu Bohu samému se klaněti budeš.*“ Mat. 4, 10.

V *prvním přikázání se zapovídá vůbec všecko*, cokoli jest proti víře, naději a lásce a svrchované počtě Boží. Zvláště pak se zapovídá:

1. Z ohledu na víru zapovídá se:

a) *Nevěra*, když někdo buď na prosto v Boha nevěří, aneb nevěří, co Bůh zjevil, ač možná mu víru tuto poznati, a se o pravdivosti její přesvědčiti; kterážto nevěra ovšem pochodí z hříšných pramenů a má zhoubné následky.

„*Kdo neověří, bude ztracen.*“ Mar. 16, 16.

b) *Kacířství*, když katolický křesťan bludně věří, a ač od církve poučen a napomenut byv, přede však tvrdošíjně v bludu svém trvá.

„Člověka kacíře po jednom i druhém trestání varuj se.“ K Tit. 3, 10.
 „Ještěže (kdo) církve neuposlechně, budiž tobě jako pohan a publikán.“
 Mat. 18, 27.

c) *Netečnost k náboženství*, když někdo buď každé náboženství za pravé má a za stejné pokládá; aneb někdo dle pravého náboženství nežije; což zajisté nepravé a zhoubné jest.

„Není v žádném jménu spasení (než v Kristu Ježíši).“ Skut. ap. 4, 12.
 „Což rozdělen jest Kristus?“ I. Kor. 1, 13.

d) *Pochyblivost*, když se o víře a svatých pravdách dobrovolně pochybuje a naschvál toho ohledává, co by jej ve víře ovíklati mohlo; což zajisté k nevěře a k bezbožnosti vede.

e) *Pověra*, když se něčemu věří, co Bůh nezjevil, zvláště pak, když se přičítá tvorům tajná jakási moc, kteráž jim ani dle přirozeného zřízení Božího, ani dle ustanovení církve neprislouší; což ovšem jest zpozdilé a škodné.

„Mějž příklad zdravých slov, která jsi slyšel ode mne u víře a v milování v Kristu Ježíši. Toho dobrého skladu ostříhej.“ II. k Tím. 1, 13. 14.

Sem také patří: *Hádání*, když se skryté věci z jistých znamení vykládají, které z nich poznati nelze, a které jedině vševědoucí Bůh věděti může. — *Kouzla neb čáry*, když se pomoci ďábla neb jakýchsi tajných prostředků divné věci provozovati chtějí, což obé jest buď podvod neb zpozdilá pověra.

„Člověk, kterýžby se uchýlil k čarodějníkům a hádačům . . . postavím tvář svou proti němu a vyhladím jej z prostředka lidu jeho.“ III. Mojž. 10, 6.

2. Z ohledu naděje se zapovídá:

a) *Nedůvěrnost*, když někdo sice v Boha doufá, a však ne dosti pevně, a při tom malomyslný jest.

„Což se bojíte, o malé víry?“ Mat. 8, 26.

„Poněvadž tedy trávu polní, ježto dnes jest a zítra do píce bývá vložena, Bůh tak odává, čemu více vás o malé víry?“ Mat. 6, 30.

b) *Zoufunlivost*, když někdo naprosto nic v Boha nedoufá, že mu může pomoci neb hříchy odpustiti, když pravé pokání činí.

„Pakli by bezbožný činil pokání ze všech hříchů svých, a ostříhal by „všech přikázání svých, životem živ bude a neumře.“ Ezech. 18, 21.

„Neztrácejtež tedy doufanlivosti své, kterážto velikou má odplatu.“ K Žid. 10, 35.

c) *Opovržlivé spolehání na milosrdenství Boží*, když někdo bez pravého pokání od Boha odpuštění hříchů očekává; též i *pokoušení Boha*, když někdo v patrné nebezpečnosti svévolně se vydává a při tom přede od Boha pomoci očekává.

„Neřikej, smilování Páně veliké jest, smiluje se nad množstvím hříchů svých; — nebo na hříšníky hledí hněv jeho.“ Ekles. 5, 6. 7.

„Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.“ Mat. 4, 7.

3. Z ohledu lásky zapovídá se:

a) *Přílišná láska a oddanost k světu a k věcem*, kteréž světa jsou; při čemž vroucí láska k Bohu obstátí nemůže.

„Žádný nemůže dvěma pádnám sloužiti; neboť zajisté jednoho nenávidíti „bude a druhého milovati, aneb jednoho strptí a druhým pohrdne. Nemůžete Bohu sloužiti a mamoně. Mat. 6, 24.

b) *Chladnost a vlažnost k věcem*, týkajícím se sv. náboženství, která vede k nelásce Boží a k bezbožnosti.

„Vidím skutky tvé, že nejsi ani studený ani horký, (proto) počnu tě „vytrhovat z úst svých.“ Zjev. 3, 15, 16.

c) *Nenávist Boha*, když někdo v Bohu a v jeho svatém náboženství nemá zalíbení.

„Povstaniž Bůh a rozptýlení buďte nepřátelé jeho: a nechť zutíkají, „kteří nenávidí ho, od teď i jeho.“ Žalm 67, 2.

4. Z ohledu svrchované pocty Boží se zapovídá: *Modlářství*, když se tvorové za nejvyšší bytost pokládají a jim jako Bohu se slouží a Božská pocta vzdává; neb když se hříšným žádostem těla jako Bohu slouží.

„Neobracujte se k modlám, aniž bohů lživých sobě dělejte. Já Hospodin „Bůh váš.“ III. Mojž. 19, 4.

„Mnozí chodí, o nichž jsem častokrát pravil vám (nynt pak i s pláčem „pravím), že (jsou) nepřátelé kříže Kristovu, jichžto konec jest zahynulí, „jichžto bůh břicho jest a sláva v zahánění, kteříž o zemské věci pečují.“ K Filip. 3, 14, 18.

„Mrtvěte . . . lakomství, jenž jest modlám sloužení; pro kteréžto věci „přichází hněv Boží na syny Boží. K Kolos. 3, 5, 6.

Poznám. Není proti prvnímu přikázání, když anjely a svaté ctíme a vzýváme, poněvadž ctíme je, nevzdáváme jim svrchovanou poctu Božskou.

Aniž jest to proti prvnímu přikázání Božímu, mítí obrazy, nebo toto zapovídá toliko obrazy dělati, aby se jim kdo klaněl. Jakož i veskerá pocta, kteráž se vzdává obrazům, nevztahuje se na obraz, nýbrž na to, co se jim představuje.

„*Neuděláte sobě rytiny a moudly abyste se jí klaněli.*“

III. Mojž 26, 1.

III. Zevnitřní pocta Boží.

Nepostačuje, abychom Boha toliko u vnitř ctili; třebať také, abychom vnitřní poctu tuto zevnitř skutky na jevo pronášeli, v kterýchžto zevnitřních skutcích záleží zevnitřní pocta Boží.

I zevnitřní poctu jsme povinni Bohu vzdávati, poněvadž:

a) Jak dle duše, tak i dle těla od Boha stvoření jsouce, obého ku poctě Boží užívati máme.

b) Leží to v přirozenosti člověka, že co u vnitř vroucně cítí, zevnitř na jevo pronáší, tudíž i poctu, kterouž v srdci k Bohu chová.

c) Zevnitřní pocta Boží vnitřní poctu mocně budí, jí podporuje a oživuje, a mocně přispívá ku vzdělání bližního a zachování a rozšíření náboženství.

Povinnosti vzhledem na zevnitřní poctu Boží obsaženy jsou v druhém a třetím přikázání Božím.

§. 38. O druhém přikázání Božím.

„*Nevezmeš jména Božího nadarmo.*“

V druhém přikázání se zapovídají vůbec všechny takové činy, kterýmiž se Bůh a jméno jeho zlehčuje čili zneuctívá, a tudíž slušná pocta se mu zevnitř nevzdává.

Jmenovitě ale se zlehčuje jméno Boží:

1. *Všemi kříchý*, ješto každý, kdo svévolně hřeší, na jevo pronáší, že Bohem a svatým zákonem jeho zhrzuje.

„*Kterýž se zákonem chlubil, přestupováním zákona Bohu nečtu činí.*“
K Řím. 2, 23.

2. *Zvlášť rouháním*, když se o Bohu, o pravém náboženství a o jeho svatých potupně mluví; jelikož pravé náboženství od Boha pochází a svatí milosti Boží svatými se stali, tudíž zlehčování jich na Boha samého padá.

„*Kdož by se rouhal Hospodinu, ať smrtí umře: kamením uhází ho, všecko množství.*“ III. Mojž. 24, 16. (Viz příklad Senahriba. IV. Král. 19.)

3. *Když se přísahá, kdež není třeba* (lehkovážně) *nebo dokonce křivě*; t. j. Bůh se za svědka bere k něčemu, což pravda není, nebo což splniti úmysl nemáme; poněvadž se tím Bůh takřka lhářem činí.

„*Přede všemi pak všemi bratři moji nepřisahujte ani skrze nebe ani skrze zemi, ani kteroukoli jinou přísahou; ale buď řeč vaše: Jest, jest; není, není: abyste v odsouzení neupadli.*“ Jak. 5, 12.

„*Nebudeš křivě přísahati ve jméno mé, aniž poškvrníš jména Boha svého. Já Hospodin.*“ III. Mojž. 19, 12.

4. *Když se slibové, kteříž se Bohu učinili, ruší*; čímž zajisté Bůh se obelhává a neucta k Bohu na jevo se dává.

„*Když slib učiníš Hospodinu Bohu svému, nebudeš prodlévati splniti to; nebo vyhledávati bude toho Hospodin Bůh tvůj a budeš-li meškati, bude tobě počteno za hřích.*“ V. Mojž. 21, 22.

5. *Když se jméno Boží, kdež toho není třeba, neuctivě jmenuje*, n. p. z pouhého zvyku, z žertu, nebo ze zlosti (ke klení).

„*Nebude mítí za nevinného Hospodin toho, kdo by vzal jméno Hospodina Boha svého nadarmo.*“ II. Mojž. 20, 7.

6. *Když se slovo Boží buď kazí, nebo se ho zle užívá*, n. p. ke klení; čímž zajisté neuctivost k samému Bohu se projevuje.

Naproti tomu se velí v druhém přikázání takové činy, kterými se Bůh ctí a jméno jeho světi. *Ctí pak a světi se jméno Boží*:

1. *Když Boha svobodně před celým světem vyznáváme*; jelikož tím na jevo pronášíme, že jej za svrchovaného Pána a slovo jeho za pravdivé uznáváme.

„*Kdožkoli vyzná mne před lidmi, vyznámi i já jej před Otcem svým.*“ Mat. 10, 32.

Zvlášť pak máme vyznávati Boha a sv. víru svou, když jsme od vrchnosti tázáni, nebo kdyby z našeho mlčení pohoršení pojíti mohlo.

2. *Když Boha v tělesných potřebách o pomoc žádáme; neb takto skutkem dokazujeme, že jej za všemohoucího, dobrotivého a vševědoucího Pána nebe i země máme.*

„Vzývvej mne v den soužení: vytrhnu tě a ty mne budeš slaviti.“
Žalm 49, 15.

3. *Když skrze náležitou přísahu Bohu za svědka bereme, aby se čemusi uvěřilo; neb tím dokazujeme, že jej máme za vševědoucího a spravedlivého Boha.*

„Přisahali budeš: Život jest Hospodin v pravdě a v soudu a v spravedlnosti: a dobrořeční budou mu národové a chváliti jej budou.“ Jerem. 4, 2.

4. *Když sliby, kteréž jsme Bohu učinili, věrně plníme; čímž netoliko víru svou v Boží vševědoucnost osvědčujeme, ale také svou vroucí lásku k němu na jevo pronášíme, jakož i pevněji k dobrému se zavazujeme.*

„Sliby činite a plňte Hospodinu Bohu svému.“ Žalm 75, 12.

5. *Když slova Božího pilně a pobožně posloucháme; neb tím zjevně činíme, že slovo Boží za pravé a spasitelné máme.*

„Blažoslaveni, kteří slyší slovo a ostřihají ho.“ Luk. 11, 38.

6. *Když všecko k chvále a ke cti jména Božího konáme, neb Bohu obětujeme; čímž netoliko Boha oslavujeme, ale také činů svých posvěcujeme.*

„Buďto že jíte neb pijete, neb cožkoli jiného činíte: všecko k slávě „Boží činite.“ II. ku Kor. 10, 31.

§. 39. O třetím přikázání Božím.

„Pomni, abys den sváteční světil.“

V třetím přikázání Božím se velí, abychom den sváteční světili. Bylatě pak v starém zákoně dnem svátečním sobota, t. j. sedmý den v téhodnu, co památka na dokonané stvoření světa. V novém zákoně jest již od časů apoštolských ustanovena neděle, t. j. první den téhodnu, dnem svátečním, na památku vzkříšení Kristova a seslání Ducha svatého, jakožto dokonání vykoupení lidského; což jest nové stvoření.

„A dokonat Bůh dne sedmého dílo své, kteréž byl učinil: a odpočinul „dne sedmého ode všeho díla, kteréž byl konal. I požehnal Bůh dni sedmému a poročil ho.“ I. Mojž. 2, 2. 3.

„První den po sobotě, když jsme se byli sešli k lámaní chleba, mluvil „k nim Pavel.“ Skut. ap. 20, 7.)

Anto se velí den sváteční světiti, prikazuje se:

1. *Od práce odpočívati*; bychom nerozděleným srdcem Bohu sloužiti a také na těle pookřáti mohli.

2. *Pobožné skutky konati*, jakověž jsou: navštěvování služeb Božích dopoledních i odpoledních, hodné přijímání svátostí, čtení a rozjímání duchovních kněh, a konání skutků milosrdných, což zajisté jest služba Boží.

„Náboženství čisté a nepoškvrněné u Boha a Otce toto jest: „navštěvovati siročky a vdovy v souženích jejich a nepoškvrněného sebe ostříhati od tohoto světa.“ Jak. 1, 27.

V třetím přikázání se zapovídá:

1. *Všeliká služebná práce*, t. j. taková těžká práce, kteráž se od služebného a pracujícího lidu za mzdu koná, kdež jí není třeba a bez náležitého povolení.

„Šest dní budeš pracovati a dělati díla svá, sedmého pak dne sobota „Hospodina Boha svého jest. Nebudeš dělati žádného díla v něm.“ II. Mojš. 20, 9. 10.

Dovoluje se však služebná práce i v den sváteční, když toho veliká potřeba jest, n. p. aby se v nenadálých případech bližnímu ku pomoci přispělo, neb aby se bez prodlení veliká škoda zamezila neb odvrátila. K čemuž ale potřebí dovolení duchovní vrchnosti.

„Promluví k nim (farizeům a zákonníkům). Ježíš, řekl: Či z vás „osel neb vůl upadne do studnice a nevytáhne ho i hned v den sobotní?“ Luk. 14, 15.

2. *Všecko jiné dílo, které ten den buď zlehčuje neb pro které ho světiti nelze*; jakož pranice a hříšné hry, daleké cesty, nestřídmé pití a hodování.

„Blahoslavený muž, kterýž ostříhá soboty, aby ji nepoškvrnil, a ostříhá „rukou svých, aby nečinil nic zlého.“ Jer. 56, 2.

II. O povinnostech k sobě a k bližnímu.

Rozdíl I.

O povinnostech zvláštních.

Každý člověk jest živ v zvláštních poměrech, jako oud rodiny neb církve neb státu, a má také vzhledem na poměry tyto zvláštní povinnosti, kteréž v sobě zdržuje čtvrté přikázání Boží.

§. 40. O čtvrtém přikázání Božím.

„Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře se ti vedlo na zemi.“

V čtvrtém přikázání se vůbec velí, abychom ctili ty, kteří o nás a o naše dobré péči mají. Jsou pak tyto:

1. *Rodiče* a *pěstounové*, kteří vychovávajíce děti své, mají péči o jejich tělesné a duchovní dobré.

2. *Duchovní vrchnosti*, které spasení duše věřících na péči mají.

3. *Světské vrchnosti*, zvláště *zeměpán*, kteří pečují o časné dobré poddaných.

4. *Učitelé*, kteří rozum a vůli žáků vzdělávají a je pěstují.

5. *Starší lidé*, kteří mnohé zásluhy o mládež mají.

Protož také přikázání toto netýká se jenom dětí a rodičů, ale i všech poddaných a všech jejich duchovních a světských vrchností i všech učitelů, též některak i těch lidí, jenž pro svůj věk a vážnost cti zasluhují.

I. Z ohledu rodičů velí se v čtvrtém přikázání, aby děti rodiče své:

1. *Ctili*, poněvadž rodičové u nich místo Boží zastávají a o jejich tělesné a duchovní dobré pečují.

„Kdož se bojí Pána, ctili rodiče své. V skutku a řeči i ve vši trpělivosti cti otce svého.“ Sir. 3, 8. 9.

2. *Milovali*; neboť i rodičové dříve milovali je, ješto jediné z lásky mají o ně péči.

3. *Jim sloužili*; neboť i rodičové jim prokazovali mnohé služby.

„Kdož se bojí Pána, ctit rodiče své a jako pánům sloužiti bude těm, kteří ho zrodili.“ Sir. 3, 8. 9.

4. *Jich poslouchali* ve všem, coby proti Božským příkázáním nebylo; čehož žádá jak slušná úcta, kterouž rodičům prokazovati jsou povinni, tak též i vlastní dobré dítek. Za touž příčinou jsou povinny dítky také s rodiči radu bráti a jejich napominání a varování ochotně přijímati.

„Synové poslouchejte rodičů ve všech věcech: neb to jest líbé Pánu.“

Ku Kol. 3, 20. „Synové poslouchejte rodičů svých v Pánu; neb to jest spravedlivé.“ K Efes. 6, 1. N. p. Dvanáctiletý Ježíš.

Poznám. Kdyby však rodičové dítkám něco přikazovali, co jest proti Božským příkázáním, nejsou povinni, aniž nemají poslouchati jich. „Více sluší poslouchati Boha než lidí.“ Skut. ap. 5, 29.

5. *V duchovních i tělesných potřebách jim pomáhali*, k čemuž je zavazuje vděčnost a láska synovská.

„Synu, přijmi starost otce svého a nezarmucuj ho v životě jeho

„almužna zajisté otce (dobrá otci učiněná služba) nebude v zapomenutí.“ Sir. 3, 14. 15.

6. *Za ně se modlili*: za živa i po smrti, by jim Bůh sám odplatil, co jim sami odplatiti nemohou.

„Prostím pak přede vším, aby činný bývaly prosby, modlitby, žádosti, díkyčinění za všechny lidi.“ I. k Tim. 2, 1. 2.

Naproti tomu se zapovídá:

1. *Rodičů neposlouchati*, jejich dobrou radou pohrdati, a pokárání jejich nepřijímati, neb zpuřně jim odpovídati.

„Budou lidé sami sebe milujíci lakomí . . . rodičů neposlušní, nevděční, bezbožní . . . A těch se varuj.“ II. k Tim 3, 2. 6.

„Měl-li by člověk syna zpuřného a protivného, ješto by neposlouchal příkázání otce neb matky, a ješ trestán, nechť by poslouchal, uchopí ho, a přivedou k starším města toho k soudu . . . a komentim jej udati lid.“ V. Mojž 21, 18. 21.

2. *Jich nenáviděti*, zarmucovati aneb hanbu jim dělati.

3. *Jim pohrdati*, aneb za ně se styděti.

„Nepohrdej matkou svou, když se seslád.“ Přís. 23, 2.

4. *Jim se posmívati.*

„Oko, které se posmívá Otci, ať vyklinou je krkavci poloční aneb snědí
„je synové (mladé) orlice.“ Pŕisl. 30, 17.

5. *Jich haněti neb klíti.*

„Kdožby zlořečil otci svému neb málci, ať smrtí umře.“ IV. Mojž. 20, 9.

6. *V potřebách je opouštěti neb jim ubližovati.*

„Kdoby udeřil otce svého neb matku, smrtí ať umře.“ II. Mojž. 21, 15.
„Kdo krade něco otci svému neb malce a praví, že to není hřích, účastník
„jest vražedníka.“ Pŕisl. 28, 24.

II. Z ohledu vrchností se přikazuje a zapovídá se i poddaným nejvíce z toho, co se dětem z ohledu rodičů přikazuje neb zapovídá, a sice :

1. *Vzhledem na duchovní vrchnosti mají věřící:*

a) *Jich ctíti a milovati*; poněvadž jsou náměstkové Boží a duchovní otcové jejich.

„Kněží, kteří dobře zpravují, dvojí cti hodni jméni buďte, zvláště kteří
„pracují v slovu Božím a v učení.“ I. k Tim. 5, 17.

b) *Jejich ustanovením se volně a ochotně podrobiti*, ješto jediné jejich spasení vyhledávají.

„Poslušní buďte zprávců svých a poddaní buďte jim. Oniť zajisté bdi
„nad vámi, jako počel vydati majtce za duše vaše, aby to s radostí činili
„a ne stýskáním: nebo to není užitečné vám.“ K Žid. 13, 17.

c) *Za ně se modliti*, a k výživě jejich ochotně přispívati; anto nelze jim jiným způsobem o výživu se starati.

„Když Petr osiřtán byl v žaláři, modlitba se dula bez přestání od
„ctřkve k Bohu za něj.“ Skut. ap. 12, 4.

„Pán nařídil těm, kteříž evangelium zvěstují, aby z evangelium živi
„byli.“ I ku Kor 9, 14.

Proti tomu jednají ti: a) kdož duchovní vrchnosti pohrdají, ji tupí, haní a u lidu snižují ovšem k vlastní záhubě; b) kdož se jí protivují a strany a rozdvojení činí; c) kdož k výživě jejich a k obstarání služby Boží přispívati se zpěčují.

„Kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá, a kdo pohrdá mnou, pohrdá tím,
„kterýž poslal mne.“ Luk. 10, 16.

„Umřl Pán pobožné z pokušení vytrhnouti, nepravých pak ke dni soudu
„dochovali k umučením; zvláště pak těch, kteří vrchností pohrdají, směřli sobě

„se líbcti, nebojt se uváděti sekty, rouhajíce se. Tiť louti ty, kteříž malíčko „utíkají od těch, jenž v bludu obcují, svobodu jim slíbujíce, ješto sami jsou „otroci porušení.“ II. Petr. 2.

2. Z ohledu na světské vrchnosti mají poddaní :

a) Jich ctíti a sobě vážiti, zvláště pak zeměpána; neb oni zajisté mají péči o časné blaho jejich.

„Boha se bojte, krdle v uctivosti mějte.“ I. Petr. 2, 17.

b) Jich ve všem, co není proti Božímu přikázání, poslouchati, a jim u věrnosti poddaní býti, jelikož od Boha zřízeny jsou.

„Každá duše mocností vyšším poddána buď. Nebo není mocností, jediné od Boha, a kteříž jsou, ty od Boha zřízeny jsou. Protož kdo se „mocností protiví, zřizení Božímu se protiví: a kteříž se protiví, odsouzení „sobě dobývají.“ K Řím. 13, 1. 2.

„Poddaní tedy buďte všelikému lidskému zřízení pro Boha; buďte krdlí „jako nejvyššímu, buďte vojvodám jako od něho poslaným ku pomatí zločinců, a k chodě dobrých.“ I. Petr. 2, 13. 14.

c) Uložené daně volně dávati, ješto jich k zpravování a řízení země potřebí jest a k obecnému dobrému se obracují.

„Dávejte všem, což jste povinni: komu daň, (tomu) daň: komu clo, „(tomu) clo.“ K Řím. 13, 7. „Dávejte, což jest císařovo, císaři, a co jest „Božího, Bohu.“ Mat. 22, 21.

d) Jich, pokudž toho třeba, i nasazením života svého proti nepřátelům hájiti, a za ně se modliti.

„Prostím pak přede vším, aby činěny byly prosby, modlitby, žádosti, „díků činění za všechny lidi, za krdle i za všechny, kteříž jsou v vysokých „úřadech postaveni, abychom pokojný a tichý život vedli ve při pobožnosti „a čistotě.“ I. k Tit. 2, 12.

Proti tomu se prohřešují ti: a) kdož vrchností pohrdají a jí nenávidí, ji tupí a haní; b) kdož uložené daně dávati se zpěčují; c) kdož bouří neb spiknutím aneb zradou jí se protivují.

3. Z ohledu učitelů jsou žáci povinni :

1. Je v uctivosti mítí, ješto pečují o mravní a duchovní vzdělání jejich v mnohé práci a nesnázi.

2. Ušlechtilými mravy a neunavnou bedlivostí a pilností jim bříme jejich usnadniti, čehož i vlastní jejich prospěch žádá.

4. Z ohledu starých lidí jest mládež povina:

a) *Je náti v uctivosti a jejich křehkosti trpělivě snášeti a břímě stáří jak možná jim polehčiti.*

„*Před šedivou hlavou povstaň a cti osobu starého.*“ III. Mojš. 19, 82.

„*Nepohrdej člověkem v stáří jeho: nebo i z nás (někteří) sestarájí se.*“ Sirach. 8, 7.

b) *Na jejich radu dbáti; poněvadž jsou zkušenější.*

„*Mezi množstvím starců moudrých stůj, a k moudrosti jejich z srdce „připoj se.“* Sir. 6, 36.

5. Z ohledu pak dětí v rodině se velí: aby ve svornosti a v láce živi byli, vespolek se snášeli, za sebe se modlili, sebe podporovali, k dobrému se vzbuzovali a od zlého varovali.

„*Hle jak dobré (jest to) a jak užšžené, když přebývají bratři v je- „dnosti.“* Žalm 132, 1.

R o z d í l II.

O povinnostech obecných.

Mimo dotčené zvláštní poměry života stojí každý člověk v *obecných poměrech*, z kterých plynou *obecné povinnosti* křesťanské, týkající se života duchovního i tělesného, čistoty, jmění a cti vlastní i bližního.

§. 41. O pátém přikázání Božím.

„*Nezabiješ.*“

V pátém přikázání se velí vůbec, abychom o duši i tělo náležitou péči měli, a to sice jak o vlastní, taktéž i bližního.

I. Povinnosti z ohledu duše.

Duše člověka jest důležitější část jeho, anať jest k obrazu Božimu stvořena, rozumem, svobodnou vůlí a svědomím obdařena a k spasení věčnému určena. Člověku tedy přísluší, aby přede vším pečoval o svou a bližního duši.

„*Co jest platno člověku, by všecken svět získal, duše pak své by škodu „trpěl? Anebo, kterou dá člověk odměnu za duši svou?“* Mat. 16, 26.

Záleží pak péče tato o duši v tom, abychom se snažili vlohy a schopnosti duše, totiž: rozum, vůli a svědomí všemožně vzdělati a vycvičiti, a což nade všecko jest, spasení věčného dosáhnouti, zároveň pak, abychom k těmž i bližnímu, seč jsme, napomáhali.

Jmenovitě v ohledu tomto se přikazuje:

1. *Abychom vycvičili a obohatili rozum svůj všelikými potřebnými a užitečnými vědami a známostmi, zvláště pak důkladnou známostí sv. náboženství, sebe a bližního, a těch věcí, které znáti nám povolání neb stav ukládá; zároveň pak abychom k tomu též i bližnímu nápomocni byli: poučováním, radou, povzbuzováním atd.*

Proti tomu se prohřešuje: kdo v netečnosti neb lenosti potřebných známostí sobě získati opomíná, neb kdo škodlivé zvědavosti se oddá; též i kdo bližního v nevědomosti a v bludu nechává neb jej dokonce v blud uvádí.

2. *Abychom vůli svou vzdělávali a šlechtili; a to sice: krocením zlých žádostí a náruživostí, jakož i vzbuzováním se k dobrému; též také, abychom bližního slovy i skutky k dobrému vedli a vzbuzovali.*

Proti tomu se prohřešuje: kdo všelikým žádostem úzdu pouští a hříšným náklonnostem a náruživostem se oddává; jakož i kdo bližního k dobrému nevede neb mu pohoršení dává, a k zlému svádí.

3. *Abychom svědomitosti šetřili, a pozorující vždy i při menších věcech na hlas svědomí co na hlas Boží, útlé a bedlivé svědomí míti se anazíli, a rovněž co možná k tomu přispívali, aby i bližní svědomitým byl.*

Proti tomu se prohřešuje: kdo na hlas svědomí nedbá, je uspává aneb příliš úzkostlivý jest; jakož i kdo bližního svědomí mylí, jej k nesvědomitosti zavádí, aneb ho příliš úzkostlivým činí.

4. *Abychom o spasení duše své a bližního srchovanou péči měli, a s horlivostí užívali všech prostředků k tomu vedoucích; rovněž i bližnímu k dosažení téhož co možná napomáhali: poučením, radou, pokáraním a vůbec duchovním vzděláním.*

*„Marto, Marto, pečлива jsi a rnoutíš se při mnohých věcech. Ale je
„dnohot jest potřeba. Maria nejlepši stránku vyvolila, kterážto nebude od-
„jata od ní.“ Luk. 10, 41. 42.*

*Proti tomu se prohřešuje: kdo nedbaje o spasení své,
pokáním odkládá neb v nekajicnosti setrvává, jakož i kdo bliž-
nímu pohoršení dává neb k hříchtí jeho spolupůsobí.*

II. Povinnosti z ohledu těla.

*Tělo jest schránka a nástroj ducha nesmrtelného, chrám
Ducha svatého, kteréž Syn Boží svým vtělením a na nebe
povznesením-se oslavil, a kteréžto on jednou vzkřísí k oslave-
nému životu.*

*Nad to jest pozemský život náš příprava k budoucímu
životu věčnému, tudíž i zachování těla neodbytnou výmínkou
téhož.*

„Nevte-liž, že vaše těla jsou oudové Kristovi?“ I. ku Kor. 6, 13.

*„Kristus proměni tělo ponížení našeho, aby připodobněno bylo k tělu
„jarnosti jeho.“ K Filip. 3, 21.*

*„Zdaliž nevíte, že oudové vaši jsou chrám Ducha svatého, jenž jest
„v vás, ježž mtle od Boha a nejete svoji? Neb koupeni jste za velikou
„mecu. Oslavujtež a noře Boha v těle svém.“ I. ku Kor. 6, 19. 20.*

*Z toho tedy plyne sv. povinnost: a) Abychom tělo a tě-
lesný život svůj i bližního hleděli tak dlouho chovati, pokud
Bůh je zachovati uložil. b) Že však tělo jest toliko nástroj
Ducha a tělesný život jen přípravou k vyššímu životu, patrně
jest: že se nemá chovati tělo na ujmu neb na zkázu duše
vlastní neb bližního, alebrž že se má i život obětovati, kde
toho spasení vlastní neb bližního žádá.*

*„Žádný zajiště nikdy těla svého neměl v nemoci, ale krmí a chová
„je jako Kristus církev.“ K Efes. 5, 28.*

*„Nebojte se těch, kteří zabijejí tělo, ale duše nemohou zabít: než bojte
„se raději toho, kterýž může i duši i tělo zatratiti do pekelného ohně.“
Mat. 10, 28.*

*„Kdoby chtěl duši svou zachovati, ztratí ji; kdoby pak ztratil duši
„svou pro mne, nalezne ji!“ Mat. 16, 25.*

*„Ač že mi Duch sv. po všech městech osvědčuje, řka, že okovy a sou-
„žení očekávají mne v Jerusalemě. Ale nic se toho neštítím, aniž činím
„život svůj dražší než sebe, jen abych dokonal běh svůj a posluhování slo-
„vem, které jsem přijal od Pána Ježíše.“ Skut. ap. 20, 23. 24.*

Zvláště pak se v tomto ohledu přikazuje: abychom své tělo slušně živili, odívali, zdravého obydlí a potřebného občerstvení mu dopřáli, v nemoci pomoci a uzdravení hledali; taktéž i bližnímu v této příležitosti co možná radou i skutkem nápomocni byli.

Proti tomu se prohřešuje: kdo buď příliš o tělo své pečuje na zkázu duše své aneb bližního; aneb kdo své aneb bližního tělo hubí; kdo sobě neb jinému života ukracuje, neb jej násilně vraždou odjímá.

Z ohledu tělesného a duchovního života vlastního a bližního zapovídá se v pátém přikázání Božím:

1. *Jiného neb sebe zabítí neb raniti;* což se přísně zapovídá, poněvadž a) nejsme neobmezení páni života svého, tím méně bližního, jelikož Bůh jediný jest svrchovaný Pán života lidského; jemu tedy jedině přísluší člověka z tohoto světa povolati. b) Nad to berouce sobě život, byli bychom na nejvýš nevděční k Bohu, jenž nám z pouhé lásky život daroval; a rovněž vraždíce neb raníce bližního, činili bychom křivdu, kterouž mu nikdy nemůžeme nahraditi. c) Konečně samovražedník vrhá duši svou do věčného zahynutí a způsobuje svým pozůstalým náramnou žalost a hanbu.

Poněvadž jest samovražda tak ohavná nepravost, nedovoluje církev samovrahu, nebyl-li na mysli pomaten, křesťanského pohřbu.

„Kdož se kají a z nás není sobě živ, a žádný sobě neumírá, nebo buď „že jsme živi, Pánu jsme živi: buď že umíráme, Pánu umíráme. Protož „buď že jsme živi, buď že umíráme, Páně jsme.“ K Řím. 14, 7. 8.

„Kdobykoli vylil krev lidskou, vylita bude krev jeho; nebo k obrazu „Božímu učiněn jest člověk.“ I. Mojž. 9, 6.

„Nebuďeš státi proti krvi bližního svého.“ III. Mojž. 19, 16.

Poznámka 1. Nezapovídá se, sebe neb jiného zabítí toliko násilným způsobem, ale také se zapovídá, zdoluhavým způsobem sobě neb jinému života ukřáti. Děje se to však: nestřídmostí v jídle a pití, zvláště pak pitím pálených neb lihových nápojů, nevhodným kouřením tabáku a oddáním se prudkým náruživostem.

„Zdrmalek zopuť daleko od sebe, nebo mnohé zdrmalek zahubil a není „užtku v něm.“ Sir. 30, 24. 25.

„Z mnohých pokrmů bude nemoc a pro občerstvení mnozí zemřeli.“
Sir. 37, 34.

Poznám. 2. Jest dovoleno člověka zabít: 1) vrchnosti k potrestání zločinců; 2) vojínovi k zákonnitému obhájení vlasti; 3) každému k nutnému zachránění sebe; když totiž nelze jinak bezprávnému násilnému útoku na sebe odolati.

2. *Zapovídá se i hněv a nenávist a jakékoliv ublížení bližnímu; poněvadž tímto sobě a bližnímu na zdraví škodíme, života ukracujeme a často podněcujeme k vraždě neb k zranění sebe neb bližního.*

„Slyšeli jste, že jest řečeno starým: Nezbiješ; a pakliby kdo zabil, hoden bude soudu. Ale jáť pravím vám, že každý, kdo se hněd na bratra svého, hoden bude soudu.“ Mat. 5, 21.

„Každý, kdož nenávidí bratra svého, vražedník jest. A věte, že vražedník nemá života věčného sálavajícího v sobě.“ I. Jan 3, 15.

„Závist a hněv ukracují dny (života).“ Sir. 30, 28.

3. *Zapovídá se také pohoršení, t. j. jakékoliv jednání a mluvení, čím se člověk k hříchu ponouká neb svádí, tudíž i horším stává; a to proto, poněvadž kdo pohoršení dává, podobaje se ďáblu, stává se ovšem vražedníkem duchovního života bližního a spolu vinným všech a snad nesčíslných hříchů, které z pohoršení tohoto pocházejí, jakož i všeho zlého odtud plynoucího; a tudíž uvaluje broznou kletbu na sebe.*

„Kdoby pohoršil jednoho z malíčkých těchto, kteříž se mne věří, lépe by jemu bylo, aby zavěšen byl žernov oslíčím na hrdlo jeho a pohřben byl do hlubokosti mořské. Běda světu pro pohoršení.“ Mat. 18, 6. 7.

Poznám. Kdyby však někdo se horšil z dobrých a pravých činů našich, jako to činili fariseové; nemáme proto upustiti od nich, tehdyž jest vina jeho. Ostatně sluší se zdržovati i od dovolených činů, kdyžby mdlý bratr se z toho horšil.

„Urážejíce svědomí mdlé, bratři, hřešíte proti Kristu. Pročž pohoršuje-li pokrm bratra mého, nebude jísti masa na věky.“ I. Kor. 8, 12. 13.

V pátém přikázání se velí, abychom:

1. *Pokoj a svornost s každým i s těmi měli, kteříž nám ublížili, poněvadž tím sobě i jiným učiníme život utěšený a vystřiháme se mnohých trpkostí a hořkostí; ač nesluší pro zachování pokoje ustávat od sv. povinností svých.*

„Blahoslaveni tiší; nebo oni země vládnoucí budou. Blahoslaveni pokojní; nebo oni synové Boží slouží budou.“ Mat. 5, 4. 9.

„Může-li to býti, což na vás jest, se všemi lidmi pokoj mějte.“ K Řím. 12, 18.

2. Každému dobré příklady dávali, poněvadž takto nejlépe k spasení bližního přispíváme.

„Tak svět svědlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a slova „Otce vašeho, jenž jest v nebesích.“ Mat. 5, 16.

3. Bližnímu duchovní i tělesná dobrodiní prokazovali; poněvadž tím nejlépe pečujeme o tělesný a duchovní život jeho.

„Pozorujme jedni druhých, vzbuzujce se k lásce a k dobrým skutkům.“ K Žid. 10, 24.

„Vy pak bratři neoblecujte v činění dobrého.“ II. k Tes. 8, 18.

4. Dané pohoršení opět napravili: prosbou, napomináním, varováním, modlitbou neb jinými spasitelnými skutky.

§. 42. O šestém přikázání Božím.

„Nesesmilníš.“

III. Povinnosti z ohledu čistoty těla.

Nepostačí, bychom toliko tělo své živili a na živě chovali, nýbrž také třeba, abychom je chovali v čistotě. Abychom však žili v čistotě, zřídil to dobrotivý Bůh tak, že, kdykoliv by člověk něco činil neb činiti obmyšlel, coby proti čistotě bylo, stud se v něm ozývá; t. j. on se z toho stydí neb hanbí, pokudž není zcela zkažen.

Všecko tedy, zač bychom se styděti neb hanbiti museli, jest nečistota a zapovídá se v šestém přikázání Božím.

V šestém přikázání se zapovídá:

1. *Nečistí skutkové*; poněvadž již sami v sobě ohavní jsou, ješto člověka, kterýž jest obraz Boží a chrám Ducha svatého, pod nerozumné hovado snižují a hrozné mívají následky: vrhajíce totiž člověka v mnohé jiné nepravosti a v časnou i věčnou zkázu; neb Bůh sám ohavnost tuto přísně třece.

„Utíkejte před smilstvem. Všecký hřích, kterýžkoli učiní člověk, kromě
 „těla jest; ale kdo smilní, hřeší proti svému tělu. Zdáliž nevíte, že oudové
 „vaši jsou chrám Ducha sv., jenž jest v vás, ježž máte od Boha a nejste
 „svoi? Neb vykoupení jste za velikou mzdou. Oslavujtež a noste Boha
 „v těle svém.“ I. Kor. 6, 18–20.

„Nemylte se: smilníci nebudou královstvím Božím vládnouti.“ I. Kor. 6, 9.

„Smilníkům bude díl jejich v jezeře, kteréž hoří ohněm a sírou; jenž
 „jest smrt druhá.“ Zjev. 21, 8.

2. Nečistě způsoby a řeči; dobrovolné zalíbení a svolení
 v nečistém myšlení a žádostech; poněvadž toto samo v sobě
 hříšné jest a k nečistým skutkům vede.

„Smilstvo pak, a veliká nečistota aniž jmenováno buď mezi vámi
 „... a tolikéž mrzkost, neb bláznivé mluvení, neb šprýmování.“ K Efes. 5, 34.

„Kdožby pohleděl (nestydatě) na ženu . . již cizoložil s ní v srdci
 „svém.“ Mat. 5, 27.

3. I cokoli k nečistotě ponouká; jako: zahálka, nestyda-
 tost v oděvu, příliš svobodné jednání s druhým pohlavím,
 všetečnost očí, čtení oplzlých knih a pohlížení na nečisté
 obrazy, obcování nestydatým divadlům a tancům.

„Ai toto byla nepravost Sodomy . . . pýcha, sytost chleba a hojnost
 „a prázdnota (zahálka) její a deť její.“ Ezech. 16, 49.

„Neopíjejte se vínem, v němž jest chlípnost.“ K Efes. 5, 18.

„Oderal tvář svou od ženy vystrojené a neohlídej se na krásu cizí.“
 Sir. 9, 8.

Poznam. V pochybnosti, když nevíme, zdali něco proti čistotě jest či-li nic,
 máme se tázati zpovědníka svého, zatím pak se všeho, což v pochyb-
 nosti máme, vystříhati.

V šestém přikázání se velí:

1. Abychom se podlé těla i podlé duše čistě chovali,
 sice i v myšlení, v řeči i v způsobách.

„Tak jest vůle Boží, posvěcení vaše: abyste se zdržovali od smilstva,
 „aby uměl každý z vás nádobou svou vládnouti v posvěcení a cti, ne v ná-
 „ružnosti tělesné žádosti, jako i pohané, kteříž Boha neznají. I. k Thess. 8, 4. 5.

„O jak krásné jest čisté plémě v skvělosti: nemrtná jistě jest
 „pomátka jeho: neboť i u Boha známé jest, i u lidí, když přítomné jest,
 „následují ho: a když se vzdálí, žádají ho, a na věky korunované slávou
 „slávy, dobytky odplatu bojů neposkvrněných.“ Moudr. 4, 1. 2.

„Blahoslavení čistého srdce, nebo oni Boha uší.“ Mat. 5, 8.

2. *Abychom užívali všech prostředků k zachování čistoty*; jakověž jsou: varování se hříšných příležitosti a zlého tovaryšstva, častá modlitba a přijímání svátosti pokání a oltářní, zvláštní úcta Rodičky Boží, přemáhání sebe samého, časté upamatování se na přítomnost Boží, utrpení Kristovo a na poslední věci člověka.

„Nedávej smilnicím duše své v ničemž, abyť neztratil sebe, i dědictví svého.“ Sir. 9, 6.

„Řekl Josef: Kterak tedy mohu to zlé činiti a hřešiti proti Bohu, světu?“ I. Mojž. 39, 9.

„Tvesci tělo své a v službu je podrobují, abych snad, an jiným kážu, „adna nebyl zavržen.“ I. ku Kor. 9, 27.

§. 43. O sedmém přikázání Božím.

„Nepokradek.“

IV. Povinnosti z ohledu jmění.

Aby člověk živ býti a na světě blahodějně působiti mohl, má potřebi jmění.

Jest pak jmění vše, cokoliv člověku spravedlivě přináleží, a čehož on pánem právě se nazývá. Svrchovaný Pán všeho statku pozemského jest zajisté Bůh, který však lidem věci pozemské k užívání zřídil, z čehož pak mu jednou oučty klásti budou.

Všelike pak povinnosti z ohledu na jmění sbíhají se v tom:

1. *Abychom spravedlivým způsobem potřebného jmění sobě dobyli, a k témuž i bližnímu, seč jsme, nápomocni byli.*

2. *Abychom dobytého jmění náležitým způsobem užívali.*

Z ohledu jmění se zapovídá v sedmém přikázání Božím:

1. *Krádež*, t. j. přivlastnění sobě cizího statku bez vůle a vědomí majetníka; takéž i *loupež*, která jest násilné přivlastnění si cizího statku při vědomí majetníka.

„Nemylte se, ani zloději ani dráči nebudou královstvem Božím vládnouti.“ I. ku Kor. 6, 10—

Poznam. Krádeže se dopouštějí také ti, kdož: slodějům pomáhají, kradené věci přechovávají, kupují neb prodávají, dluhů neplatí a bez potřeby žebří, čímž právě nuzné o almužnu okrádají.

2. *Podvod v míře a váze*, jakož i ve zboží, jelikož se tím bližní, ač chytrým způsobem, okrádá.

„Nečiníte nic *nepravého v loku, v váze a v míře. Váha spravedlivá a rovná a jsou závaž, spravedlivý korec, a spravedlivý žejdlík.*“ III. Mojž. 19, 35. 36.

Poznam. Podvodn se dopouštějí také ti, kdož: za práci neb zboží víc než slušno žádají, kdo nepravé listiny zhotovují, nespravedlivé pře vedou atd.

3. *Zadržování cizího statku*, buď si nalezeného, buď si k uschování svěřeného; neb i tím bližní se okrádá.

„Člověk, kterýžby lžešil, a potupě Hospodina, zapřelby bližnímu svému, věři k schování sobě dané . . . a neb že by stracenou věc našel, zaptraje, „nu ji . . . navrátil všechno.“ III. Mojž. 6, 2. 5.

4. *Zadržování mzdy*, což jest také krádež, a tím ohavnější, ješto obyčejně chudý utiskován a do bídý vržen bývá.

„Kdožkoli tobě něco dělal, hned zaplat mzdou jemu, a mzda dělníka, tvého ať nikoli nezůstává u tebe.“ Tob. 4, 15.

„Běda tomu, . . . kterýž přátele svého utiskne darma, a mzdy jeho nenavrátil jemu.“ Jerem. 22, 18.

5. *Lichva*, když totiž z půjčených peněz veliké úroky se žádají a zboží se skoupí, aby cena jeho zvýšena byla, a vůbec když se zneužívá nouze a potřeby bližního k vlastnímu nepravému zisku, čímž ovšem bližní se okrádá.

„Půjčíš-li peněz lidu mému chudému, nebudeš naň nastupovati jako „dráč, ani ho lichvami neobtěžíš.“ II. Mojž. 22, 25.

6. *Jakékoli ublížení bližnímu na jeho jmění a právech*, kterážto zhusta velkou cenu do sebe mají, a čímž se také bližní okrádá.

V sedmém přikázání se velí:

1. *Abychom každému, což jeho jest, nechávali, dávali a prokazovali*; poněvadž jedině tímto způsobem jmění a časný blahobyt obstáti může.

„Dávejte tedy všem, což jste povinni.“ K Řím. 13, 7.

2. *Odňatou věc navrátili*, a učiněnou škodu zase nahradili.

„Nacvrátil-li by bezbožný základ, a vrdil by loupež . . . , amž by co „činil nespravedlivého životem, živ bude, a neumře.“ Ezech. 33, 14. 15.

„Učinil-li by kdo škodu na poli . . . cožkoli nejlepššího máti bude „za škodu, jenž by se uvdžila, nahradí.“ II. Mojž. 22, 5.

Z ohledu náhrady sluší znamenati:

a) *Náhradu činiti musí ten, který bližnímu statek od-cizil, a neb mu škodu učinil; neučiní-li toho, mají ti nahra-diti, kteří hříchu jeho oučastni jsou, a neb ho nezamezili, ač jsou mohli a neb k tomu z povinnosti zavázáni byli.*

b) *Nahraditi se musí netoliko odňatá věc neb cena její, a učiněná škoda; ale také užitek, jaký ušel z toho majiteli.*

c) *Náhrada se musí státi majetníkovi či jeho dědicům; není-li pak možno vypátrati tyto, staniž se chudým, neb uči-niž se zbožné nadání.*

d) *Státí se musí náhrada co možná brzy, musí se však také máti péče o to, by se to co nejdříve stalo; — kdo ne-můž věc najednou nahraditi, učin to částečně.*

Panov. Abychom na cizí statek nesáhali, máme uvážiti: a) že smrt nám všecko odejme, dříve než se toho nadějeme; b) že cizí statek nedědí; c) že nic není spozdílejšího, než pro pomfjející statek zbaviti se statků nebeských.

§. 44. O osmém přikázání Božím.

„Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému,“

V. Společenské povinnosti z ohledu pravdivosti a cti.

Bychom vespolek žiti a blahodějně v společnosti lidské působiti mohli, jeť třeba:

1. *Aby pravdivost panovala, t. j. aby každý tak jednal a mluvil, jak u vnitř dle nejlepššího přesvědčení smýšlí.*

2. *Abychom my i bližní náš čest a dobré jméno měli, t. j. aby se o nás a o jiných dobře smýšlelo.*

„Lepší jest dobré jméno, než bohatství veliké.“ Přísál. 22, 1.

„Lépe jest mi umříti, nežli aby kdo chodlu mou vyprázdnil (zlehčil).“

I. Kor. 9, 15.

Poznam. Nejlépe pečujeme o čest a dobré jméno své, když se snažíme zbožný rozsáhlý život vésti a od všeliké zlé tvárnosti se zdržovati. (I. Thess. 5, 22.)

Tyto povinnosti obsahuje osmé přikázání Boží:

V osmém přikázání se zapovídá:

1. *Všeliká lež*, kterouž se člověk prohřešuje i proti Bohu, který sám jest věčná pravda, a k pravdě člověka stvořil, i proti své křesťanské hodnosti i proti bližnímu, kterýž lží v blud se uvozuje. Mimo to také lží ruší se důvěra společná k nemalé škodě společnosti lidské.

„*Složte všecku lež, mluvtež pravdu každý s bližním svým: nebo jsme „vespolek oudové.“* K Efes. 4, 25.

„*Ohyedá zlo na člověku jest lež a v ústech nezvedených ustavičně bude.“* Sir. 20, 26.

Poznam. I žertovná i služebná lež se zapovídá, ješto se jimi obecná důvěra ruší a z nich se lehce do jiných lží padá.

„*Moravové lidí křivých jsou beze cti: a hanba jejich jest při nich bez „přestání.“* Sir. 20, 28.

2. *Křivě svědčiti a křivě žalovati*, což jest také lež a tím horší, jelikož se tím také bližnímu škoda a bezpráví děje.

„*Soděk falešný (křivý) nebude bez pomsty, a ledo mluvit lež, neuteče.“* Přisl. 19, 5. 9.

„*Soděk nepravý posmívá se soudu, a ústa bezbožných sžírají nepravost.“* Přisl. 19, 25.

3. *Všecko, čímž se bližnímu škodí na cti a dobrém jmenu; jakož:*

a) *Pomluva*, t. j. vypravování cizích chyb těm, kteříž toho vědět nepotřebují.

„*Vystřhejte se reptání, kteréž nic neprospěvá, a nedopouštějte jazyku „utrhání, nebo řeč tajná nepřijde na prázdno.“* Moudr. 1, 11.

Poznam. Když však to slouží k napravení chybujícího neb k odvrácení svedení aneb znamenité škody od sebe neb jiného, sluší sjevíti chyby cizí představeným neb těm, kteří mají z toho znamenitou škodu; avšak musí se to dít ne se záští, nýbrž z dobrého úmyslu, aniž se nemají chyby zveličovati; aneb co nejistého jest, za jisté se vydávati.

b) *Na cti utrhání*, když se o bližním nepravdivé neb nejisté chyby rozšiřují neb skutečně zveličují.

„Odlož od sebe ústa nepravd, a slovo utrhaví ať jsou daleko od tebe.“
Přisl. 4, 24.

„Neutrhejtež jeden druhému bratři.“ Jak. 4, 11.

c) *Křivé podezření*, když se bez dostatečné příčiny a bez důvodu o bližním zle smýšlí.

„Laska nemyslí nic zlého.“ I. Kor. 13, 5. „Zlého proti příteli svému
nemyslete v srdcích svých.“ Zachar. 8, 7.

d) *Křivé posuzování*, když se bez dostatečné příčiny jednání bližního na zlou stranu vykládá.

„Nesudte, nebudete souzeni.“ Luk. 6, 27.

„Nesudte před časem, dokud nepřijde Pán, kterýž i skryté věci tem
„nosti“ ovládá.“ I. kn Kor. 4, 5.

e) *Sočení*, t. j. vypravování tajných věcí jinému, které druhý o něm mluvil.

„Nadýmáť a ten, jenž jest jazyka dvojitý, jest zločenský; nebo mnohý,
„kteří pokoj mají, zbourá.“ Sir. 28, 25.

f) *Potupa a hana*, když se jinému do očí předhazuje neb vyčítá, co jej u jiných snižuje a zlehčuje.

„Rána bičem působí vředy; rána pak jazykem zdraví kosti.“
Sir. 28, 21.

V osmém přikázání se velí:

1. *Pravda a upřímnost* v řeči a skutcích.

„Mluveť pravdu jedenkaždý s bližním svým.“ K Efes. 4, 25.

„Zalíbení Hospodinovo jest v těch, kteří přímě chodí.“ Přisl. 11, 20.

„Za to se modlím, . . . abyste byli upřímní a bez útrasy ke dni Kristova
„slova.“ K Filip. 1, 10.

2. *Hájiti dobrého jména* svého i bližního.

„Otevři ústa svá němému a přem všech sym, kteří mimo tebe jdou.“
Přisl. 31, 8.

Poznám. Utrhá-li se nám, máme, žádá-li toho čest Boží a vadění bližního, dovolenými prostředky a slušným způsobem se hájiti; a neprosívá-li to, máme raději dle příkladu Kristova potupu tu trpělivě snášeti.

„Opatrujme dobré netoliko před Bohem, ale i před lidmi.“ II. Kor. 8, 21. „Trpěle-li pokanění pro jméno Kristovo, blahoslaveni budete.“ I. Petr. 4, 14.

3. *Odvolati pomluvy a na cti utrhaní; jakož i nahraditi škodu, která bližnímu z toho pošla.*

Pomluva se odvolává tím, že se skutečné chyby rozšířené omlouvají a na lepší stránku vykládají, aneb že se i dobré stránky pomluveného zjevné čini. Kdo bližnímu na cti utrhl, musí, co pravil, odvolati a vyznati, že to, co o bližním křivě vypravoval, není pravda. Kdo pak jiného potupil a zhanobil, musí se s ním smířiti, a žádá-li toho, musí ho odprositi a čest odňatou mu nahraditi.

Poznam. Bychom lehce jazykem se neprohřešili, třebať: a) bychom nic bez předložení nemluvili; b) bychom uvážili, že z každého marného slova počet klásti budeme; c) bychom zachovali srdce prázdné vši pýchy, závisti, nenávisti, zlosti, hněvu, hořkosti atd.

a) „Kdo ostřihá úst svých, ostřihá duše své; kdož pak bez uvážení „mluví, počítá zlych věcí.“ Přisl. 13, 3.

b) „Pracím všem, že z každého slova prázdného, kteréž mluvíti budou „lidé, vydají počet v den soudný.“ Mat. 12, 36.

c) „Kterak můžete dobré věci mluvíti, jsouce zlí? nebo z hujnosti srdce „ústa mluví.“ Mat. 12, 3. 4.

§. 45. O devátém a desátém přikázání Božím.

„Nepožádáš manželky bližního svého.“

„Aniž požádáš jeho statku.“

Dvě poslední přikázání zapovídají vůbec všecku hříšnou žádost, zvláště pak žádosti nečisté a žádosti cizího statku, poněvadž jsou již samy v sobě hříšné a ohavné a všeliké hříšné skutky z nich pocházejí.

„Ohavnosti (jeou) Hospodinu myšlení zlá.“ Přisl. 15, 26.

„Ze srdce zajisté vycházejí zlá myšlení, vraždy, cizoložství, smilství, „krádeže, křivo svědectví.“ Mat. 15, 19.

Bůh i naše toužení a naše žádosti zákonu podrobil; aby nám ukázal:

1. *Že jest Pánem srdcí našich, a že mu nic skrytého není, co se v našem srdci děje.*

„Jako rozlčení vod, tak srdce královo v ruce Hospodínově: kamžkoli „bude chtíti, nakloní ho Váží srdce Hospodin.“ Přisl. 21, 1. 2.

„*Hospodin zpytuje všechna srdce, a rozumí všem myšlením myslí.*“
I. Paralip. 28, 9.

2. *Že jest jeho zákon mnohem výbornější, než všelici lidí zákonové, kteří jen naše zevnitřní činy, ne pak i našeho vnitřního smyslu zříditi mohou; čehož ovšem k mravní dokonalosti třeba jest.*

„*Víme zajisté, že zákon jest duchovní.*“ K Řím. 7, 14.

3. *Že jest třeba hříchu, aby se vyplnil, hned v počátku, to jest, zlé žádosti odpírati.*

„*Každý pokoušín býj od své žádosti, je zachvácen i přilouzen. Potom žádost, když počne, porodí hřích, hřích pak, když jest vykonal, zplojuje smrt.*“ Jak. 1, 14. 15.

„*Kletci jsou Kristovi, tělo své ukrášovali, s hříchy a s žádostmi.*“ Ku Galat. 5, 24.

Poznam. Bychom zlé žádosti statně odpírali, třebať, abychom: hned z počátku jí odpírali, Boha na očích měli a o pomoc jej prosili, mysl svou na jiné věci obrátili a prací se zabývali, a pak v zapírání sebe se cvičili (n. p. postem). Pokud zlé žádosti odpíráme, nepřidá se nám za hřích; abřž jest nám k zásluze, když k ní nesvolujeme.

„*Blahoslavený muž, kterýž snáší pokoušení; nebo když bude zkoušen, vezme korunu života.*“ Jak. 1, 12.

II. O církevních přikázáních.

§. 46. O těchto přikázáních vůbec.

Mimo přikázání Boží jsou křesťané také povinni zachovávat přikázání církevní.

Církevní přikázání jsou taková přikázání, kteráž představení církve s nejvyšší hlavou ve jménu Krista ku prospěchu věřících ustanovili.

Rozeslávají se od Božích přikázání tím, že tato od Boha bezprostředně původ berou a vždy platnost mají, a po všecky věky plniti se musejí, onano ale mají bezprostřední původ svůj od představených církve a tím i prostředně od Boha; mohou pak se zrušiti neb změnití, jak toho prospěch věřících žádá; pokud jich ale stává, musejí se svědomitě zacho-

vávati, lečby kdo zvlášť od zachovávání toho neb onoho zákona pro zvláštní potřebu od představených církevních vyjmut byl.

Církevních příkázání jest pět:

1. Svátky zasvěcené světití.
2. V zasvěcený svátek celou máš svátou pobožně slyšeti.
3. Ustanovené posty zachovávatí.
4. Nejméně jednou v roce nařízenému knězi se spovídati, a při času velikonočním velebnou svátost oltářní přijímatí.
5. V zapověděný čas svaдебního veselí nedržeti.

Věřící jsou povinni příkázání církevní zachovávatí:

1. *Protože církev má moc od samého Krista* věřící zpravovati a všecko ustanoviti, coby napomáhalo ku prospěchu jejich, jakož i nad plněním téhož bdíti, a přestupce církevními tresty trestati; n. p. z církve je vyobcovati neb církevní pohřeb jim zapověditi.

2. *Protože i čtvrté příkázání Boží* věřícím povinnost ukládá, aby i duchovní i světské vrchnosti poslouchali.

3. *Protože Kristus, Božský vydavatel zákona, to zřejmě velel:*

„Kdo vás slyší, mne slyší: a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá: kdo pak mnou pohrdá, pohrdá tím, jenž mne poslal.“ Luk. 10, 16. *„Ještěliže si církve neposlechna, buď tiž jako pohan a publikán.“* Mat. 18, 17.

4. *Protože církev příkázání tato ustanovila ku prospěchu věřících, chtějí totiž:* a) Boží příkázání určitěji vysvětliti, a b) věřící k zbožnému a kajícímu životu přidržeti.

§. 47. První církevní příkázání.

„Svátky zasvěcené světit.“

Svátky zasvěcené jsou ty, které církev k počtš Boží a svatých ustanovila, a které se jako neděle v církvi světit a konají.

Zasvěcené svátky Páně jsou: tři hlavní slavnosti čili Boží hody: vánoční, velikonoční a svatodušní; pak i obřezání, zjevení, obětování a na nebe vstoupení Páně; jakož i svátek nejsv. Trojice Boží a Božího těla.

Svátky Páně jsou ustanoveny, abychom tajemství, jichžto památku obnovujeme, sobě k srdci brali, jich bedlivě uvažovali, Bohu za ně děkovali, a u zbožném rozjímání k cnosti a dobrým skutkům vůbec k následování toho, co sobě připomínáme, se povzbuzovali.

Takto sobě každoročně celý život Kristův na zemi připomínáme a takřka v duchu obnovujeme, bychom ovoce vykoupení jeho účastni byli.

Zasvěcené svátky svatých jsou: svátky Marie Panny, jakož nepoškvrněné početí, narození, jmeno, zvěstování, navštívení a na nebe vzetí její; svátek sv. Štěpána, sv. apoštolů Petra a Pavla, sv. anjelů strážných; jakož i svátky sv. patronů: sv. Jana z Nepomuku a sv. Václava; konečně i svátek všech svatých.

Svátky Marie Panny a svatých jsou ustanoveny: abychom děkovali Pánu za dobrodiní, kteráž jim a skrze ně i nám prokázal; jejich příkladný život na očích měli a jich následovati si předsevzali, pak i za přímluvu je prosili.

V prvním církevním přikázání se velí: abychom tyto zasvěcené svátky tak světili jako neděli, totiž: od práce odpočívali a pobožné skutky konali. *Zapovídá se tedy,* aby se ve svátek ničeho nečinilo, co se v neděli zapovídá.

Svátky zasvěcené světiti jest zajisté věřícím prospěšné; ješto sobě život Krista, jakož i svatých, též i sv. tajemství víry jeho živě k mysli přivozují a tím se duchovně vzdělávají.

§. 18. Druhé církevní přikázání.

„V zasvěcený svátek celou mši svatou pobožně slyšeti.“

V druhém přikázání církevním se přikazuje: abychom v zasvěcený svátek mši sv. slyšeli, a sice: a) celou, b) pobožně.

a) *Slyší se pak mše sv. celá,* když se žádné znamenité částky její neobmešká, jakové jsou: evangelium, pozdvihování a přijímání.

a) *Slyší se mše sv. pobožně,* když při ní na Boha vůbec a zvláště na to, co se právě děje, mysl obrácenou máme, a tak se chováme, jakobychom s Marií a s Janem u krvavé oběti kříže přítomni byli.

Abychom však neděle a svátky podlé úmyslu církve světili, máme i slovo Boží pozorně slyšeti, svátost pokání a oltární přijímati, i při poledních službách Božích přítomni býti.

Jmenovitě sluší **kázání** poslouchati:

a) Protože náleží k službám Božím a tvoří část jejich.

b) Protože se v kázání slovo Boží **poznává** a vysvětluje, čím se nemějí uči, vycvičení ve víře stvrzují a vůbec všem se Božské pravdy připomínají, a všichni k dobrému se vzbuzují a napomínají.

„Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší.“ Jan 8, 46.

Poznam. Ku slyšení mše sv. jsou všichni **savázáni**, kteří jsou dospělého rozumu, vyjímaje ty, kteří pro nemoc neb obstarávání nemocných aneb pro jiné důležité příčiny ji slyšeti nemohou.

Ačkoliv není **přikázáno**, v den všední mši sv. slyšeti, přece však to dobré a spasitelné jest, pokudž k tomu čas a příležitost jest.

V druhém přikázání církevním se zapovídá: vůbec lenost v službách Božích; zvláště pak se v tomto ohledu prohřešuje:

1. Kdo buď celou mši sv. neb znamenitou část její bez důležité příčiny obmešká.

2. Kdo ji pobožně neslyší a slovo Boží neposlouchá.

V zasvěcený svátek mši sv. pobožně slyšeti jest zajisté prospěšné; jelikož tím živě obnovujeme památku krvavé oběti kříže a stáváme se ovoce jejího oučastni, jakož vůbec duchovně se vzděláváme.

§. 49. Třetí církevní přikázání.

„Ustanovené posty zachovávat.“

Půst jest vůbec všeliká ujma, kterou sobě činíme, zdržujeme se dobrovolně od dovolených věcí, zvláště pak od požívání pokrmů.

Církevní však půst jest troji:

1. *Ujma na jídle bez rozdílu pokrmů, kde totiž dovoleno jednou do sytosti se najisti a večer něco málo požívati.*

2. *Půst od masa, kde se toliko požívání masa zapovídá, ostatními pak pokrmy nasytiti se dovoleno jest.*

3. Úplný půst jak od masa, tak i ujma na jídle.

Půst církevní jest:

a) *Bohumilý*, jelikož jej Bůh sám již v starém zákoně ustanovil a lid k zachovávaní ho vyzýval, jakož i vyvolený národ Israelský jej horlivě zachovával. V novém pak zákoně Kristus Ježíš sám se postil i sv. apoštolé následující jeho příkladu.

b) *Spasitelný*, jelikož postice se pokání činíme, trestajíce sebe za své hříchy a krotíce žádosti těla, nadto i činíme ducha k pozdvižení k nebeským věcem způsobného.

Ustanovené posty církevní jsou:

1. *Čtyřiceti-denní půst* t. j. od popeleční středy až do hodů Božího velikonočního, vyjímaje neděle, kdežto po každý den jest ujma, pak každou středu a pátek, nad to i v zelený čtvrtek a bílou sobotu jest také půst od masa. *Koná se* na památku 40denního postu Pána Ježíše na poušti a ku přípravě na velikonoce.

2. *Čtyřero suchých dnů*, totiž středa, pátek a sobota o čtyřech čtvrtletích, připadajících po třetí neděli adventní, po první neděli postní, po svatodušních svátcích a po povýšení sv. kříže, tak sice, že: ve středu a v pátek jest půst od masa, v sobotu pak toliko ujma. *Koná se* na poděkování za obdržení dobrodiní a na pokání za zpáchané hříchy minulého čtvrtletí, jakož i na vyprošení dobrých pastýřů církve, kteří druhdy v tyto dni svěcení bývali.

3. *Dni před velkými svátky, tak řečené vigilie*; jakož jsou: předcházející dni před Božími hody, den před sv. Trojicí; před sv. Petrem a Pavlem, před na nebevzetím Marie Panny, před všemi svatými, kdežto jest úplný půst, vyjímaje poslední tři dni, kde jest jen ujma. *Konají se* k náležitě přípravě k nastávajícím slavnostem.

4. *Po celý rok jest v pátek půst od masa* na památku utrpení a smrti Pána Krista.

Poslední 1. Od masitých pokrmů se zdržeti jest zavázán každý, kdo k užívání rozumu dospěl (obyčejně v 7. roce stáří), vyjímaje: nemocné, chudobné a ty, kteří mají zvláštní povolení. Ujmu na jídle si v příkazem čas učiníti jsou povinni všickni od 21. roku, vyjímaje nemocné, staré slabé lidi, nuzné, těžce pracující, vůbec ty, kteří bez patrné škody postiti se nemohou.

Poznám. 2. Kdo svévolně postu nezachová, zhřeší, ne proto, jakoby požívání masa neb pokrmu vůbec samo o sobě bylo něco hříšného, nýbrž protože neposlouchá církve, což jest hříšné a pochází ze zlého srdce.

„Ne co vchází v ústa, poškvřňuje člověka . . ale co z úst pochází, jde ze srdce, to poškvřňuje člověka.“ Mat. 15, 11. 18. atd.

Bychom podlé úmyslu církve půst konali, má býti půst náš spojen s kajicností, modlitbou a jinými dobrými skutky.

§. 50. Čtvrté přikázání církevní.

„Nejméně jednou v roce nařizenému knězi se zpovídati, a při času velikonočním velebnou svátost oltářní přijímati.“

V čtvrtém přikázání se velí: každoroční zpověď a sv. přijímání v čas velikonoční.

Ano církev každého roku zpověď přikázala, tím zpověď neustanovila, nýbrž ustanovenou od Krista Pána a s počátku horlivě a často konanou, každoročně konati přikázala, když mnozí z vlažnosti konati ji zanedbávali.

Přikazuje se však svaté přijímání při času velikonočním, poněvadž také Kristus Pán tuto svátost v ten čas ustanovil a církev o velikonoci památku utrpení a vzkříšení Páně koná, na kteroužto památku tato svátost ustanovena jest.

Tím, že církev jednou za rok zpověď a sv. přijímání velí, nezakazuje často k svaté zpovědi a k stolu Páně přistupovati; ano jest to dobré a spasitelné:

a) *Poněvadž častěji klesáme, aniž jsme jisti dne a hodiny, kdy nás Pán na věčnost povolá.*

b) *Poněvadž tím se proti hříchům a hříšným zvykům a náklonnostem oztrojujeme.*

c) *Poněvadž se takto v duchovním životě posilujeme a zdokonalujeme.*

d) *Taktéž i věřící za prvních časů církve často k stolu Páně přistupovali.*

„Všichni ořící byli pospolu . . a na každý den trávíce jednomyslně „v chrámě, a lámajíce po domích chléb, přijímali pokrm s veselím.“ Skut. ap. 2, 44. 46.

§. 51. Páté přikázání církevní.

„V zapověděný čas svadebního veselí nedržet.“

Zapověděný čas jest od první neděle adventní až do svátku sv. tří králů nebo zjevení Páně, a od popelce až do neděle provodní.

Zapovídá však církev v tyto časy svadební veselí; poněvadž jsou to doby posvátné, které v shromážděnosti myslí, kajicnosti a zbožnosti konati sluší, s čímž se však neshodují hlučné radovánky a plesy, s jakými obyčejně svadební veselí se koná.

Z toho patrnó:

a) Že netoliko svadební veselí, ale také jiné hlučné radovánky a plesy na ty doby nepřislouží a se v nich zapovídají.

b) Že, kde toho potřeba, s povolením duchovní vrchnosti i svadební veselí v tyto doby držeti se mohou, však bez velkého hlučného plesu.

II. O křesťanské spravedlnosti.

Ochotným a stálým plněním zákona Božího dospěje se ke křesťanské spravedlnosti.

Záleží pak křesťanská spravedlnost v pevné vůli, vždy a ve všem se zlého varovati a dobré činiti.

„Uchýl se od zlého a číň dobré.“ Žalm 38, 15.

Sestává tedy křesťanská spravedlnost ze dvou dílů: Zní pak: I. díl: Varuj se zlého. II. díl: Číň dobré.

Rozdíl I.

O prvním dílu křesťanské spravedlnosti.

„Varuj se zlého.“

§. 52. O zlém vůbec.

Pravé a jediné zlé jest hřích.

Hřích jest vědomité a dobrovolné přestoupení zákona Božího.

Hřích jest pravé a jediné zlé; poněvadž všecko ostatní, co zlým nazýváme, nečiní nás opravdu nešťastny: ano když Boha milujeme, musí nám i k dobrému napomáhati; hřích jediný nás činí opravdu nešťastnými, poněvadž: a) nás zbavuje milosti Boží, b) činí nás časných i věčných trestů hodny.

Rozdílní druhové hřichu jsou:

1. Hřích prvotný a hřích skutečný.

a) Hřích prvotný jest hřích, kterého se Adam v ráji dopustil a my (dle přirozenosti) v Adamovi, a který jsme po něm zdědili.

b) Hřích skutečný jest hřích, kterého se hříšník sám dobrovolně dopouští.

Dopouštíme se pak skutečného hřichu:

a) *Myšlením*, když něco myslíme, co proti zákonu Božímu jest, a v tom si libujeme a trváme.

„Přesvědčení zajisté myšlení odlašují od Boha.“ Moudr. 1, 3. *„Ze srdce zajisté pocházejí všecky myšlenky.“* Mat. 15, 19.

b) *Žádostmi*, když něčeho žádáme, co jest proti zákonu Božímu, a tuto žádost nekrotíme, nýbrž v ni svolíme.

„Duchem chodíte, a žádosti těla neovládáte.“ Ke Gal. 5, 16.

c) *Řečí*, když něco mluvíme, co se zákonem Božím zapovídá.

„Pravím vám, že z každého slova prázdného, kterým mluvíte budou lidé, vyjde každý počet v den soudný.“ Mat. 12, 36.

d) *Skutky*, když něco konáme, co se zapovídá.

„Všichni my zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jeden každý vlastní věci těla, jakž činil, buďto dobré neb zlé.“ II. kn Kor. 5, 10.

e) *Obmeškáním* toho, co jsme povinni činiti.

„Kdo umí dobře činiti a nečiní, hřích má.“ Jak. 4, 17.

2. *Skutečné hříchové* jsou: a) buď *těžké* čili smrtedlné, b) neb *malé* čili všední.

Čím důležitější jest zákon, a čím lépe ho člověk zná a čím více jest svoboden v jednání svém, tím těžší jest přestoupení zákona Božího. Naopak čím lehčí jest zákon a čím méně jest si ho člověk vědom a čím méně jest svoboden, tím lehčí jest přestoupení jeho.

Hřích smrtedlný tedy jest *těžké přestoupení zákona Božího, kterým se duše duchovního života, totiž milosti Boží zbavuje a člověk se stává nepřítelem Božím a vianým věčné smrti.*

„Paklby se odvrátil *spravedlivý* od *spravedlnosti své*, a činil-by nepravost, zdaliž živ bude? Na žádné *spravedlnosti jeho*, kteréž byl činil, ne-
bude pamatováno.“ Ezech. 18, 24. „Na hříšníky hledí hněv Boží.“
Sirach 5, 7. „Jestli hřích k smrti.“ I. Jak. 5, 16.

Poznam. Zlost a ohavnost hříchu smrtelného jest patrná odtud: že jím hříšník se odlučuje od Boha, svého Tvůrce a Vykupitele, a nechce svého nejvyššího Pána poslouchati, svého nejlaaskavějšího Otce a nejvyššího dobrodince milovati, abrž raději slouží hříchu a ďáblu. Což také vysvětluje z věčného trestu, jímž Bůh smrtelný hřích trestá, jakož i z božského utrpení a smrti, kterouž Kristus Pán ku shlázení viny a trestu hříchu podstoupil.

Hřích všední jest malé přestoupení zákona Božího, kterým se milost Boží sice netratí, ale menší, a člověk se stává vinným časných trestů.

„Není zajisté člověka *spravedlivého na zemi*, kterýžby (vždy) činil dobře a nikdy nehřešil.“ Ekles. 7, 21.

„Kdo ví, že bratr jeho zhřešil hříchem ne k smrti, modli se, a budeš mu dán život hřešícímu ne k smrti.“ I. Jan 5, 16.

Jme však povini i hříchů všedních se varovati: a) Poněvadž i všedními hříchy Bůh se uráží, a kdo Boha vroucně miluje, zajisté nebude chtíti ho ani tím nejmenším hříchem hněvati. b) Poněvadž, ač všední hříchové člověka milosti Boží nezbavují, přede ale ji umenšují a ho časných trestů hodna činí. c) Protože, kdo všedních hříchů se nevaruje, lehce do těžkých padá.

„Kdo v mále jest neprošý: i ve všem neprošý jest.“ Luk. 18, 10.

3. Skuteční hříchové jak všední tak též i smrtelní jsou buď vlastní neb cizí.

Vlastní hříchové jsou, které člověk sám osobně svou vlastní vinou spáchal.

Cizí hříchové jsou, které člověk sice sám nespáchal, však ale jest vinen, že byly od jiného spáchány.

Dle rozdílného způsobu, jakým se člověk vinen stává hříchů cizích, jsou i cizí hříchové rozdílní. Čítá se jich pak obyejně devět; a sice:

a) K hříchu poraditi; jako n. p. Kaifáš radil Židům, aby Ježíše zabili.

„Jeden pak z nich jmenem Kaifáš, biskupem jsa toho léta, řekl jim: „Vy nic nevíte, aniž na co myslíte, že jest užitečné vám, aby jeden člověk umřel za lid, a ne aby všecken tento národ zahynul.“ Jan 11, 49. 50.

b) Věleťi zlé činiti; jako David dal Uriáš zabít.

„Napsal David list Joabovi, a poslal jej po Uriášovi, (takto) prav

„v listu: *Postavte Uridše proti boji, kde jest nejsilnější bitva, a opustte ho, aby jsa poražen zahynul.*“ II. Král. 11, 14. 15.

c) Zlého povoliti; n. p. Pilát povolil židům, aby Ježíše ukřižovali.

„*Hodni jsou smrti, a netoliko kteří zlé věci činí, ale také ti, kteří činí, čím povolují.*“ K Řím. 1, 32.

d) K hříchu ponoukati, n. p. Eva Adama, Jeroboam Israelity k modloslužebnosti.

„*I řekla jemu (Jobovi) manželka jeho: Ještě trváš v prostnosti své? Dej výhost Bohu, anebo umři.*“ Job. 2, 9.

e) Hříchu pochváliti.

„*Běda vám, kteří říkáte zlému dobré a dobrému zlé, kladouce tmý za světlo, a světlo za tmý.*“ Isai. 5, 20.

f) Hříchu tajiti, když bychom domlouváním neb udáním u rodičů, otce duchovního, představených hříchu mohli zabrániti aneb kleslého napravit.

„*Utečte z Babylonu, a zachovejte jedenkaždý život svůj: nemlčte nad nepravostí jeho: nebo čas pomsty jest to od Hospodina.*“ Jerem. 50, 6.

g) Hříchu netrestati, pokudž můžeme neb k tomu zavázáni jsme. Jako Heli netrestal nepravost synů svých.

„*Souditi budu dům jeho na věky, pro nepravost, prolože věděl, že nešlechtně činí synové jeho a netrestal jich.*“ I. Král. 3, 13.

h) Na něm podílu bráti. Jakož Saul měl podíl v kamenování sv. Štěpána.

„*A vošškové složili roucha své u noh mládence, kterýž sloužil Šavel. I kamenovali Štěpána.*“ Skut. ap. 7, 57. 58.

i) Hříchu hájiti.

„*Kdo ospravedlňuje bezbožného, a kdo odvrhne spravedlivého, ohavní jsou oba před Bohem.*“

Poznám. Dle toho, jak méně neb více kdo vinen jest; že jiní zhřešili, jest cizí hřích menší aneb větší.

4. Smrtní hříchové dle rozdílného stupně těžkosti jsou:

I. Sedmero hlavních hříchů.

II. Čtvero hříchů do nebe volajících.

III. Šestero hříchů proti Duchu svatému.

Pozbuzení. „Synu můj, po všechny dny života svého v paměti měj Boha: a varuj se, abys nikdy nesvolil k hříchu . . . Chudý aice život vedeme; ale mnoho dobrého máme budeme, jestliže se báti budeme Boha a jestliže odstupíme od všelikého hříchu, a budeme-li dobře činiti.“ Tob. 4, 6. 23.

§. 53. 1. Sedmoro hlavních hříchů.

Kdo často se dopouští těžkých hříchů, ten se konečně celý od Boha odvrátí, tak že posléz neplní zákon Boží, abrž žádosti převráceného srdce, a hotov jest k nasycení jich každý hřích zpáchatí. Stav tento odvrácení se od Boha jeví se zvláště v hlavních hříchích.

Jsouť pak hlavní hříchové ti, z kterých mnozí jiní hříchové pocházejí, a jsou následující:

1. *Pýcha jest přecenění sebe a přílišná žádost cti a vyznamenání.*

„Počátek všeho hříchu jest pýcha: kdožby se jí přidržel, bude naplněn „zločestvím, a podvrátí jej do konce.“ Sir. 10, 15.

Z pýchy pochází: Vypínavé přisobování si věci nepřináležejících neb opovázlivé bažení po věcech nepřislušících, ctižádost, marnost, vychloubání a vypínání se, licoměrnost, svéhlavost, sváry, hádky, neposlušnost a zpupnost k představeným, ukrutnost k poddaným, nevděčnost, nenávisť, nevěra, kacířství a nenávisť Boží. Čehož máme příklady: na Luciferovi, Nabuchodonozorovi, Holofernovi, Amanovi, Heródesovi, Fariseích.

2. *Lakomství jest nezřízená žádost časných statků, abychom jich množství nabyli a zachovali, aniž jich k dobrému užívali.*

„Kořen zještě všeho zlého jest žádost peněz“ I. k Tim. 6, 10.

„Kleřích chtějí zbohatnouti, upadají v pokušení a v osídlo ďáblovo, a „v žádosti mnohé neužitečné i škodlivé, kteréš pohřbívají lidi v zahynutí a „zatracení.“ I. Tim. 6, 9.

Z ní bývá původ: Nespokojenost, nenasycenost, lakota, nemilosrdenství, úskok, nespravedlivost, podvod, zpronevěřilost, krvopřisežnictví, zrada, násilí, lichva, svátokůpectví, vražda.

3. *Smilstvo jest nezřízená žádost tělesných rozkoší, za které se člověk před počestnými lidmi hanbiti musí.*

„Nemylte se, ani smilníci ani cizoložníci královstvím Božím vládnouti „nebudou.“ I. ku Kor. 6, 9. 10.

„Smilstvo jest matka nečejnosti.“ (Sv. Cyprian.)

Ze smilstva plyne: Zaslepenost, lenivost, nerozvážlivost, marnost, oplzlé žerty a šprýmy, vrtkavost, nechut k Bohu a k Božským věcem, přílišná láska k světu, svůdnictví, krivé sliby a přísahy, krádež, nevěra, bezbožnost, podvrácení zdraví a spokojenosti domácí, třeštění, žoufanlivost.

4. *Z á v i s t* jest nezřízený zármutek nad štěstím a přednostmi bližního a hříšná radost z jeho neštěstí, ač z toho žádnému škoda se nestává.

„Závisti ďábla přišla smrt na okrálek země; následují pak ho ti, kteří jsou z strany jeho.“ Moudr. 2, 24. 26.

Ze závisti pochodí: Nenávist, na cti utrhaní, pomluva, úskočnost, nevděčnost, rouhání, msta, i vražda. Výstražní příklady na to jsou: ďábel, Kain, bratři Josefovi, Saul, Fariseové.

5. *O b ž e r s t v í* jest nepořádná žádost jídla a pití.

„Neopíjejte se vínem, v němž jest chlípnost.“ K Efes. 5, 18.

„Hleďte pak se, aby snad nebyla obtížena srdce vaše občerstvím a opilstvím.“ Luk. 21, 34.

Z občerství pramení: Marnotratnost, lenost, opilství, otuplost ducha, rozpustilost, nestydatost, smilstvo, tlachavost, chlípnost, podvod, krádež, klení, potupa, vražda a nekajícnost. N. p. král Balthasar, boháč.

6. *Z l o s t* jest nezřízené rozjítření mysli nad něčím, co se nám nelíbí, spojené s žádostí, se mstíti.

„Všeliká hořkost i hněv i rozlobení se i křik, i rouhání buď odchálo „od vás, se vši jinou zlostí.“ K Efes. 4, 31. „Hněv může někond spravedlnosti Boží.“ Jak. 1, 20.

Ze zlosti běře počátek: Nepřátelství, rozbroj, utrhačnost, sočení, mstivost, radost z cizí škody, zlořečení, rouhání, proklínání i pranice i vraždy. N. p. Esau, Absolon.

7. *L e n o s t* jest nechut a ošklivost k práci vůbec, zvláště pak k věcem, které se spasení člověka týkají.

„Vím skutky tvé, že nejsi ani studený, ani horký . . . že jsi vlažný, „a nejsi ani studený ani horký, počnu tě vyvrhovati z úst svých.“ Zjev. 3, 16. 16.

Zlé následky lenosti jsou: Zanedbávání povinností stavu svého, zlomyslnost, vlažnost a netečnost náboženská, zpupnost, malomyslnost, roztržitost, zkáza jmení, lež, podvod.

§. 54. II. Čtyři hříchů do nebe volajících.

Kdo od Boha jsa odvrácen, v hlavních hříchích setrvává, ten zajiště netoliko nabývá jakési hbitosti v páchání jich, než i vůle jeho se jim zcela poddá tak, že se nehrozí i těch nejohavnějších neřestí a nepravostí, jen když může hříšnou žádost svou (náruživost) nasytiti. *Takové neřesti, jichžto se hříšník v tomto stavu dopouští, jsou hříchy do nebe volající.*

Slují pak takto; poněvadž jejich zloba a ohavnost jest tak hrozná, že takměř k nebi o pomstu volají. Jsou následující:

1. Zúmyná vražda.

„Řekl Bůh Kainovi: Co jsi učinil? Hlas krve bratra svého volá ke mně ze země.“ I. Mojž. 4, 40.

2. Němý neb sodomský hřích.

„Křik Sodomských a Gomorrských rozmražen jest, a hřích obtěžen jest přílív.“ I. Mojž. 18, 20.

3. Utiskování chudých lidí, vdov a siroteků.

„Zda-liž slzy vdovy na líce nestupují, a volání její na toho, kterýž je vyvodí? B líce zajiště vstupují až do nebe, a Pán, jenž slyší, nebude se v nich těšiti.“ Sir. 35, 18. 19.

4. Zadržování neb ujmání mzdy dělníkům.

„Ai mzda dělníků . . . kterouž jste jim zadrželi, křičí (o pomstu); a křik jejich vešel v uši Pána zástupů.“ Jak. 5, 4.

§. 55. Šestero hříchů proti Duchu svatému.

Kdo v převrácenosti své neřesti páše, ten posléze v nich zcela zabředne tak, že duchovní jeho stránka zcela upadne v podrobenost těla, a on sám zatvrdí srdce své. V této zatvzelenosti nepoznává ani hřichu, ani ohavnosti své, a páše je bez studu a bez bázně, aniž může ku pokání a napravení pohnut býti.

„Uchem budete slyšeti, a nerozumíte, a hledíce budete hleděti, a neopatříte: nebo zhrublo srdce lidí tohoto, a ušima těleso slyšeti, a oči své zavržovali: aby snad neviděli očima, a ušima neslyšeli, a srdcem nerozuměli a neobrátili se, abyich jich neuzdravil.“ Skut. ap. 28, 26. 27.; Izai. 6, 9—10.

V tomto stavu zatvrzelosti srdce a zaslepenosti rozumu, který jest vrch zlého, dopouští se člověk hříchů proti Duchu svatému.

Služí pak hříchové proti Duchu sv.: poněvadž jimi hříšník milosti Boží, která se zvláště Duchu sv. přičítá, odpouje, jí pohrdá a jí zneužívá.

„Tvrde říje, a neobřezaných srdcí a uší, vy se vždycky svatému Duchu protivíte.“ Skut. ap. 7, 51.

Poznám. O těchto hříších se říká, že se neodpustí ani na tomto, ani na onom světě, leč velmi těžce; ne jakoby Bůh takového hříšníka zavrhl, byť i pokání činil; ale že takový hříšník odpuštění hoden není, ješto milost Boží, které ku pokání ovšem potřeblí jest, zavrhuje neb jí zneužívá kekajcnosti.

„Pravím vám: Všecek hřích i rouhání bude lidem odpuštěno; ale rouhání proti Duchu sv. nebude odpuštěno.“ Mat. 12, 31.

Jsoutě pak hříchové proti Duchu sv.:

1. *Zúmýslně na milosrdenství Boží hřešiti.* Hřichu toho se dopouští, kdož hřeší s tou nadějí a proto, že mu to Bůh odpustí, ješto jediné ti odpuštění docházejí, kdož v pravé kajcnosti života svého napravují.

„Nepřidávej hřichu k hřichu, a neřkej: Smilování Páně veliké jest, smiluje se nad množstvím hříchů svých. Milosrdenství zajisté i hněv rychle přicházejí od něho, a na hříchůsky hledí hněv jeho.“

Kdo zúmýslně na milosrdenství Boží zhřeší, ten velmi těžce pokání činí; poněvadž doufá bez pokání a napravení života odpuštění hříchů dosíci; on milosti Boží k nekajcnosti zneužívá.

2. *Nad milosrdenstvím Božím zoufati;* když hříšník při vši kajcnosti odpuštění hříchů od Boha neočekává.

„Nestracujtež doufankivost, kterážto velikou má odplatu.“ K Žid. 10, 85.

Kdo nad milosrdenstvím Božím zoufá, velmi těžce pokání činí, ješto milost Boží zavrhuje.

3. *Poznalé křestanské pravdě odpírati;* když totiž člověk, ač pravdu křestanskou poznává a nic proti ní platně namítati nemůže, předc jí odpírá a nechce ji přijmouti.

„Kdybych byl nepřítel a jim nemluvil, hřichu by neměli: ale nyní ne, mají (Židé) výmluvy z hřichu svého (nevěry).“ Jan 16, 22.

„Tvrde říje a neobřezaných srdcí a uší, vy se vždycky Duchu svatému protivíte.“ Skut. 7, 51.

Kdo poznalé křesťanské pravdě odpírá, těžko pokání činí, jelikož všelikou cestu k napravení sobě zavírá.

4. *Bližnímu svému milosti Boží nepřítí a záviděti*; když se někdo proto rmoutí a mrzí, že bližní dobrý a spravedlivý jest, ač sám nechce se přičinit, by takovým byl.

„I shlédl Bůh na Abele a na jeho dary. Na Kaina pak a na jeho dary neshlédl; i rozhněval se Kain náramně, a opadla tudíž jeho.“
I. Mojž. 14, 4. 5.

Kdo bližnímu milosti Boží nepřeje, ten také těžce bude pokání činiti, ješto sám dobrým a spravedlivým býti nechce.

5. *K spasitelnému napomínání srdce zatvrzelé máti*; když hříšník nic na dobrou napomenutí nechce dbáti, aniž jich poslouchá, poněvadž sobě oblibil v nepravosti.

„Dnes uslyšíte-li hlas jeho, nezatvrzujte srdcí svých.“ K Žid. 3, 7. 8.

Kdo na spasitelná napomínání nedbá, těžce pokání činí, ješto i tato jsou milost Boží, kterouž Bůh ho ku pokání vzbuzuje, kteroužto však zavrhuje.

6. *V životě nekajícím z úmysla do konce setrvati*; když hříšník v hříších až do konce žije, aniž se nechce napravit, a pokání činiti, ač k tomu času a příležitosti má.

„Nevíš-liž, že dobrota Boží ku pokání tě vede? A ty podle zatvrdlosti své a nekajícího srdce shromažďuješ sobě hněv ke dni trestu, a zjevené spravedlivého soudu Božího.“ K Řím. 2, 4. 5.

Kdo v nekajčnosti z úmysla setrvá, zahynouti musí, ješto nikdy pokání neučiní.

Rozdíl II.

O druhém dílu křesťanské spravedlnosti.

„Čiň dobré.“

§. 56. O dobrém vůbec.

Nepostačuje, aby křesťan toliko zlého se varoval, než on musí také v dobrém prospívati.

„Vidá (Ježíš) jeden fíkovný strom vedle cesty, přišel k němu, a nic na něm nenalezl, než toliko listí; i dí jemu: Nikdy neroď se z tebe ovoce na věky! I ušel hned fík ten.“ Mat. 21, 19.

„Všel pak král, aby pohledl na hodovníky, a užel tam člověka neoděného rouchem svadebním. I řekl jemu: Příteli, kterak jsi sem vešel, nemaje roucha svadebního? Ale on oněměl. Tedy řekl král služebníkům: „Svážte ruce i nohy jeho, uvrzte jej do temnoty zevniřních: tamt bude pláč a skřípění zubů.“ Mat. 22, 11 – 14.

„Vím skutky tvé, že nejsi ani studený ani horký: ale že jsi vlažný, počnu tě vyvrhovati z úst svých.“ Zjev. 8, 15. 16.

Dobré jest, co se zákonem Božím se srovnává. Neb Bůh jest to nejvyšší dobré, tudíž i to, co přikazuje, nemůž leč dobré býti.

„Jediný dobrý jest Bůh.“ Mat. 19, 17.

„Lepší mi jest zákon úst tvých, nad tisíce zlata a stříbra.“ Žalm 118, 72.

S zákonem Božím se srovnávají: A. ctnosti a B. dobří skutkové.

A) O ctnostech.

1) O ctnosti vůbec.

Ctnost vůbec jest pevná a stálá vůle, s milostí Boží a z lásky k Bohu vždy a ve všem zákon Boží plniti.

Křesťanská ctnost jest stálá a pevná vůle s milostí Boží a z lásky k Bohu vždy a ve všem to učiniti, co se s zákonem Kristovým srovnává a života věčného hodno jest.

Jestli tedy ctnost křesťanská skutek milosti Boží a svobodné vůle člověka.

Ctnost jest skutek milosti Boží; jelikož milost Boží rozum člověka osvěcuje, aby, co dobré jest, poznal, a vůli jeho ponouká, aby zákon Boží plnil, a jej slyší a podposlňuje, aby v plnění zákona Božího stálý byl.

Ctnost jest také skutek svobodné vůle člověka; jelikož to leží v svobodné vůli člověka, sda-li s milostí spolupůsobí čili nic a jediné dobro volným spolupůsobením s milostí Boží se ctnostným stává.

Jakož vůle člověka jest jen jediná, rovněž jest i *ctnost vlastně jedna*, však ale poněvadž přikázání Boží jsou rozdílná a člověk v zachování toho neb onoho přikázání Božího hoto-vost a hbitost míti může, jest více rozdílu ctnosti, kteréž má křesťan konati.

Rozesnávat se: I. Božské a II. mravné ctnosti,

2) O ctnosti zvlášť.

§. 57. 1. O Bohských ctnostech.

Božské ctnosti jsou ty, které přímo k Bohu směřují. Jsou pak: víra, naděje, láska.

„Nyní pak stádvají víra, naděje, láska, tyto tři věci: ale největší z nich jest láska.“ I. Kor. 13, 13.

Poznám. Tyto ctnosti přímo směřují k Bohu; jelikož v Boha a pro Boha věříme, doufáme a jej milujeme, tudíž Bůh sám jest hlavním předmětem a pohnůtkou jich.

Jednotlivých ctností těch výklad jest tento:

1. *Víra jest ctnost, v kteréžto člověk z nadpřirozené milosti Boží vždy hotov jest, za pravé máti všecko, což Bůh zjevil, a proto že to Bůh zjevil.*

Víra jest dar nadpřirozené milosti Boží, jelikož jest to nadpřirozená milost, že se nám Bůh zjevil a že se nám víra hlásá, jakož i milost Boží to jest, že za pravé máme, co nám zjevení Boží předkládá.

„Kterak uočí o toho, o němž neslyšeli? a kterak uslyší bez kazatele? a kterak budou kázati, nebudou-li poslání?“ K Řím. 10, 14. 15. A jedna „žena, . . . ctielkyň Boží poslouchala: jejížto srdce otevřel Pán, že poznala byla na to, co se od Pavla pravilo.“ Skut. ap. 16, 14.

Víra jest také skutek vůle a činnosti lidské, jelikož také ochotné a dobré vůle k tomu potřebí, aby člověk uvěřil, a u víře se upevnil.

2. *Naděje jest ctnost, v kteréžto člověk z nadpřirozené milosti Boží všecko důvěrně očekává, co Bůh slíbil, a proto že to Bůh slíbil.*

Jakož víra, jest i naděje dar nadpřirozené milosti Boží, jelikož jest to nadpřirozená milost, že nám Bůh věčnou blaženost a prostředky k dosažení jí zaslíbil; též i jest dar Boží, že my toho důvěrně očekáváme. Zároveň pak jest naděje také skutek spolupůsobení člověka, ješto z dobré vůle ochotné a dobrovolně zaslíbení Boží přijímá a splnění jeho důvěrně a toužebně očekává.

3. *Láska jest ctnost, kteroužto z nadpřirozené milosti Boží člověk miluje Boha nade všecko a pro něho samého; bližního pak pro Boha jako sebe samého.*

Láska jest také dar nadpřirozené milosti Boží, ješto bez ní by člověk k milování Boha nepřišel, ano srdce lidské porušeno jest.

„*Láska Boží rozlita jest v srdcích našich, skrze Ducha sv., kterýž dán jest nám.*“ K Řím. 5, 5.

Láska jest také skutek člověka, jelikož jeho jest to skutek, že s milostí Boží spolupůsobí a po Bohu se nese.

Jeví se pak láska Boží tím, že v Bohu a v Božských věcech máme zalíbení, po něm toužíme a s ním se spojujeme.

„*Bůh láska jest: a kdož zůstává v lásce, v Bohu zůstává, a Bůh v něm.*“ I. Jan 4, 16.

Důležitost těchto ctností jest patrná odtud, že jsou základ všelikých jiných ctností, jakož i nevyhnutelná podmínka spasení.

„*Děm Boží se na vše zakládá, naději podporuje a v lásce dokončívá.*“ sv. August.

Poněvadž ale Božské ctnosti tak důležité jsou, jest potřeba, abychom je často vzbuzovali. *Vzbuzují se pak Božské ctnosti tím, že sobě člověk živě k mysli přivodí, čemu věří, co doufá a koho miluje, a proč věří, doufá a miluje. Tímto způsobem netoliko vědomí náboženské v sobě oživuje, ale také se v dotčených ctnostech ztvrzuje a upevňuje.*

Křesťan jest pod smrtedlným hříchem povinen, tři Božské ctnosti vzbudit:

1. *Když nabude rozumu; jelikož slušeno, aby člověk, poznávaje jiné věci, také poznal a si uvědomil; čemu věří, co doufá a miluje.*

2. *Častěji za živa; poněvadž v těchto ctnostech živ býti musí, zvláště pak třeba zbudit je: když proti těm ctnostem velice pokoušen jest, aby v pokušení neklesl; též i když nějakou svatost přijímá.*

3. *V nebezpečnosti života, a na smrtedlné posteli, poněvadž jako v těchto ctnostech živi býti, zároveň i v nich umřítí máme.*

„*Umíráme-li, umíráme Pánu.*“ K Řím. 14, 8.

§. 58. II. O mravních ctnostech.

Mravné ctnosti jsou ty, kterými se mravně křesťana tak zřizují, že se Bohu líbí.

Mezi mravnými ctnostmi, které má křesťan konati, stojí v čele čtyry hlavní ctnosti, a sice: opatrnost, střídmost, spravedlnost a síla.

Nazývají se však tyto ctnosti hlavními ctnostmi, poněvadž jsou základ ostatních ctností, anto u konání všelikých jiných mravných ctností jich potřebí šetřiti.

„Miluje-li kdo spravedlnosti: prdce této mají veliké ctnosti: nebo střídmosti a opatrnosti vyučuje, a spravedlnosti i síle, nad něž nic užitečnějšího není v (tomto) životě.“ Moudr. 8, 7.

Výklad jednotlivých těchto hlavních ctností mravných jest následující:

1. Křesťanská opatrnost jest ctnost, skrze kteroužto křesťan pravých prostředků k dosažení spasení užívá a všeho se hledí vystríhati, coby mu v tom překáželo.

Rozesnává se od světské opatrnosti tím, že tato výhradně k dosažení pozemských věcí směřuje a i nešlechetných prostředků k dosažení záměrů svých užívá.

„Synové tohoto světa opatrnější jsou nežli synové světa v pokolení „světa.“ Luk. 16, 8.

Opatrnost jest hlavní ctnost, poněvadž toliko s ní můž ctnost obstáti, jelikož jedná povážlivě a výsledkem dobrým jista jest; bez pravé opatrnosti ale člověk při té nejlepš vůli nic pravého nevykoná.

„Buďte opatrní jako hadové, a sprostní jako holubice.“ Mat. 10, 16.

2. Křesťanská střídmost jest ctnost, kteroužto křesťan věcí pozemských tolik a tak užívá, aby nebeských neztratil, hotov jsa, všech časných žádostí se odřici, když toho žádá život věčný.

Jest to hlavní ctnost, poněvadž, kdo není s to, aby sobě něčeho odřekl, v ctností nikdy daleko nepokročí, a života věčného nedosaáhne.

„Každý, kdo o zdvod bojuje, ode všech věcí se zdržuje; a oni zajisté „(to činí), aby porazitelnou korunu obdrželi, my pak neporazitelnou . .

„protož tresci tělo své, a v službu je podrobují, abych . . . nebyl zavržen.“ I. ku Kor. 9, 25. 27.

3. Spravedlnost jest ctnost, kteroužto jsme vždy hotovi, každému nechati, dáti a prokazovati, což jeho jest.

Jest to hlavní ctnost, jelikož přede vším sluší spravedlivu byti, dříve než-li jakou jinou ctnost konati chceme.

„Dávejte tedy všem, což jste povinni: komu daň, (tomu) daň; komu „clo, (tomu) clo; komu báseň, (tomu) báseň; komu čest, (tomu) čest. Žádámus nerátat dvajle nic dlužní, než abyste se vzájemně milovali.“ K Řím. 18, 7. 8.

4. Síla jest ctnost, kteroužto jsme hotovi vždy dobré konati, byť by se to zdálo sebe těžší a obtížnější, a raději všecko trpěti a snášeti, než bychom něco zlého činili.

Jest to hlavní ctnost, poněvadž konání dobrého bývá zhusta spojeno s obtížnostmi a nesnázemi, jakož i zlé nezřídka se zdá příjemné býti; bez síly pak nemohli bychom ani dobré vždy a stále konati, ani zlému zmužile odporovati a tudíž nemohli bychom v ctnosti prospívati.

„Posilíte se, nechtě nesnádnou ruce vaše: nebo budete mítí mazu práce,“ II. Paralip. 16, 7. „Bdíte, stávejte u víře, zmužile sobě počínejte,“ I. ku Kor. 16, 18.

§. 59. III. O ctnostech, které jsou proti hlavním hříchům.

Jakož nepostačí křesťanské spravedlnosti, abychom se jediné hříchů varovali, ale třeba také, abychom dobré činili, rovněž není dosti, abychom toliko hlavních hříchů se vystříhali, než i sluší, bychom i ctnosti konali, které jsou hříchům těmto na odpor. Tyto jsou:

1. Pokora, kteráž stojí pýše na odpor; *jest ctnost, kteroužto svou závislost od Boha a své nedostatky rádi uznáváme, a proto se snižujeme.*

„Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává svou milost.“ I. Pet. 5, 6. „Ne bychom dostatečně byli mysliti něco sami ze sebe, jakožto sami se „sebe, ale dostatečnost naše jest z Boha.“ II. ku Kor. 8, 6. N. p. Abraham, publikán, Pavel.

2. Štědrost, jenž odporuje lakomství; *jest ctnost, kteroužto jsme volni, přispěti ku pomoci chudým aneb k dobrým účelům z toho, což nám Bůh udělil, a pokudž možno.*

„Dávejte, a bude vám dáno.“ Luk. 6, 38.

„Na dobročinnost pak a na zdělnost nerozumnějte; nebo takovými „oběťmi bývad sňákn Bůh.“ K Žid. 13, 16.

„Co jste učinili jednomu z bratrů těchto nejmenších, mně jste učinili.“
Mat. 25, 40. N. p. Tobáš, první křesťaně.

3. Čistota, kteráž je na odporu smilstvu, jest ctnost, kteroužto se všech ohybných žádostí a vůbec všeho bedlivě varujeme, z čehož bychom se před ctivými a vážnými lidmi hanbiti a zarditi museli.

„Ve všem se prokazuujeme jako služebníci Boží . . v čistotě, v umění
„atd.“ I. k Tim. 6, 4. N. p. Josef egyp., Susanna, Maria Panna.

4. Láska bratrská, jenž odporuje závisti, jest ctnost, kteroužto bližnímu vše dobré přejeme a jak možná prokazuujeme; a v jeho radosti neb žalosti upřímné účastenství máme.

„Láskou bratrskou se vespolek milujte v potřebách se soběmi se
„zdělujte, hostiností ochotně prokazujte, . . . radujte se s radujícími, plačte
„s plačícími.“ N. p. Ruť, Tobáš.

5. Střídmost, kteráž stojí na odpor obžerství, jest ctnost, kteroužto člověk svou žádost na uzdě drží a jen tolik jídlu a pití požívá, co k zachování života potřebí jest.

„Bděte a střízliví buďte.“ I. k Tes. 5, 6.

„Mládenci napomínej, ať jsou střízliví.“ Tít. 2, 6. N. p. Daniel s třemi mládenci v Babyloně, Jan křtítel.

6. Trpělivost, kteráž odporuje zlosti, jest ctnost, kteroužto, krotíce hněv a nevoli, všeliké nesnáze osudu, jakož i křivdy a protivenství bližního s tichostí a odevzdaností do vůle Boží snášíme.

„Trpělivosti zajisté vám potřebí jest, abyste vůli Boží činit dosáhli
„málo.“ K Žid. 10, 36.

„Jeden druhého břemena nede a tak naplníte zákon Kristův.“ K Gal. 6, 2. N. p. David, sv. Štěpán.

7. Horlivost v dobrém, jenž stojí na odporu lenosti, jest ctnost, kteroužto rádi a ochotně Bohu sloužíme a povinnosti své věrně plníme, jakož vůbec, co dobrého jest, konáme.

„Buďte v podpořné neleniví, duchem vroucí, Pánu sloužící.“ K Řím. 12, 11.

„S bázní a s třesením spasení své konejte.“ K Filip. 2, 12. N. p. Matáš, sv. Pavel.

B) O dobrých skutcích.

§. 60. O dobrých skutcích vůbec.

Křesťanská spravedlnost není planá, aniž zůstává u vnitř, abrž jeví se také ze vnitř, v skutcích, a přináší hojné ovoce.

„Každý strom dobrý ovoce dobré nese: zlý pak strom zlé ovoce nese. Nemůže dobrý strom zlého ovoce nésti: ani strom zlý dobrého ovoce vydati.“ Mat. 17, 16. 17.

Ovoce pak spravedlivého a ctného života jsou dobří skutkové, t. j. *vůbec činové, kteří se Bohu líbí a křesťanu, kterýž je koná, k zásluze jsou.*

Zásluha pak dobrých skutků křesťanských záleží v tom, že působí: 1. rozmnožení posvěcující milosti Boží, 2. věčnou blaženost.

„Každému snajícím bude dáno, a buďte hojně míti.“ Mat. 25, 29.

„Protož bratři víceji snažte se, abyste skrze dobré skutky jistě činili své povolání a vyvolání.“ II. Petr. 1, 10.

Poznám. Tím však se nezmenšují neskončené zásluhy Ježíše Krista; ješto skrze ně se dostává nám síly a milosti ke konání dobrých skutků a skrze ně naši dobří skutkové ceny a zásluhy nabývají.

Aby však činové naši Bohu se líbili a nám k zásluze byli, jest třeba:

1. *aby se srovnávali s vůlí Boží;* jelikož všecko, což jest proti vůli Boží, jest hříšné a nepravé, a vede k zahynutí;

2. *aby se konali a dobrovolně,* jelikož co nevědomky a nuceně konáme, nemůže se nám přičítati, aniž býti nám k zásluze;

3. *abychom je vykonávali v stavu milosti Boží;* neb skutkové, které konáme v stavu nemilosti, byť i sebe lepší byli, nemohou k životu věčnému prospívati nám, ač prospívají k dosažení skutečné milosti Boží;

4. *abychom je konali z pravého úmyslu,* totiž pro Boha a z lásky k Bohu.

„Kdožbykoli zajisté dal vám píti číši vody ve jménu mém: amen pravím vám, neztratí odplaty své.“ Mar. 9, 40. N. p. Chudá vdova u pokladnice v chrámě. Viz Mar. 12, 41—44.

Nejpřednější dobří skutkové jsou: modlitba, půst a almužna.

„Dobráť jest modlitba s postem a almužnou, více nežli poklady zlata „schovdvali.“ Tob. 12, 8.

Poznámění 1. Dobří skutkové tito jsou výraz všelikých Božských a mravných ctností. V modlitbě totiž se projevují Božské ctnosti: víra, naděje a láska; v postu křesťanská střídmost, statečnost a síla; v almužně pak se jeví křesťanská spravedlnost. Opatrnost však křesťanská používá všelikých dobrých skutků co výdatného prostředku k dosažení cíle věčného.

Poznám. 2. Dobří skutkové tito jsou také mocný prostředek k pokroku v křesťanské spravedlnosti; jsouce totiž pevná hráz proti trojí hříšné žádosti, žádosti totiž těla, očí a pýchy života (I. Jan 2, 16.), a sílice a podporující i vůli v konání dobrého.

Pří d a v e k

O křesťanské dokonalosti.

§. 61. 1) O křesťanské dokonalosti vůbec.

Kdo jsa křesťansky spravedliv hojně ovoce dobrých skutků přináší, nezůstává na započaté cestě ctnosti státi, abráž kráčeje od ctnosti k ctnosti, zdokonaluje se denně více, a touž měrou i milost Boží v něm se víc a více rozmáhá, až pak dospěje ke křesťanské dokonalosti.

„Cesta spravedlivých, jako světlá stkvoucí, pokračuje a roste až do dne „dokonalého.“ Pŕisl. 4, 18.

„Kdo jest spravedlivý, budiž ještě ospravedlněn, a svatý budiž ještě „posvěcen.“ Zjev. sv. Jana 22, 11.

Křesťanská dokonalost záleží v tom, že láska Boží člověka zcela naplňuje a jej pudí, aby, prostý vši nezřícené lásky k světu a k sobě samému, Bohu sloužil netoliko plněním povinovaného zákona, ale také dobrovolnými skutky lásky, ke kterýmžto není zákonem zavázán.

V křesťanské dokonalosti jest člověk ouzce spojen s Bohem svazkem lásky nejvroucnější, a požívá již zde na zemi předchut blaženosti nebeské.

„Kdo tedy nás odloučí od lásky Kristovy? zdali soudění? zdali ouzkość? zdali hlad? zdali nahota? zdali nebezpečnost? zdali protivensť?“

„s dali meč? Ale v těch všech věcech přemáháme pro toho, kterýž nás za-
 „míloval. Jist jsem zajisté, že ani smrt, ani život, ani anjelé, ani knížat-
 „stvo, ani mocnosti, ani nastávající věci, ani budoucí, ani síla, ani vysokost,
 „ani hlubokost, ani jiné stvoření, nebudou moci nás odloučiti od lásky Boží,
 „kteráž jest v Kristu Ježíši Pánu našem.“ K Řím. 8, 35. 37. 38. 39.

ví

§. 62. 2) 0 křesťanské dokonalosti zvlášť.

Bychom dospěli k dokonalosti křesťanské, třebať k tomu užívati náležitých prostředků.

Prostředky k dosažení dokonalosti křesťanské jsou:

1. *Následování Krista Pána*, zapírání sebe samého a snášení všelikého kříže a protivenství.

„Kdo chce za mnou přijíti, zapřiz sebe sám, vezmiz kříž svůj, a ndale-
 „duj mne.“ Mat. 16, 24.

Záleží pak zapírání sebe a snášení kříže v tom: že z lásky k Bohu tělesné žádosti a náklonnosti potlačujeme a krotíme, jakož i protivenství, utrpení a pronásledování tohoto světa pro Boha rádi a trpělivě snášíme, ba i milujeme.

2. *Evangelické rady*; jakož: dobrovolná chudoba, ustavičná čistota a dokonalé poslušensství vrchního.

Nazývají se takto: poněvadž je plniti není v evangelium přikázáno, ale mnohým radíno co prostředků k dokonalosti; tak že kdo je neplní, nehřeší, kdo je ale zachovává, lépe činí.

a) *Dobrovolná chudoba* záleží v tom, že se člověk dobrovolně odříká všelikých statků a ničehož nemá, jakož vlastního jmění, aby se tím Kristu připodobnil, a prostý všech péčí pozemských, toliko nebeských věcí vyhledával.

„Chceš-li dokonalým býti, jdiž, prodej, co máš, a rozdej chudým:
 „budeš mít poklad v nebi: a pojď, následuj mne.“ Mat. 19, 21.

b) *Ustavičná čistota* záleží v tom, že se člověk zdržuje netoliko všeho, coby bylo proti čistotě, ale také i manželství, aby s celým a nerozděleným srdcem Bohu sloužiti mohl.

„Jsou panícové, kteří se sami v panictví oddali pro království nebeské.
 „Kdo máš pochopiti, pochop.“ Mat. 19, 12.

„O pannách pak přikázání Páně nemám: ale radu dávám . . . Za to
 „tedy mám, že jest to dobré člověku tak býti.“ Chciť pak, abyste vy

„bez pečování byli. Kdo bez manželky jest, pečuje o věci, které jsou Páně,
 „by se líbil Bohu . . . Blahoslavenější pak bude, zůstane-li tak podle mé
 „rady: mámť pak za to, že i já mám Ducha Božího.“ I. ku Kor. 7, 25.
 26. 32. 40.

c) *Ustavičné poslušenské* záleží v tom, že člověk svou vlastní vůli podrobuje vůli duchovního vrchního, aby, prost vši svévole, tím bezpečněji cestou spasení krácel.

„Lepší jest zajisté poslušenská, nežli oběť.“ I. král. 16, 22.

Evangelické rady jsou výborný prostředek k dosažení křesťanské dokonalosti; protože plněním jich:

a) Přemáhá člověk tři ohlavní nepřátely spasení, jakož nezřízenou žádost statků pozemských i rozkoši tělesných pak i pýchu světskou.

b) Následuje Krista bez vši překážky a dokonale, a

c) Přináší sebe se vším, co jest a co má, Bohu za oběť.

Poznám. K snadšímu plnění a uskutečnění evangelických rad slouží rozliční duchovní řádové katolické církve.

3. *Bratrstva*, jež jsou zbožné od papeže neb biskupa schválené spolky, jichžto oudové ku vykonávání zvláštních pobožností neb dobrých skutků dobrovolně se spolčují a sjednocují.

„Kde jsou dva neb tři shromážděni ve jménu mém: tuť jsem já u prostřed nich.“ Mat. 18, 20.

„Všickni také, kteříž věřili, byli pospolu, a měli všecky věci obecné.“ Skut. ap. 3, 44.

Bratrstva přispívají hojně k dosažení křesťanské dokonalosti, jelikož věřící spojenými silami ke konání skutků ctnosti a blaženosti se mocně povzbuzují a jedni druhých podporují a snáze nákaze a porušení světa odporují.

Třetí hlavní částka.

O prostředcích

k dosažení milosti.

Bychom určení svého, — spasení věčného došli, třeba nám milosti Boží; — ješto bez milosti Boží ani pravě věřiti, ani zákon Boží věrně plniti, vůbec nic spasitelného k životu věčnému konati nelze.

Bychom však hojné milosti Boží dosáhli, třebať, abychom pilně užívali prostředků k dosažení jí od Boha ustanovených.

Prostředkové tyto jsou: I. svátosti a II. modlitba.

Svátosti působí v nás milost Boží; modlitba pak nám ji s nebes vyprosuje. V svátostech nabýváme těch a takových milostí, pro které ustanoveny jsou; modlitbou však získati můžeme všeliké milosti, ne pak ty, kterých toliko v svátostech nabýti lze. V svátostech takřka Bůh vstupuje k nám a spojuje se s námi; v modlitbě pak my se k Bohu povznášíme a duchovně s ním se sjednocujeme.

A) O svátostech.

Rozdíl I.

O svátostech vůbec.

§. 63. Pověsti, počet a rozdílové svátostí.

Svátost jest viditelné, od Krista Pána ustanovené znamení, skrze kteréž se nám neviditelná milost Boží k našemu posvěcení uděluje.

V každé svátosti sluší tedy znamenati tři části, a sice:

1. *Posvěcující milost*, kteroužto Pán náš, Kristus Ježíš, nám vydobyl skrze vykoupení své, a kterou nám skrze Ducha svatého uděluje. Posvěcující milost ta jest v podstatě své jedna, v způsobu svém dle rozličných duševních potřeb člověka rozdílná, jelikož Bůh v rozdávání svých milostí se dle potřeb našich řídí. *Jest pak milost tato neviditedlná*, ješto smysly se viděti neb pozorovati nemůže, tudíž aby člověk o přijetí jí ubezpečen byl, jest třeba viditedlného znamení.

Nadto i mimo posvěcující milost uděluji se ve svátostech také ty skutečné milosti, pro kteréž ustanoveny jsou.

2. *Viditedlné znamení*, kteréžto záleží v nějakém činu neb v nějaké věci do oči padající, k čemuž připojena jsou jistá slova. Znamením tímto *netoliko posvěcující milost Boží se vyobrazuje a vyznamenává*, ale také, když se řádně děje, člověku milost Boží skutečně se uděluje, on pak sám ubezpečen bývá, že se mu milosti Boží dostalo.

3. *Ustanovení Krista Pána*, jelikož znamení tato sama o sobě přirozenou mocí svou milost Boží nepůsobí, nýbrž skrze ně a prostředníkem jich Ježíš Kristus.

Sedm jest svátostí, poněvadž právě tolik jest poměrů v životě pokolení lidského, kde člověku zvláštní milosti potřebí jest. Tyto jsou:

1. *Křest* při vkročení do života pozemského k nabytí nadpřirozeného života duše.

2. *Břimování* v čas dospívajícího mládí, k posílení ve víře.

3. *Svátost oltářní* ku posile duše.

4. *Svátost pokání* v době poklesnutí, k dosažení odpuštění hříchů.

5. *Svátost posledního pomazání* v čas nebezpečnosti života, ku posile a občerstvení v posledním boji.

6. *Svěcení kněžstva*, a

7. *Stav manželský* k dosažení potřebných milostí, když někdo v tyto stavy vstupuje.

Z těchto svátostí *křest a pokání* posvěcující milost a ospravedlnění řádně uděluji, a protož služí *svátosti mrt-*

vých (duchovně); poněvadž ti, jenž ku přijímání těchto svátostí přistupují, nejsou, aniž musí býti v milosti Boží, kteráž jest život duše; *ostatní* pak svátosti milost Boží v nás rozmáhají, a slují proto *svátosti živých*, poněvadž přijímající je v stavu milosti Boží již býti musí.

Z těch také svátostí jsou tři, ježto *ostavují v duši zvláštní nezrušitelné znamení*, t. j. dodávají přijímajícímu je jakési důstojnosti a vznešenosti, kteráž věčně zůstává buď k oslavení neb odsouzení, tak že kdo je přijímá, na vždy se rozeznává od každého je nepřijavšího, a protož nesluší jich více přijímati než jednou; právě tak, jako kdo jednou pasován, více mu nesluší se pasovati, an povždy rytířem jest. Tyto svátosti jsou: *křest, biřmování a svěcení kněžstva*.

Některé svátosti jsou *pro všechny lidi*, jakož křest, biřmování, sv. oltární, pokání a poslední pomazání; *ostatní* pak jsou *toliko pro ty, kteří buď v stav duchovní neb manželský vstupují*.

Rozdíl II.

O svátostech zvlášť.

§. 64. I. O křtu svatém.

Křest svatý jest svátost, v které bývá člověk skrze vodu a slovo Boží od hříchu prvotného i od všelikých jiných skutečných hříchů, jestli se jich před křtem dopustil, očištěn a v Kristu jako nové stvoření k životu věčnému znovu zrozen a posvěcen.

Z toho jest patrné:

1. *Milost, jaková se člověku na křtu svatém uděluje, totiž: znovuzrození v Kristu k životu věčnému; t. j. přenešení ze stavu onoho, v kterém se člověk rodí jakožto syn prvního Adama, v stav milosti a vyvolení synů Božích skrze druhého Adama Ježíše Krista, Spasitele našeho. Ze jména pak působí křest sv.:*

a) *Odpuštění hříchu prvotného i všech jiných před křtem svatým zpáchaných hříchů, i všech věčných i časných trestů.*

„*Petr řekl k nim (Židům): Čiňte pokání, pokřtěni buďte jedena každý z vás „ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů svých.“ Skut. ap. 2, 38.*

„Podlé pouhého milosrdenství svého spasení nás učinil, skrze obmytí druhého narození a obnovu Ducha sv.“ K Tit. 3, 5.

„Když se člověk dle těla rodí, táhne hříchy (dědičný od Adama), když však bývá duchem znovu zrozen, dosahuje netoliko prvotného hříchu odpustění, ale také i skutečných.“ Sv. Augustin.

„V novorozencích není ničeho, coby Bůh nenáviděl, poněvadž nic k ztracení se nenalezá na oněch, kteří pohřbeni jsou spolu s Kristem skrze křest v smrt.“ Sněm Trient. sez. 5, c. 4.

b) Duši naš se na křtu státem Božská milost uděluje, kterouž býváme ospravedlněni, syny Božími a dědici věčného spasení učiněni.

„Takoví (totiž smilníci, modlášci, zloději, lakomci) jste byli, ale posvěcení jste, ale ospravedlněni jste ve jménu Pána našeho Ježíše Krista a v Duchu Boha našeho.“ I. ku Korint. 6, 11.

„Bůh nás spasení učinil skrze obmytí druhého narození . . . abychom ospravedlněni, jsouce milostí jeho, byli dědicové podle naděje života.“ K Tit. 3, 5. 7.

c) Ti, kdož křest svatý přijímají, vstupují do církve a stávají se oudy jejími, a bývají tudíž účastni veškerých milostí a prostředků k spasení, kterých poskytuje věřícím.

„Ti, kteří (ochotně) přijali řeč jeho (sv. Petra), pokřtěni jsou: a připojilo se (k církvi) duše v ten den okolo čtyř tisíců.“ Sknt. ap. 2, 41.

d) Duši se nezrušitelné znamení vtiakuje, t. j. přijetím křtu sv. rozeznává se duše od neokřtěných po všechny věky, a tudíž netřeba aniž lze křtu sv. vícekrát než jednou platně bez smrtelného hříchu přijmouti.

Poznam. 1. Z toho jde: 1. Že křest sv. jest nejprvnější svátost; protože člověk dříve pokřtán býti musí, než kterou jinou svátostí přijíti může. 2. Že jest také nejpočetnější svátost; protože bez křtu nelze komu, ani dítěti, aby bylo řádně spaseno.

„Nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha sv., nemůže vjíti do království Božího.“ Jan. 3, 5.

Poznam. 2. Křest vody zastupuje křest krve a snažné žádosti; totiž ti, kdož pro viru Kristovu krev prolévají, neb snažně žádají, pokřtěni býti, ač nemají k tomu přístupu, dosahují těchto milostí, jakoby byli vodou řádně pokřtěni.

2. Viditelné znamení sv. křtu jest: voda (přirozená) a slovo Boží. Vodou zajisté dobře se vyznamenává působení křtu sv. a milost, jaká se tuto uděluje; neb jako voda podlé přirození svého umývá škvřny těla, taktéž duše bývá obmyta všech hříchů křtem. Slovo pak Boží jest ono, v kterém sám Kristus Pán apoštolům křtiti rozkázal, totiž: „Já tě křtím ve jménu Otce atd.

3. Ustanovení křtu od Krista Pána. Neb ačkoli již Jan předchůdce Páně křtil, bylť křest jeho toliko příprava na Vykupitele, vyznamenávající čistotu a spravedlnost ducha, nikoliv však milost Ducha sv. působící. Svátost křtu tedy od Krista Pána samého jest ustanovena, když posílaje apoštoly do světa, křtíti jim rozkázal.

„Jdt křtím vás vodou ku pokání: ten pak, kterýž po mně přijde . . . „bude vás křtíti Duchem sv., a ohněm.“ Mat. 3, 11. „Jdouce uče všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.“ Mat. 28, 19.

Poznam. 1. Jelikož tato svátost jest nejpotřebnější, může v čas potřeby každý křtíti; mimo to mají toliko biskupové a faráři právo křtíti, a jejich pak povolením mohou i jiní kněží a jáhnové křtíti.

Poznam. 2. Ješto se křest děje na způsob smlouvy, v kteréžto se dítě zavazuje všemu věřiti, co Bůh zjevil, a dle víry této žíti: berou se kmotrové co svědkové a rukojmí, že budou o to péči míti, aby, co zaň slibují, dítě toto, když povyroste, samo vyplnilo. A protož mají kmotrové býti dospělí a pravověřící, a jsou povinni, ty, kterým kmotry byli, nemají-li rodičů, neb jsou-li rodičové nedbanliví, v křesťanském náboženství dobře cvičiti.

Křestem má z ohledu na přijatý křest svatý, s vděčností uznávaje prokázaného mu dobrodiní na křtu sv., vrací díky Bohu za to vzdávati, učiněný slib na křtu sv. sám často obnovenati, a v životě svém o něm až do smrti plniti.

§. 65. O svátosti biřmování.

Sv. biřmování jest svátost, v které pokřtěný člověk skrze křížmo a slovo Boží a vzkládání rukou biskupských od Ducha svatého v milosti Boží bývá posílněn, aby víru svou stále vyznával a podle ní živ byl.

Z toho viděti lze:

1. Milost, která se v této svátosti uděluje, a sice:

a) Pokřtěný člověk bývá od Ducha sv. posílněn, aby víru svou stále vyznával, a podle ní živ byl. Toho zajisté má potřebi, ješto jest svatou povinností jeho, aby víru svou skutky a slovy vyznával, což však plniti nesnadno, jelikož tu zhusta mnoho překážek křesťanu se namítá.

„Bůh jest, kterýž i znamenal nás, a dal závdavek Ducha sv. v srdce naše.“ II. ku Kor. 1, 21. 22.

b) *Rozmáhá* se také v něm *posvěcující milost Boží*, po-
něvadž kdo svatě břimování přijímá, již v milosti Boží
býti musí.

c) *Vtiskuje* také sv. břimování *duši nezrušitelné zna-
mení*; pročež nelze než jednou platně a bez hřichu břimo-
vání býti.

2. Viditelné znamení, skrze kteréž se milost Ducha
sv. vyznamenává a zároveň i uděluje, jest: a) *vzkládání ru-
kou biskupských*, čímž se trefně přijíti milosti Ducha sv.
shůry a udělování jí vyznamenává; b) *mazání sv. křížmem*,
směšeninou to oleje olivového a balšámu vonného, což zna-
mená posilu k boji proti zlému, též i ochranu od porušení
hřišného světa, kterouž Duch sv. v břimování působí. c) *Slovo
Boží*, které biskup břimující říká, jest: *Znamenám tebe zna-
mením kříže a břimuji tebe olejem spasení ve jménu Otce* atd.
Z toho jest i patrno:

3. Ustanovení Pána Ježíše Krista. Což patrno
odtud, že takovýmto způsobem již sv. apoštolové břimovali,
jakož u př. sv. Petr a Jan a sv. Pavěl; čehož by nikdy ne-
činili, aniž mohli činiti, kdyby to nebylo od Krista Pána
ustanoveno.

*„Uslyševše apoštolé, kteříž byli v Jerusalemě, že Samarij přijala slovo
„Boží (uvěřivši Filipovi, hlásajícímu o království Božím, křtili se ve jménu
„Ježíše Krista), poslali k nim Petra a Jana; kteříž přišedše modlí se za
„ně, aby přijali Ducha sv., nebo ještě byl na žádného z nich nepřítel, ale
„byli toliko ve jménu Pána Ježíše pokřtěni. Tedy vzkládali na ně ruce, a
„oni přijali Ducha sv.“ Skut. ap. 8, 14—17.*

*„I stalo se, že Pavel přišel do Efesu, a nalezl tu některé učedníky; i
„řekl k nim: Zdalíž uvěřivše přijali jste Ducha sv.? A oni řekli k němu:
„Ba, ani jsme neslyšeli, že Duch svatý jest. On pak řekl: V kom tedy
„jste pokřtěni? A oni řekli: Křtem Janovým . . . I pokřtěni jsou ve
„jménu Pána Ježíše. A když Pavel na ně vzkládal ruce, přišel na ně
„Duch sv., a mluvili jazyky, a prorokovali.“ Skut. ap. 19, 1—6.*

Ustanovení této svátosti od Krista osvědčují také sv. otcové, jenž ji
nazývají: břimováním, vzkládáním rukou, pomazáním, křížmem, tajem-
stvím Ducha sv. „Svátost křížma, dí sv. Augustin, jest rovněž tak svatá
jako křest.“ Též i z církevního dějepisu patrno, že již v nejstarší době
biskupové po církvi své cestovali, skládajíce na pokřtěné ruce a Ducha
sv. jím udělujíce.

Poznam. Svátost tuto řádně uděluje toliko biskupové, a sice dospělým a vycvičeným ve víře; s jejich povolením zvláštním mohou i jiní kněží biřmovati. Svátosti této není k spasení nevyhnutelně potřebí; však ale hřešil by, kdoby ji z netečnosti přijmouti opomenul.

Křestan má s ohledu této svátosti: přistupuje k ní, jsa ve víře dostatečně vycvičen, v milosti Boží byti a k hodnému přijetí jí modlitbou a jinými dobrými skutky se připravovati; jakož i po sv. biřmování všeho se vystříhati, coby jej ve víře a v křesťanském životě mohlo zviklati, a všeho se chopiti, co by ho v tom utvrdilo.

Poznam. I k sv. biřmování kmotrové se berou, aby těm, kteří se biřmují, potomně v duchovním boji radou i skutkem nápomocni byli. Protož třeba, aby byli pravověřící již dospělí a bezouhonných mravů.

§. 66. III. O nejsvětější svátosti oltářní.

Svátost oltářní jest nejsvětější svátost: jest pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista v způsobách chleba a vína.

1. Kristus Pán ustanovil tuto svátost při poslední večeři, když se svými učedníky beránka velikonočního jedl.

„A když oni večeřeli, vzal Ježíš chléb, a dobrořečil (Bohu) i lámal, a „dával učedníkům svým a řekl: Vezměte a jezte; totoť jest tělo mé. A vao „kalich díky činil, a dal jim řka: Píte s toho všickni; neb to jest krev mé „nového zákona, kteráž za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů. A při- „pojil: To činěte na mou památku“

2. Odtud jest i patrné, jaká milost se v nejsvětější svátosti oltářní člověku udělnje: jest to sám původce vší milosti a svatosti Kristus Ježíš, který tuto pod způsoby chleba a vína celý s tělem i s duší, jakož Bůh a člověk, s tělem i krví svou v pravdě, skutečně a podstatně přítomen jest.

Tomu nasvědčují:

a) Slova jeho, když tuto svátost zaslíbil, v které netoliko své pravé tělo za pokrm dáti přislíbil, ale i Židy, kteří se z toho horšili, svatě ubezpečil, že bez požívání těla a krve jeho spasení dojíti nemohou, aniž upustil od toho, ač i někteří učedníci od něho odešli.

„Chléb, který já dám, tělo mé jest, (jež vydám) za život světa. Tedy „hádali se Židé vespolek řkouce: Kterak nám může tento dáti tělo své „k jedné? Protož řekl jim Ježíš: Amen, amen pravím vám; Nebudete-li „jísti těla člověka, a píti jeho krev, nebudete míti v sobě života. Tedy „mnozí z učedníků slyšeše to, řekli: Tvrdí jest tato řeč, i kdož ji může „slyšeti? I řekl jim Ježíš: To-li vás pohoršuje? Což pak když užíte

„Syna člověka, an vstupuje, kdež prvě byl? . . . Od toho času mnozí „z učedníků jeho odešli zpěť, a již s ním neschodili. Tedy řekl Ježíš ke „dvanácti: Zdáliž chcete i vy odejítí?“ Jan 6, 52–70.

b) Slova Kristova, která mluvil, když tuto svátost ustanovil: „Totot jest tělo mé; to jest krev má“ atd.

c) Slova sv. Pavla, který v ten smysl mluví:

„Kalich požehnaní, kterýž žehnáme, zdaliž není společenství krve Kristovy? a chléb, který lámeme, zdaliž není oučastenství těla Páně.“ I. Kor. 10, 16.

„Kdokoli jísti bude chléb tento, aneb píti kalich Páně nehodně, vinen „bude tělem a krví Páně. Nebo kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a „pije, jelikož nerozuzuje těla Páně.“ I. Kor. 11, 27. 29.

d) Všeobecná víra církve staré, která povždy za to měla, že Kristus Pán v nejsv. svátosti skutečně přítomen jest a víru tuto v mnohých obřadech jevila a zřejmě osvědčovala.

„Bludaři se zdržují očeře Páně, protože s námi zároveň za to nemají, „že v ní jest tělo Spasitele našeho Ježíše Krista to samé, kteréž za naše „hříchy umučeno bylo. (Sv. Ignac, učedník ap.)

„Jako Kristus skrze slovo Boží se stal člověkem u těla a krve pro naše „spasení na se vzal, tak se stal pokrm tento skrze slova v modlitbě jeho „obsažené tělem a krví téhož tělného Krista.“ (Sv. Justin. v 2. věku.)

„Zprou uží sv. sněm a vyznává zřejmě a prostě, že v nejsvětější svátosti oldátní po poročená chleba a vína Pán náš Kristus Ježíš co pravý „Bůh a člověk opravdu, skutečně a podstatně pod způsoby věci těchto „jest přítomen.“ (Sněm Trient. ses. XIII. c. 1.)

Z toho jde:

1. Že Kristus Ježíš jest v každé způsobě a v každé i v té nejmenší částce každé způsobu všecken s tělem i s krví přítomen, ješto živé tělo není bez krve a živá krev bez těla.

2. Že se Kristu v nejsv. svátosti klaněti máme.

„Žádný nepoživej toho těla, leč by prvě se klaněl.“ Augustin.

3. Že Ježíš Kristus, dokud se ty způsoby neztráví, v nich vždy přítomen ostává. Tudy se i nejsv. svátost chová v svatyni chrámu, s ní se nemocným přisluhuje, a processí neb slavné průvody konají, též i k počtům věřícím se vystavuje.

2. Viditedlná znamení v této svátosti jsou způsoby chleba a vína, t. j. podoba či tvar, chuť a barva jejich a vůbec, co v smysly padá, kteréž zůstávají, ana podstata jejich se v podstatu těla a krve Ježíšovy mění. Těmito způsoby chleba a vína nejlépe se vyobrazuje duchovní i nebeská krmě,

kteráž se v nejsvětější svátosti oltární duši uděluje, zároveň pak dává se na srozuměnou: že, jakož člověk bez chleba a pití býti nemůže, takéž duše k životu věčnému bez Krista, co pokrm duchovního, ostati nemůže.

Kristus Pán jest v nejsvětější svátosti oltární přítomen:

a) Aby se za nás Otcí nebeskému obětoval, což se děje *při mši svaté*.

b) Aby se dušem věřících za pokrm k životu věčnému podával, což se stává v sv. přijímání.

§. 67. a) 0 mši svaté.

Mše svatá jest nekrvavá oběť nového zákona, vždy trvající památka krvavé oběti, kterou Ježíš Kristus na kříži dokonál.

Mše svatá jest oběť, poněvadž se tuto Kristus Pán sám v způsobách chleba a vína Bohu Otcí za nás obětuje. Jest pak *nekrvavá oběť*, ješto se tu žádná krev neprolívá, jako se to dělo na kříži. *Nazývá se pak oběť nového zákona*, anto v novém zákoně vykonána jest a se rozeznává od obětí starozákonných, které sice lidu hříšnost jeho a potřebu dokonalé oběti připomínaly, však ale hříchy jeho shladiti nemohly; a tudíž byly toliko předobrazem oběti mše svaté. Jest i *vždy trvající památka nekrvavé oběti*, kterou Kristus Ježíš na kříži dokonál, poněvadž se tuto táž oběť kříže nekrvavým způsobem obnovuje, a sice abychom měli ustavičnou památku krvavé oběti Kristovy na kříži, a zásluh jejích účastni byli, dle slov Páně: „*To číňte na mou památku*,“ a to sice až ke skonání světa, jak dí sv. Pavel: „*Kolikrátkoli budete jísti chléb tento a kalich píti, smrti Páně zvěstovati budete, dokavadž nepřijde.*“ (I. ku Kor. 11, 26.)

Ježíš Kristus ustanovil mši svatou při poslední večeři, když Bohu Otcí v způsobách chleba a vína své tělo a krev svou obětoval, a je v zevnitřních těch věcí znameních dal těm, kteréž byl tehdáž za kněze nového zákona ustanovil, aby jich požívali; pak i jim a jejich náměstkům velel, aby tu oběť konali, těmi slovy: „*To číňte na mou památku.*“ (Sněm Trient. s. 22, c. 1.)

Církev, poslušna toho rozkazu, konala již od počátku a koná až posud oběť mše sv. proměňujíc chléb v tělo a víno v krev Páně a oběť Bohu oběťujíc a věřícím ku přijímání zděluje.

„Všickni také věřící byli pospolu lámající po domích chléb.“
Skut. ap. 2, 44. 46. „Mámet ollář, z něhož nemají moci jísti, kteří stánku „slouží.“ K Žid. 13, 10.

Podobně o tom svědčí sv. otcové a sněmy církevní, a prastaré bohoslužebné obřady a modlitby církevní.

Při mši sv. obětuje se Ježíš Kristus neviditelně nebeskému Otci za nás; viditelně pak kněz tu obět koná.

Kněz koná obět mše svaté:

a) *Na vyznání Božské nejvyšší vlády*, a nejvyšší moci, kterou Bůh nade vším stvořením má.

b) *Na poděkování Bohu za dosažená dobrodini.*

c) *Za dosažení od Boha odpuštění hříchů.*

d) *Za vyprošení od Boha všech potřebných milostí.*

Poznámka. Ovoce mše svaté stávají se účastni všichni pravověřící (pro obcování, kteréž mají vespolek), zvláštních pak ovocí docházejí: a) kněz, jenž má svatou slouží; b) ti, za které ji zvlášť slouží; c) všickni, kdož ji pobožně slyší, neb nemohouce, slyšeti ji vroucně žádají.

Obět mše svaté se obětuje, a můž se *jedině Bohu* obětovati; *ke cti svatých* se koná v ten smysl, že se při ní koná památka jejich, na poděkování Bohu za dobrodini, jimiž je oslavil, k úctě svatých, též i k dosažení jejich přimluvy.

Obětuje se od kněze za živé i za mrtvé na způsob přimluvy.

Věřících povinnost jest, jak možná, mši svatou celou pozorně, uctivě a pobožně slyšeti.

§. 68. b) Sváté přijímání.

Sv. přijímání jest požívání těla a krve Kristovy co pokrmu duše k životu věčnému.

Kristus Pán sám pokrm tento duševní Židům přislíbil a jeho požívati všem přikázal.

„Pracujte o pokrm, ne (o ten,) kterýž hynie, ale kterýž zůstává k životu věčnému, ježž Syn člověka dá vám. Jád jsem chléb živý, jenž jsem z nebe „slešpěl. Bude-li kdo jísti z chleba toho, žio bude na věky: a chléb, kterýž já dám, tělo mé jest, (jež vydám) za život věčný. . . . Amen, amen „pravím vám: Nebude-li jísti těla Syna člověka, a píti jeho krve, nebude „míti života v sobě.“ Jan 6, 27. 51. 52. 54.

Duševní pokrm tento zůstavil v skutku Kristus Pán svým věrným, an jim při poslední večeři své tělo a svou krev v způsobách chleba a vína k požívání dal, a totéž konati velel.

Kristus Pán ustanovil pokrm tento duchovní *ve dvou způsobích*, totiž chleba a vína; poněvadž chtěl tímto i krvavou obět kříže dokonale představit; protož i ti, kteří mši sv. konají, až posud pod obojí způsobou přijímají.

Ješto ale Kristus Pán strany způsobů nic zřejmého nepřikázal, on pak sám pod každou způsobou s tělem i s krví celý přítomen se přijímá, bylo již záhy v církvi obyčejem, *pod jednou toliko způsobou přijímati*, až posléze církev přijímání věřících pod jednou toliko způsobou, totiž chleba zákonem ustanovila. Tím chce církev:

a) *Krev Páně uchovati od zneuctění*, ješto by se lehce mohla vyliť, aniž se dá tak lehce uchovati jako svatá hostie.

b) *Zameziti*, aby lidé sv. přijímání se *nešťítili*, poněvadž mnozí neradi by z též nádoby pili, neb vůbec vína sněsti nemohou.

c) *Zachovati jednotu* u svatém přijímání, kteréž má všechny křestany sjednotiti v jednu čeleď Kristovu.

d) *Skutkem ztvditi článek víry*, že Kristus v každé způsobě celý a nerozdílný přítomen jest.

Kristus Pán se nám dává v sv. přijímání za pokrm:

1. Aby nám dal zřejmý důkaz své neskončené lásky.

„*Před dnem slavným velikonočním, věda Ježíš, že přišla hodina, aby šel z tohoto světa k Otci: když miloval své, kteříž byli na světě, až do konce je miloval.*“ Jan 13, 1.

2. Aby se s námi duchovně spojil a v tomto spojení nás svých milostí účasten učinil.

„*Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm. Jako mne poslal živý Otec, a já živ jsem pro Otce: tak i ten, kdo jí mne, živ bude pro mne.*“ Jan 6, 57. 58.

Svaté přijímání působí v nás všechny milosti, jichžto nám třeba, jelikož pramena všech milostí přijímáme; zvláště pak:

a) *Rozmnožuje v nás posvěcující milost Boží.*

b) Jest *prostředek*, kterým býváme osvobozeni od vědních hříchů a ochráněni od hříchů smrtedlných; jelikož hříšné žádosti v nás umrtvuje a posily nám k dobrému poskytuje.

c) Jest *závdavek* budoucího našeho vzkříšení a vůbec života věčného.

„Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřím „v den nejposlednější.“ Jan 6, 55.

d) Jest to *znamení jednoty církve*; totiž onoho těla, ježto on jest sám hlavou a my údové.

Abychom však účinků těchto sv. přijímání zakusili, musíme hodně přijímat, a tudíž náležitě se k tomu připravit.

Příprava, které jest k hodnému přijímání velebné svátosti oltářní třeba, jest dvojí:

a) *Příprava těla*, která záleží v tom, bychom krom nebezpečné nemoci od půl noci nic nejedli ani nepili, jakož i v slušném oděvu a velmi uctivě k stolu Páně přistoupili.

b) *Příprava* týkající se *duše* žádá, bychom čisté svědomí a pobožné srdce měli.

Čisté svědomí má, jest, nejméně baze všech těžkých hříchů býti. Kdo tedy sobě hříchu svědom jest, má dříve pokání činiti, neb nemá-li přiležitosti se zpovídati, má dokonalou lítost v srdci svém vzbuditi.

Pobožnost srdce žádá: aby ti, kteří k sv. přijímání přistupují:

1. *Věru, naději a lásku* vzbuzovali, t. j. pevně věřili, že Kristus Pán v nejsvětější svátosti přítomen jest; v jeho pomoc doufali, že je k životu věčnému krmíti bude, a jej vroucně milovali, ješto i on miluje je, a se jim za pokrm duše podává.

2. Nejsvětější svátosti oltářní se klaněli, poněvadž v ní Ježíš Kristus co Bůh a člověk jest přítomen.

3. *Smrt Ježíše Krista* si vděčně připomínali; jelikož svátost tato na památku její ustanovena jest.

4. *Bohu se kořili*, a jiné křesťanské skutky konali, zvláště skutky lásky k bližnímu; ješto Kristus Pán v této nejsvětější svátosti i nám nejsvětější lásku svou prokazuje.

Při svatém přijímání máme, když se „*Confiteor*“ čili obecná zpověď říká, hříchů želeti; pak když se sv. hostie ukazuje, pokorně se skloniti a u skroušenosti se bíti v prsy, říkájíce s knězem: „*Pane nejsem hoden*“ atd.

Po svatém přijímání máme:

a) U hluboké pokloně *Kristu děkovati*, že k nám přijíti ráčil.

b) *Jemu se obětovati*, ještě, i on v nejsvětější svátosti zcela nám se obětoval.

c) *Jeho prositi*, aby stále v nás se svou milostí byl, poněvadž bez milosti jeho nic spasitelného činiti nemůžeme.

d) *Víru, naději a lásku vzbuzovati* a dobrá předsevzetí v sv. pokání učiněná obnovovati.

e) *Jemu v důvěře všechny své potřeby těla i duše pověřiti.*

Poznam. Den svatého přijímání, jakožto den, kdež Kristus Pán v duši naší vešel, máme zvláště nábožně strávit, jakož: v modlitbě, navštěvování chrámu, v čtení duchovních knih a konání dobrých skutků; a tudíž máme se vystříhati všelikých roztržitostí, hlučných radovánek neb veselí a rozkoší; jinak bychom byli velmi nevděční ke Kristu Spasiteli svému.

§. 69. IV. O svátosti svatého pokání.

Svátost svatého pokání jest svátost, v kteréž k tomu zřízený kněz na místě Božím hříšníkům hříchy po křtu svatém způsobilé odpouští, když pravé pokání činí.

1. *Béře pak svátost pokání původ svůj od samého Krista Ježíše.* Kristus Pán zajisté, pokud tělesně na světě přebýval, kajícím hříchy odpouštěl, jakož: malomocnému (Mat. 9.), Marii Magdaléně (Luk. 7.), Zacheovi (Luk. 19.) atd. Když pak dokonav vykoupení lidské, po svém vzkříšení apoštolům se ukázal, vdechl na ně a dal jim moc, hříchy odpouštět, řka: „*Přijměte Ducha svatého, kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterýmž je zadržíte, zadržáni jsou.*“ (Jan 20, 22, 23.) Tímto způsobem ustanovil svátost pokání. Moc ta, kterouž byl apoštolům udělil, přešla na náměstky jejich biskupy a skrze ně na jejich pomocníky kněží, kteří musí k tomu od biskupa zvláštní dovolení a právo míti t. j. náležitě zřízení býti. Jelikož ale tito ne svou mocí, nýbrž mocí jim od Krista Pána propůjčenou hříchy odpouštějí, jsou tedy na místě Božím. —

2. Milost pak, které se dosahuje v svátosti pokání, jest:

a) *Odpuštění hříchů* a věčného trestu, ne však časného.

„*Pakli budeme vyznávatí hřichy své, věrný jest Bůh a spravedlivý, aby nám odpustil hřichy naše a očistil nás od všeliké nepravosti.*“ I. Jan 1, 9. Viz též Jan 20, 22. 23.

b) *Ospravedlňující milost Boží*, kteroužto byl hříšník hřichem ztratil a kteráž zde opět nabývá; jakož i zvláštní skutečnou milost, aby v dobrém setrval.

„*Bude radost před anjely Božími nad jedním hříšníkem pokání činícím.*“ Luk. 15, 10.

c) *Pokojné svědomí*, poněvadž hříšník očistěn a ospravedlněn, nemusí se více báti hněvu a trestu Božího.

3. Viditelné znamení, kterým se hříšník milost tato uděluje, jest: *rozhrěšení*, totiž slova kněze: „*Já tě rozhrěšuji od hříchů tvých ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého,*“ při čemž kajcníka žehná znamením svatého kříže. Toto rozhrěšení však uděluje se jenom těm, kteří vyplní výminku, pod kterou se hřichové odpouští. Výminka tato jest *pravé pokání*.

Pravé pokání činiti, jest: zase se obrátiti k Bohu, od kterého jsme se hřichem odvrátili.

„*Obrátte se synové navracující se a uzdravím odvrácení vaše.*“ Jer. 3, 22.

Čeho ale třeba k pravému pokání, učil sám Pán Ježíš v podobenství o marnotratném synu. (Luk. 15, 11—23.)

Dle toho jest ku pokání *patero částek třeba*. Jsou pak:

1. Zpytování svědomí.
2. Žel a litost.
3. Pravý úmysl neb pravá vůle.
4. Zpověď.
5. Dostiučinění.

§. 70. 1) Zpytování svědomí.

Svědomí zpytovati jest přemýšleti, jak a čím jsme od poslední zpovědi, neb od té doby, když jsme počali hřichy poznávati, zhřešili.

Při zpytování svědomí máme:

1. *Nejprvé Ducha svatého vzývati*, aby nás osvětil a dal nám poznati, jak a čím jsme hřešili, ješto lehce na hříchy své zapomínáme a nezřízená láska k sobě samým nás zaslepuje.

„Ty osvěcuješ svíci mou Hospodine: Bože můj, osvěť temnosti mé!“
Žalm 17, 29.

2. *Pak se máme sami rozpomenouti:*

a) Jednali-li jsme proti desateru Božích přikázání, nebo proti pěti přikázáním církevním, při tom, jsme-li svými neb cizími hříchy vinni.

b) Obmeškali-li jsme skutků milosrdných bližnímu prokazovati, neb jinák, jsouce povinni, dobře činiti.

c) Plnili-li jsme povinnosti stavu svého čili nic.

Na ten konec máme si *jednotlivá přikázání Boží a církevní*, jakož i rozličné druhy hříchů pilně připomenouti. Při tom máme se také *rozpomenouti*, hřešili-li jsme: a) *myšlením*, majíce dobrovolné zalíbení v hříšných myšlénkách; b) *žádostmi*, svolivše v ně, byť se bylo i skutku nestalo; c) *řečí*, zlé a pohoršlivé řeči vedouce, neb jich se zalíbením poslouchajíce; d) *skutky*, neb *opomenutím dobrého*, co jsme povinni konati. Při čemž třeba rozpomenouti se na rozdíl a na počet těžkých hříchů, i na *případnosti*, které hřích znamenitě zveličují, neb proměňují; konečně sluší také uvážiti a pozorovati, který jest ten hřích, jemužto nejvíce jsme oddáni a který tudíž se stal naším hlavním hřichem.

Při tom pak se máme varovati: abychom dilo to zběžně a povrchně nekonali, svých oblíbených chyb sobě netajili, aniž dle soudu lidského všecko za nepatrné měli, aniž byli příliš úzkostliví.

Poznam. Zpytování svědomí se velmi usnadňuje každodenním konáním a častou zpovědí.

§. 71. 2) Žel a lítost.

Lítost jest ošklivost hříchu nade všecko zlé, a vnitřní bolest z uražení Boha.

Lítost má býti:

1. *Vnitřní*, máme netoliko ústy, ale i srdcem litovati, t. j. vnitř v srdci lítost cítiti, a srdečně sobě přát, abychom Boha nikdy neurazili.

„*Obět Bohu přijemná duch zkormoucený: srdcem skroušeným a pokorným, Bože, nezhrzlíš.*“ Žalm 50, 19.

2. *Nadpřirozená*, t. j. máme skrze milost Ducha svatého z nadpřirozených příčin hříchu litovati; totiž z lásky k Bohu (dokonalá), neb z ohavnosti a záhubnosti hříchu k lítosti býti pohnuti (nedokonalá lítost).

„*Nebo zámulek, který jest z Boha, působí stále pokání k spasení; ale zámulek světa způsobuje smrt.*“ II. Kor. 7, 10.

Přirozená lítost, kdežto člověk z přirozených příčin pro časné následky zlé hříchů lituje, nepostačuje k dosažení odpuštění; poněvadž nevede k obrácení a napravení mysli.

„*I modlil se ten nešlechtník (Antiochus) Pámu, od něhož neměl dosti milosrdenství.*“ Makab.

3. *Nade všecko*, t. j. máme více litovati, že jsme Boha urazili, než abychom byli všecko na světě ztratili; poněvadž hřích jest největší zlé.

4. *Obecná*, t. j. máme všech hříchů litovati, žádného nevyjímajíce, ješto každým hřichem Boha urážíme.

Abychom takto dokonale hříchů litovali, máme:

1. Boha k tomu za milost prositi, poněvadž k dokonalé lítosti milosti Boží jest potřebí.

2. Dobře uvážiti, koho jsme urazili.

3. Ohavnost a zhoubnost hříchu živě sobě představití.

4. Často se cvičiti v želení hříchů. Velmi prospívá hned po každém zpáchaném hříchu neb každého dne hříchů dokonale želeti, zvlášť než jdeme spat.

Poznám. Dokonalá lítost působí odpuštění hříchů všem těm, kteříž nemají komu, neb se nemohou spovídati, opravdu však míní, kdy budou moci nejdříve se spovídati.

§. 72. 3) Pravý úmysl čili pravá vůle.

Pravý úmysl jest upřímná a pravá vůle, života svého polepšiti a nikdy více nehtěšiti.

Pravý úmysl jest nerozlučitedlně spojen s pravou listostí, tak, že kdoby ho neměl, opravdu by hříchů nelitoval, anižby odpuštění dosáhl.

„Kdyžby se odvrátil bezbožný od bezpořnosti své, kterouž páchal, a činil „by sbud a spravedlnost: tenť duši svou obživí.“ Ezech. 18, 27.

Kdo má pravý úmysl, musí mítí pravou vůli, zvláště:

1. Že se chce varovati hříchů i všech blízkých příležitostí k hříchu, t. j. takových míst, osob, společností a zaměstnání, v kterých člověk lehce k hříchu sveden bývá, jednak by opět hřešil.

„Kdož máluje nebezpečností, zahyne v něm.“ Sir. 3, 27.

2. Že chce vši náklonnosti k hříchu odpírati a všech k zachování milosti potřebných příležitostí užívati.

a) Náklonnosti k hříchu se musí odpírati, neb z ní povstávají hřichové.

„Žádost když počne, porodí hřích.“ Jak. 1, 15.

b) Prostředky k zachování milosti jsou: Modlitba, pamatování na přítomnost Boží a na věčnost, a pilnost u vykonávání povinností.

3. Že vrátí cizí statek, že napraví, kde koho hřichem pohoršil, a komu na cti, na statku, neb jinak ublížil; poněvadž, pokud toho neučení, v hříchu trvá, aniž ho má v oškli-vosti.

„Zacheus řekl ku Pánu: Ai polovici statku svého, Pane, dávám chudým, a oklamal-li jsem v čem koho, navracuji čtvrtsobně.“ Luk. 19, 8.

4. Že odpustí ze srdce všem nepřítelům a škůdcům; poněvadž by jinak Bůh i jemu neodpustil.

„Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům.“ Mat. 6.

5. Že bedlivě vykoná všechny povinnosti stavu svého, jelikož, kdo těchto zanedbává, opět do předešlých hříchů lehce klesá.

§. 73. 4) Zpověď.

Zpověď jest skroušené vyznání, v kterém na sebe hříšník před knězem k slyšení zpovědi náležitě zřízeným ze svých zpáchaných hříchů (jednotlivých) žaluje, na ten konec, aby od něho rozhrěšení dosáhl.

Z toho patrnó:

1. Že *vyznání* hříchů při zpovědi musí býti *skroušené*, t. j. takové, v kterémž se jeví lítost a kajicnost srdce, tedy ne pouhé odříkání hříchů.

2. Že *vyznání* toto se diti musí *před knězem*, a to sice k slyšení zpovědi *náležitě zřízeným*, t. j. takovým, který zvláště oprávněn jest od biskupa k slyšení zpovědi; jinak nemůže tento bez hřichu zpovídati.

3. Že při zpovědi se *vyznati* musí hříšník z *jednotlivých hříchů* zpáchaných zvláště, ne tedy vůbec, že před Bohem zhřešil.

Hříšník, který odpuštění hříchů dosáhnouti chce, musí se (leč v pádu nemožnosti) z jednotlivých zpáchaných hříchů zpovídati; poněvadž to tak Kristus Pán ustanovil; což vysvítá:

a) *Z vlastních slov jeho a z písma svatého.*

„Komu odpustíte hřichy, budou mu odpuštěny, komu je zadržíte, budou „mu zadržány.“ Jan 20, 22. 23. Bez zpovědi však by nemohl kněz rozsouditi, kdo rozhrěšení hoden jest, jakož by nebyl s to, aby mu dal potřebná ponaučení a přiměřené prostředky k napravení, a jemu uložil dostatečné zadostučinění.

„Mnozí z věřících přicházeli (k sv. Pavlu v Efesu) vyznávající a vypravující skutky své.“ Skut. ap. 19, 18.

b) *Z oustního podání již od prvních časů církve,*

„Žádný nemůže ospravedlněno býti od hřichu, leč by hřichu svého ne- „vyznal.“ (Ambrož.)

„Neciz žádný: V tichosti před Bohem čínám pokání: Bůh, který mne „zná, ví, co se v srdci děje. Také-liž nadarmo se řeklo; Co rozdáte na „zemi, bude rozdáno na nebi? Nadarmo by se církvi udělila moc klíčů? (Augustin.)

Poznám. Že pak v 12. století ustanoveno jest, aby každý nejméně jednou za rok svému nařizenému knězi se zpovídal, tím zpověď nebyla ustanovena, toliko určen čas, kdy věřící se zpovídati mají, anto mnozí z chladnosti zpověď zanedbávali.

c) *Konečně i ze spasitelných účinků, kteréž vyznání hříchů působí; jelikož vede hříšníka k spasitelnému poznání sebe a skroušení ducha, brání mu do hřichu opět klesati, a ulehčuje tíži srdce jeho.*

Zpověď má býti:

1. *Celá* a upří ná, t. j. hříšník má se zpovídati netoliko ze všech hříchů, tak jak se po pilném zpytování svědomí vinen uznává, nic se nevymlouvaje, aniž co zmenšuje neb omlouvaje; ale má také počet těžkých hříchů a okolnosti času, jak dlouho v hříchu trval, místa, kde, a osoby, s kterou hřešil, vyznati; při čemž má pozorovati, aby žádnou osobu ze jména nejmenoval, a nic zbytečného nevypravoval.

Poznam. Který hříšník z bázně neb stydlivosti, neb že svědomí zběžně zpytoval, těžký hřích v zpovědi zamléí, téhož zpověď netoliko jest neplatná, ale takový hříšník se dopouští nového těžkého hříchu, kterým svátost svatého pokání zlehčuje. On musí tuto zpověď, jakož i jiné zpovědi, v kterých ten hřích tajil, opakovati, ješto jsou neplatné. Kdo však nějaký hřích ač bezděky zapomenul, postačí, když se naň rozpomene, aby jej knězi při nejbližší zpovědi pověděl.

2. *Zřetelná*, t. j. hříšník má každý hřích ze jména udati a tak mluvit, aby zpovědník mohl všemu dobře rozuměti a to náležitě posouditi; ovšem tak, aby ho jen zpovědník slyšel, ne pak, kteří okolo něho stojí.

3. *Počestná*, t. j. má se varovati při tom všeho, co by neslušné, hrubé a surové bylo, a čím by mohl bližnímu na cti uškoditi.

Poznam. *Obecná* čili *generální* zpověď jest vyznání hříchů zpáchaných celého života neb znamenité části jeho. Jest *užitečná všem*, zvláště těm, kteří nějakou novou dráhu života nastupují; nevyhnutelně pak *potřebná* jest těm, kteří předešlé zpovědi neplatně konali.

§. 74. 5) *Dostiučinění.*

Dostiučiněním míní se skutkové, které kněz hříšníkovi k pokání za hříchy, z nichž se zpovídal, ukládá, aby dle možnosti napravil křivdu Bohu učiněnou a škodu bližnímu zpáchanou.

1. *Aby hříšník Bohu učiněnou křivdu napravil, ukládají se mu kající skutkové, kteří dle povahy své proti třem panujícím žádostem čelí: modliti se, postiti se a almužnu dávat; jakož i jiní kající skutkové, podlé velikosti a povahy hříchů.*

Ačkoliv Kristus Pán sám za nás smrtí svou dostatečně zadost učinil, „*jsa obětí za hříchy všeho světa*“: předc však jsou hříšníci povinni, Bohu zadostčiníti:

a) Aby dostiučinění Kristova hodni a oučastni byli.

b) Aby tím spíše dosáhli odpuštění i časných trestů, sami sebe trestajíce, a aby potomně tím pilněji hříchů se varovali.

Uložené pokání máme vykonati:

a) *S pokorným srdcem*, totiž máme uznati, že jsme to a mnohem více zasloužili.

b) *Věrně*, totiž v ten čas a tímž způsobem, tak jak seuložilo.

c) *Bez odkladu*, co možná nejdříve, ješto odkládáním se na ně zapomíná a pak se dokonce opomíná.

Povzbuzení. Mimo pokání od zpovědníka uložené máť hříšník také dobrovolnými skutky kajícími a trpělivým snášením protivenství života spravedlnosti Božské dostiučiníti.

2. *Aby hříšník také bližnímu svému dosti učinil*: má škodu, kterou mu buď na těle neb na duši, na jeho cti, jmění neb statku byl učinil, nahraditi, jak mu to od zpovědníka uloženo.

Poznam. Po zpovědi má kající především o to dbáti, aby do předešlých hříchů opět nepadl, což zajisté činí stav duše jeho horší a nebespečnější (Luk. 11, 28.)

Na ten cíl a konec má: 1) věruš plniti, co mu zpovědník poradil a přikázal; 2) hříšných příležitostí se varovati; 3) nad srdcem a myslí svou pilně bděti; 4) často se modliti a svátosti přijímati; 5) často rozjímati poslední věci člověka.

§. 75. O odpustcích.

Odpustkové jsou odpuštění časných trestů, kteréž bychom po odpuštění viny hříchů, buď v pozemském životě neb po smrti v očistci trpěti měli a k jejichžto shlazení druhdy církev sama hříšníky trestala.

Odpustkové jsou dvojí:

a) *Plnomocní*, t. j. odpuštění všech časných trestů, které hříšník zasloužil.

b) *Neplnomocní*, t. j. odpuštění toliko části těchto trestů, n. p. 40 dní, t. j. odpuštění tolik časných trestů, jakoby mu

odpuštěno bylo, kdyby dle staré kázně církevní po 40 dní pokání konal.

K dosažení odpustků se žádá:

- a) Abychom byli v stavu milosti Boží.
- b) Bychom předepsané výminky vyplnili.

Anto církev odpustky uděluje, neosvobozuje nás zúplna od povinovaného zadostučinění, abrž chce toliko:

a) *Ducha pokání v nás vzbuditi*, a odměniti horlivost, s kterou skutky pokání vykonáváme.

b) *Ku pomoci přispěti* naší slabosti a nedostatečnosti, ježto nám někdy překáží, že Bohu tak zadost nečiníme, jak bychom měli.

Katoličti křesťané mají věřiti o odpustcích:

a) *Že pravá církev dosáhla od Krista Ježíše moci odpustků udělovati*. A to dle slov Kristových: „Cožkoliv rozvázete na zemi, bude i rozvázáno na nebi“ (Mat. 18, 18.); čímž jí moc udělena jest vše ustanoviti, coby k prospěchu věřících čelilo, kteréžto moci již sv. apoštolé a jejich nástupcové od počátku církve užívali. N. p. sv. Pavel. 1. Kor. 5. a 2. Kor. 2.

b) *Že nám nemálo prospěje, abychom od církve udělené odpustky získali*. Poněvadž tímto netoliko odpuštění časných trestů dosahujeme, ale i býváme ke kajicnosti a k přijímání svátostí pokání a oltářní, jakož i k horlivosti v konání dobrých skutků mocně povzbuzováni.

§. 76. V. Svátost posledního pomazání.

Sv. posledního pomazání jest svátost, v které nemocný skrze pomazání sv. olejem a skrze nařízenou modlitbu kněžskou milosti Boží ku prospěchu duše, a častěji i těla nabývá.

1. Ustanovení této svátosti jest patrné.

a) *Ze slov sv. Jakuba (5, 14. 15.): „Stůně-li kdo z vás, uve, diž kněží církve, a necht se modlí nad ním, mažíce jej olejem, ve jmenu Páně: a modlitba víry uzdraví nemocného a poleh, ást jemu Pán: a jestliže jest v hříších, budou mu odpuštěny.“*

Dojista sv. apoštol by takto nemohl prikazovati, aniž by mohl mazání se sv. olejem a modlitbě takové účinky přičítati, kdyby Kristus Pán sám poslední pomazání byl neustanovil.

b) *Z ustavičného podání oustního*, dle kteréhož sv. otcové poslední pomazání mezi svátosti čítají, jakž i sněm Trientský dokládá: „*Dí-li kdo, že sv. pomazání není svátost, od Krista, Pána našeho, ustanovená, budiž z církve vyhostěn.*“ (Sez. 14. can. 1.)

2. Ze slov sv. Jakuba jest i viděti: viditedlné znamení svátosti této, totiž: *modlitba kněze a mazání sv. olejem*, což se děje na očích, chřípích, rukou a nohou, při čemž kněz dí: „*Skrze toto svaté pomazání a neskonale milosrdenství od-pustiž tobě Pán, čímžkoli jsi se prohřešil, zrakem, sluchem, čichem*“ atd.

3. Podobně i vysvětá milost, kteráž se v této svátosti uděluje, a sice:

a) *Milost ku prospěchu duše:*

aa) *Rozmnožení poročující milosti Boží*, ješto již musí v stavu milosti býti, kdož tuto svátost přijímá.

bb) *Odpuštění vědních, i těch těžkých hříchů, z kterých se nemocný, ačkoliv se přičinil, spovídati zapomněl neb nemohl, též i odpuštění ostatků hříchů.* „*Jestliže jest v hříchích, budou mu odpuštěny.*“

cc) *Pomoc proti příliš velikému strachu smrti, která se blíží, a soudu, který nastane, jakož i posilu v pokušení a v posledním boji.* „*Polehčt jemu Pán.*“

b) *Milost k prospěchu těla*, t. j. polehčení v bolesti, ba i častěji tělesné zdraví, když to duši k spasení prospívá.
„*Modlitba vždy uzdraví nemocného.*“

Nemocný se má k poslednímu pomazání připraviti, a sice má:

a) Zprvu svátost pokání a oltární přijmouti, neb jestli se mu spovídati nelze, dokonale hříchů svých želeti.

b) V živé víře a pravé důvěře v Boha zcela se do vůle Boží odevzdati.

Poznám. Z toho patrné, že se má tato svátost přijímati, pokud člověk při vědomí a rozumu jest.

Zpozdlé jest to a hříšné, tento svátosti z bázně smrti odkládati neb jí opominati; jelikož slonží také ku prospěchu těla a zhusta k polehčení a uzdravení nemocného; je-li ale nemoc k smrti, napomáhá k šťastné a utěšené smrti, což sobě každý přáti musí. Velice se prohřešují také ti domáci, jenž opominají těžce nemocného v čas dáti zaopatřiti.

§. 77. VI. Svátost svěcení kněžstva.

Sv. svátost svěcení kněžstva vůbec jest svátost, kterou se těm, jenž se službě církevní oddávají, skrze vzkládání rukou a modlitbu biskupa duchovní moc a zvláštní milost uděluje, aby jisté církevní úřady ke cti Boží a k spasení duší náležitě a svatě vykonávali.

1. Viditedlné znamení této svátosti jest *vzkládání rukou a modlitba biskupa.*

„Napomínám tě, aby jsi zase vzbudil milost Boží, kteráž jest v tobě skrze vzkládání rukou mých.“ II. k Tim. 1, 6.

„Tedy postice a modlitce se, a vzkládajíce na ně ruce (na Šavla a Bar-nabáše) propustili je.“ Skut. ap. 13, 3.

2. Odtud jest i zřejmé ustanovení svátosti této od Krista Pána; ješto by apoštolé bez zřejmé vůle a ustanovení Páně nikdy tuto svátost neudělovali, jakž to ústní podání ztvrzuje.

„Obě (křest i svěcení kněžstva) jsou svátosti, o čemž nižádný nepochybuje.“ Aug.

„Dí-li kdo, že svěcení kněžstva není opravdu a v skutku svátost od Pána ustanovená: budiž z církve vyhostěn.“ (Sněm Trient. sez. 23, can. 8.)

3. Milost, která se v svátosti této uděluje, jest:

a) *Udělení duchovní moci k vykonávání jistých úřadů církevních, kteráž dle řádu, na který se světi, jest rozdílná.*

Ti, kdož za biskupy svěcení bývají, obdržují veškeru moc, kteréž udělil Pán Ježíš apoštolům; jsouce ustanoveni, aby zpravovali církev Boží. Ostatní pak služebníci církve jsou jejich pomocníci a jsou toliko ve jménu biskupův věřicím představeni. Jmenovitě těm, jenž se na kněžství světi, uděluje se moc nad pravým a duchovním tělem Ježíše Krista. Aby však služebníci církve svůj vykonával, třebať k tomu ještě zvláštního se-slání od náležitého vrchního pastýře.

b) *Rozmnožení posvěcující milosti, jakož i milost zvláštní k náležitému a svatému vykonávání kněžského úřadu.*

Poznam. Aby se většicím dobrých duchovních pastýřů dostalo, mají za to Boba vroucně prositi, však i láskou a oddaností k církvi a vážností k duchovnímu stavu té milosti hodni se státi.

§. 78. VII. Svátost stavu manželského.

Sv. svátost stavu manželského jest nerozvížitelný svazek, kterým se dvě svobodné křesťanské osoby, muž a žena, řádně s sebou oddávají; k čemuž jim Bůh v té sv. svátosti milosti uděluje, aby v svém manželském stavu až do smrti bohabojně setrvali a děti své křesťansky vychovávali.

Stav manželský jest již v ráji od Boha ustanoven; Kristus pak ho svou milostí posvětil a za svátost povýšil.

„Řekl Hospodin Bůh: Není dobré člověku, býti samotnému: učinímež mu pomoc podobnou jemu. I vzdělal Hospodin Bůh z žebra, kteréž vyňal „z Adama, ženu, a přivedl ji k Adamovi.“ I. Mojžiš 2, 18. 22.

„Tajemství toto (manželství) velké jest, ale já pravím vám v Kristu a „v církvi.“ K Efes. 5, 32.

„Dí-li kdo, že manželství není v pravdě a v skutku jedna z sedmero „sodlosť, od Krista Pána ustanovena, budiž z církve vyhoštěn.“ (Sněm Trient. sez. 24, can. 1.)

Svátost stavu manželského jest:

a) *nerozvížitelný svazek*; poněvadž za živobyť druhé stránky nemůže žádná stránka v nové manželství vstupiti, jak toho pravá láska, na které manželství spočívá, a blaho manželaké samo žádá, což i Kristus Pán sám ustanovil.

„A takto již nejsou dva, ale (takměř) jedno tělo A protož což „Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ Mat. 19, 6.

„Každý, kdo propustí manželku svou, a jinou pojímá, cizoloží: a kdo „pojímá propuštěnou od muže, cizoloží.“ Luk. 16, 18.

b) *svazek mezi dvěma svobodnými osobami a to křesťanskými*; poněvadž jinak mezi nimi pravého obcování a lásky, na které co základě manželství spočívá, obstáti nemůže.

„Synové svatých jsme a nemůžeme se tak spojit, jako pohané, ježto „neznají Boha.“ Tob. 8, 6.

Poznam. Ačkoliv církev katolická smíšená manželství t. j. mezi katolíky a nekatolíky připouští, přede ale neschvaluje jich, poněvadž při takovýchto manželstvích schází hlavní věc: obecenství víry, jakož i katolické vychování dítek se dobře nedaří a katolická stránka snadno v chladnost a netečnost k náboženství neb dokonce i k odpadnutí od pravého náboženství svedena, ba i od nekatolické opuštěna býti může, kteráž

ovšem znovu v stav manželský vstoupiti může, což ale katolíku není dovoleno.

Svátost stavu manželského působí:

1. *Rozmnožení posvěcující milosti Boží*; ješto ti, kteří se oddávají, již v stavu milosti Boží býti musejí.

2. *Zvláštní milost*, aby v svém manželském stavu, jak sobě slibili, v lásce a věrnosti až do smrti bohabojně setrvali; sobě vespolek pomáhali a dítky své křestansky vychovávali.

„Jako církev poddána jest Kristu, tak ženy mužům svým (poddány „budte) ve všem. Muži milujte manželky své, jakož i Kristus miloval „církev, a vydal sebe samého za ni.“ K Efes. 5, 24. 25.

Pro vznešený účel manželství a pro milost, kteráž se v svátosti této manželům uděluje, jmenuje sv. apoštol Pavel tu sv. svátost *„velikým tajemstvím v Kristu a církvi jeho“*, ač pro zvláštní osoby stav svobodný jest dokonalejší.

„Tajemství toto veliké jest; ale já pravím vám v Kristu a v církvi.“ K Efes. 5, 32.

„Pravím neženatým a vdovám: dobré jest jim zůstati tak, jako i já . . . „Chcít pak, abyste vy bez pečování byli. To pak k vašemu užítku pravím, ne „abych na vás osídlo uvrhl, ale k tomu rádím, což pošetného jest a co by „dalo svobodu, bez překážky Pánu sloužiti.“ L. ku Kor. 7, 8. 32. 38.

B) O modlitbě.

§. 79. 1) O modlitbě vůbec.

Modlitba jest pozdvižení mysli k Bohu, na ten cíl, aby-chom Boha, nejvyššího Pána, ctili, jemu za dobré, kterého jsme nabyli, děkovali, i za to, čeho by nám třeba bylo, jej prosili.

Máme se modliti; poněvadž:

1. Jsme povini Boha jakožto Tvůrce svého a nejvyššího Pána nebe i země ctíti a chváliti, jemu za nesčíslná dobrodiní, kteráž nám prokazuje, děkovati, a jej prositi, ješto cele a ve všem od něho závisíme.

„Chválu Hospodínovu vypravovati budou ústa má, a dobrořeč všeliké „jeho jménu svalčmu jeho na věky, i na věky věků.“ Žalm 144, 21.

„Ze všeho díky činite; nebo toť jest vůle Boží v Kristu Ježíši o všech vás.“ I. Thes. 5, 18.

„Proste, a bude vám dáno; hledejte a naleznete; tlucte a bude vám odevšino.“ Luk. 11, 9.

2. Kristus Pán to sám zřejmě rozkázal a příkladem svým ztvdil, v čemž ho následovali také apoštolé a svatí vůbec.

„Bez přestání se modlete.“ I. k Tess. 5, 17.

„Potřebí jest vždycky se modliti a neustávat.“ Luk. 18, 1.

„I stalo se, že (Pán Ježíš) vyšel na horu k modlení, a přes noc trval „na modlitbě Boží.“ Luk. 6, 12.

3. Modlitba přináší mnohý užitek: jelikož modlitbou ve čtlosti se cvičíme a ji v sobě rozmnožujeme; modlitbou podpory k dobrému, posily proti pokušení, útěchy v zármutku a vůbec pomoci v obecných i zvláštních, ve svých i bližního potřebách od Boha nabýváme.

„Modlete se, abyste nevešli v pokušení.“ Luk. 22, 40.

„Je-li kdo z vás v zármutku, modliž se.“ Jak. 5, 13.

„Tehdy vzývati budeš a Hospodin vyslyší tě: volati budeš a řekne: „Ať tu jsem.“ Isai. 68, 9.

„Proste, a vezmete, aby radost vaše dokonale byla.“ Jan 16, 24.

Poznam. An Bůh chce, bychom jej za to, čeho nám potřebí jest, proaili, nemůžeme, bychom mu tím potřeby své teprv zjevně činili, abž bychom svou závislost od něho uznali a na jeho pronášeli, jakož i darů jeho sobě tím více vážili.

Aby modlitba naše byla pravá, musí býti:

1. *Nábožná*; t. j. máme se modliti netoliko ústy, ale i srdcem, tudíž třeba, bychom všeliké roztržitosti všemožně se vystříhali, sbírajíce mysl svou a živě k myslí sobě přivozující přítomnost Boží.

„Lid tento ústy mne ctí, ale srdce jejich daleko jest ode mne.“ Mat. 15, 8.

„Před modlitbou připrav duši svou a nebuď jako člověk, kterýž pokouší „Boha.“ Sir. 8, 23.

2. *Pokorná*; t. j. modlice se, máme sobě býti svědomí své nehodnosti a hříšnosti před Bohem, a mocně to v srdci cítiti.

„Modlitba kořícího se oblaky pronikne.“ Sir. 38, 21.

„Bůh se pyšným protivuje, ale pokorným dává svou milost.“ Jak. 4, 6.
Viz podobenství o fariseovi a celném. Luk. 18, 9—14.

3. *Důvěrná*; t. j. máme doufanlivě od Boha očekávat, že prosby naše vyslyší, ač nepomáhá-li to k našemu dobrému.

„Žádejž pak (kdo se modlí) s důvěrností, nic nepochybuje; nebo kdož „pochybuje, podoben jest vlnám mořským, kteréž se větrem ženou a smítají: „Ať se tedy nedomnívá člověk ten, aby co vztlí měl od Pána.“ Jak. 1, 6. 7.

4. *Konaná s odevzdaností do vůle Boží*, t. j. máme to Bohu zůstat, zdaliž naši prosbu vyslyší čili nic; jelikož on nejlépe ví, co nám prospívá.

„Otče choť-li, přenes kalich tento ode mne; ale však ne má vůle, ale „tvá buď.“ Luk. 22, 42.

5. *Konaná ve jmenu Ježíše Krista*, t. j. v důvěře v jeho neskončené zásluhy.

„Amen, amen pravím vám: Budete-li sáť prositi Otce ve jmenu mém „dát vám.“ Jan 16, 28.

6. *Ustavičná*; t. j. byť i se zdálo, že Bůh prosby naše neslyší, máme předce na modlitbách setrvati.

„Potřebá jest vždycky se modléti a nikdy neustávati.“ Luk. 18, 1.

„Mnohoť zajisté může modlitba spravedlivého ustavičná.“ N. p. žena Kananejská; nezbedný přítel. Luk. 11, 6—10.

Poznámka Že Bůh často modlitby naše neslyší, děje se proto, že buď se nepravě modlíme, neb že za nepravé věci prosíme.

„Prosíte a neberete; proto že slo prosíte.“ Jak. 4, 3.

Modlitba se může konati *dvojím způsobem*: a) u *vnitř čili rozjímavě*, když život neb utrpení Páně aneb jiné Božské pravdy v mysl nábožně rozjímáme a uvažujeme, abychom v srdci svém dojatí, k dobrým a spasitelným předsevzetím se povzbudili; b) *ze vnitř čili ústně*, když zbožné city, jimiž u pozdvížení myslí k Bohu srdce naše naplněno jest, ústy neb slovy pronášíme.

Máme se *bez přestání* modliti, t. j. máme vždy mysl svou k Bohu pozdvíženou míti a jemu všecko obětovati; zvláště se máme modliti: 1) v pokušeních a v obecných a osobních potřebách; 2) ráno i večir, před jídlem a po jídle; 3) zvláště pak při službách Božích v chrámě, kterýž jest dům modlitby.

Nejznamenitější druhové ústní modlitby jsou; a) modlitba Páně, b) pozdravení anjelské.

II) O modlitbě zvlášť.

§. 80. A. Modlitba Páně.

Modlitba Páně jest modlitba, kterou nás učil Kristus, náš Pán, a modliti se přikázal.

„I stalo se, když se na jednom místě modlil, jakž přestal, řekl k němu „jeden z učedníků jeho: Pane nauč nás modliti, jakož i Jan učil učedníky své. I řekl jim: Když se modlíte, říkejte: „Otče náš“ atd. Luk. 11, 1. 2. Poznám. Od slova, kterým počíná, nazývá se také modlitba tato „Otče náš“

Modlitba Páně obsahuje: předmluvu a sedmero proseb.

I. O předmluvě.

Předmluva zní: Otče náš, jenž jsi na nebesích.

Těmito slovy voláme k Bohu a nazýváme ho:

a) *Otcem*; protože lidi k obrazu svému stvořil a otcovsky o ně pečuje.

„Zdaliž on není Otec tvůj, kterýž učinil a stvořil tě?“ V. Mojž. 32, 6.

„Nepočítej tedy, říkajce: co budeme jísti, a nebo co budeme pít, a „nebo čím se budeme odívati? Nebo toho všeho poháně hledaj. Váš zajisté „Otec váš, že toho všeho potřebujete.“ Mat. 6, 31. 32.

„Všelickou péči svou uvrhne na nás; nebo on má péči o vás.“ I. Petr 5, 7.

b) *Otcem svým*; protože, ačkoliv o všechny lidi otcovsky pečuje, křesťany, kteréž skrze Ducha sv. na křtu sv. syny svými, svými dědici, i spoludědici Kristovými a vespolek bratři Kristovými učinil.

Mimo to nazývajíce Boha společným Otcem všech, znamenáme tím, že jsme bratři vespolek, a že za sebe vespolek se modliti máme.

„Přijali jste ducha vyvolení synů, v němžto důvěrně voláme k Bohu: „Abba (Otče)“ K Řím. 8, 16.

„A jestliže pak synové, i dědicové: dědicové zajisté Boží, a; olu pak „dědicové Kristovi.“ K Řím. 8, 17.

„Vy pak všichni bratři jste; nebo jeden jest Otec váš, kterýž v nebesích jest.“ Mat. 23, 8. 9.

c) *Otcem, jenž jest na nebesích*; protože Bůh, ačkoliv všude jest, předce zvlášť na nebesích bydlí, kdež ho jeho

vyvolení tváří v tvář vidí, a s ním se radují; jakož i proto, abychom modlice se nezapomínali, že jsme putující zde na zemi, a že u pokore a v důvěře máme mysl i srdce povznéstí vzhůru k nebesům, kde pravá jest naše vlast.

„Kdožbykoli modlil se na místě tomto, vyslyš s přitýtkou svého, totiž „s nebe, a milostiv buď.“ II. Parul. 6, 21,

„Povstali-li jste s Kristem, těch věcí, kteréž s vrchu jsou, hleďte, kdež „Kristus jest sedě na pravici Boží.“ Ku Kolos. 3, 1.

II. O prvních třech prosbách modlitby Páně.

V prvních třech prosbách modlitby Páně prosíme za to, co se cti Boží týče, poněvadž sluší vždy a nejprve prositi za to, čím se Bůh cti a potom teprv za to, čeho nám neb bližnímu třeba; neboť jsme povinni více milovati Boha než sebe samy.

„Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho: a tole vše „bude vám přidáno.“ Mat. 6, 33.

1. První prosba zní: Posvěť se jmeno tvé.

V této prosbě žádáme:

a) Aby všickni lidé na zemi Boha poznali a křesťanským životem nejsvětější jmeno jeho všudy oslavovali.

„Tak řekl světo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a slaví „Otce vašeho, jenž jest v nebesích.“ Mat. 6, 16.

b) Aby se nejsvětější jmeno jeho nikdy, ani kacířstvím, bludy a nevěrou, ani rouháním a nekřesťanským životem nezlehčovalo; tudíž i aby se hříšníci k Bohu obrátili a káli se.

„Přišli mezi jiné národy, k nimž vešli a poskvrnili jmeno své své mě, „když se mluvilo o nich: Lid Hospodinu jest tento, a ze země jeho vyšli.“ Ezech. 36, 20.

„Obcování své mezi pohany majíce dobré, aby z dobrých skutků „vás spatřujíce . . . , velebili Boha.“ I. Petr 2, 12.

2. Druhá prosba zní: Přijď království tvé.

V této prosbě prosíme:

a) Aby království Boží zevnitřní, což jest církev katolická, po celém světě se rozšířilo.

„Rozšíř místo sídnu svého, a kože sídnu svých rozšíříš, nešetř: . . . „neboť na pravo i na levo pronikneš.“ Isai. 64, 2. (Viz podobnoství o zrně hořčičném.)

b) Aby se království Boží vnitřní, ježto jest milost, pravda a ctnost, v nás rozmohlo a upevnilo.

„Hle království Boží jestit' není v'ěcí“ Luk. 17, 21.

„Království Boží není pokrm a nápoj: ale spravedlnost a pokoj, a radost v' Duchu svatém.“ K Řím. 14, 17.

c) Aby nám Bůh po tomto životě nebe uděliti ráčil.

„Pojďte požehnaní Otce mého, vládáte královstvím v'ám připraveným od ustanovení světa.“ Mat. 25, 34.

3. Třetí prosba zní: Buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi.

V této prosbě prosíme:

a) Aby nám Bůh ráčil milosti uděliti, abychom jeho vůli na zemi vždy tak dokonale a tak rádi plnili, jako ji anjeli a svatí v nebi plní.

„Nebo smysl a myšlení lidského srdce ke zlému nakloněna jsou od mladosti jejich.“ I. Mojž. 8, 21.

b) Aby ráčil Bůh odvrátiti všechno, co by v plnění jeho Božské vůle překáželo, jakož: pokušení, blízké příležitosti a nebezpečnosti hříchu atd.

„Kroky mé spravuj podle řeči své; ať nepanuje nade mnou žádná nepravost.“ Žalm 118, 133.

III. O čtyřech posledních prosbách.

Čtvrtá prosba a potom i ostatní, kterýmiž vlastně a zejména žádáme duševní i tělesné pomoci, potahují se na předešlé prosby; neboť modlitba Páně má ten pořádek: aby po prošení za věci Božské následovala prosba za to, což se těla a zachování života týká; neboť jakož žádosti lidské k Bohu co k poslednímu cíli mají směřovati: právě týmž způsobem i sboží lidského života podlé Božských věcí se říditi mají.

4. Čtvrtá prosba zní takto: Chléb náš vezdejší dejž nám dnes.

V této prosbě žádáme:

a) Aby nám Bůh dáti ráčil všechno, čehož nám k zachování tělesného i duchovního života třeba.

„Žebroty a bohatství nadávej mi: toliko dej živosti mé potřebu.“
Přisl. 30, 8.

„Zpřislobujte pokrm, ne kterýž hynie, ale kterýž slouží k životu věčnému.“ Jan 6, 27.

b) Aby nám Bůh dáti ráčil ne k zbytečnosti, oupravného a rozkošného pokrmu, ale toliko potřebného k upokojení přirozené potřeby.

„Běda vám, kteříž připojujete dům k domu, a pole s polem spojujete, až ku konci místa: sdali budete bydlení vy sami u prostřed země“ Isai. 5, 8.

„Nepečuňtež o zejšejší den: nebo zejšejší den přepočítí buďe sám o sebe. Dostil má den na své zlosti.“ Mat. 6, 84.

5. *Pátá prosba zní:* Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům.

V *páté prosbě žádáme*, aby nám Bůh hříchy naše odpustil, jako i my těm ze srdce odpouštíme, kteříž nám ublížili, (Viz podobenství o dvou dlužnících.)

„Jestliže odpustíte lidem hříchy jejich, odpustí i vám Otce váš nebeský hříchy vaše: jestliže však neodpustíte lidem, aniž Otec váš odpustí vám hříchů vašich“ Mat. 6, 14. 16.

6. *Šestá prosba zní:* Neuvoď nás v pokušení.

Bůh sám nepokouší nás, ale dopouští na nás pokušení, a) aby nás zachoval v horlivosti a v pokoře, a aby b) naši ctnost upevnil a zásluhy naše rozmnožil.

„Bůh není pokušelem ve zlém: sám pak žádá nás nepokouš.“ Jak. 1, 13.

„Blahoslavený, kterýž snáší pokušení; nebo když buďe zkoušen, vezme korunu života.“ Jak. 1, 12.

Bůh zkouší také ctnosti pobožných a spravedlivých lidí: nemocí, chudobou a jiným soužením.

„Že jsi byl příjemný Bohu, protož potřebí bylo, aby pokušení skusilo tě.“ Tob. 12, 13.

Nejvíce nás pokoušívá: svět, totiž zlí lidé; tělo, to jest naše zlé žádosti, a ďábel.

„Všecko, což jest na světě, jest žádost těla, a žádost očí a pychu života, kteráž není z Otce, ale jest ze světa.“ I. Jan 2, 16.

„Každý pokoušán bývá od své žádosti, jež zachovává a přilouží.“ Jak. 1, 14.

„Střízliví buďte, a bděte; nebo protivník váš ďábel jako lev řvoucí obchází, hledaje, kohoby sežral.“ I. Petr 5, 6.

6. *Šestou prosbou žádáme*: aby Bůh pokušení od nás odvrátil, v pokušení pak nám pomoci své neodepřel, aniž dopustil, abychom v pokušení klesli.

Abychom však v pokušení nepoklesli: nemáme se v pokušení vydávati, aniž svoliti v pokušení, alebrž bedlivostí a modlitbou je přemáhati.

„*Bdětež a modletež se, abyste nevešli v pokušení.*“ Luk. 22, 46.

7. *Sedmá prosba zní*: Ale zbav nás od zlého.

V této prosbě žádáme:

a) Aby nás Bůh zvláště zlého duše, kteréž jest hřích, zbavil, a nás od časného i věčného trestu hříchu chránil.

b) Aby nás Bůh i tělesných neřestí zbavil, jestli nám k spasení neprospějí.

„*Mustne skrze mnohá soužení vjíti do království Božího.*“ Skut. ap. 14, 21.

c) Aby nám Bůh milosti udělil, bychom všecku strast a bídu, kterou na nás dopustil, trpělivě a stále snášeli.

„*Nádobí hrnčířského zkoušuje oheň a lidé spravedlivých pokušení zářivku.*“ Slr. 27, 8.

Amen, slovo heberejské, znamená tolik, jako staň se, neb stane se; a stojí tuto, co pečeť modlitby Páně, že vyslyšena jest modlitba naše; aby, jakož se modlitba naše vroucně započala, také pobožně se zakončila.

§. 81. B. Pozdravení anjelské.

Katoličtí křesťané připojují obyčejně k modlitbě Páně pozdravení anjelské, snažice se přimluvou Marie Panny dosáhnouti toho, zač jsou v otčenáši prosili.

Pozdravení anjelské jest modlitba, kterou svatou Pannu Marii, matku Boží, více než anjely a jiné svaté, ctíme a vzýváme.

Ctíme a vzýváme Pannu Marii více než anjely a jiné svaté:

1. Poněvadž ji Bůh sám poctil nade všecky tvory, zvoliv ji za matku Syna svého.

2. Poněvadž Maria Panna se stkvěla ctností a milostí nade všechny svaté a vyvolené Boží.

„*Není stýcháno od věků, aby kdo od Boha opuštěn byl, jenž se k Marii „utekl a ji o přímělu vzýval.*“ Sv. Bernard.

Záleží pak pozdravení anjelské: a) z pozdravení archanjela Gabriele, b) z zdravení Alžběty, a c) z prosby církve svaté.

a) *Pozdravení archanjela Gabriele zní: „Zdravas buď milosti plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami.“ Luk. 1, 28.*

Nazývá se Maria *milosti plnou*, poněvadž od prvního počtu svého všelikými dary a milostmi Ducha sv. ozdobena se stkvěla, a na zemi k nejvyššímu důstojenství, na nebi pak k nejvyšší slávě povýšena jest.

Slova „*Pán s tebou*“ znamenají: že Maria se stala zvláštním předmětem péče a lásky Boží, jehožto Syn jediný u ní přibýtek svůj vzíti a s ní se úzce spojití ráčil.

Pozdravení pak „*požehnaná ty mezi ženami*“ vyznačuje: že Maria jest nejblahoslavenější a nejblaženější matka Syna Božího, kterážto dadouc světu Spasitele, napravila, co první Eva byla pokazila.

b) *Pozdravení Alžběty zní: „Požehnaná ty mezi ženami, a požehnaný plod života tvého.“ Luk. 1, 42.*

Dí se „*požehnaný plod života tvého*“, ješto Kristus Pán, jehožto Maria porodila, jest „požehnaný Bůh na věky“ a jakožto Spasitel neskončené spasení světu vydobyl. Tím se také značí, že Marii ctíme pro Božského Syna jejího, a že pocta obou nerozdílná jest.

c) *Církev sv. připojivši k pozdravení tomuto slovoce „Ježíš“ vykládá, který jest ten požehnaný plod života Marie a pak přikládá prosbu: „Svatá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné nyní, i v hodinu smrti naší.“ Amen.*

Říká se: „*svatá Maria, matko Boží*“: protože svatá Panna Maria Ježíše Krista porodila, jenž jest pravý Bůh.

Dí se: „*pros za nás*“ atd., abychom na přímělu Mariě Panny ve všech potřebách života, zvláště pak v hodině smrti potřebné pomoci a milosti u Boha došli.

Katolická církev ctí matku Boží pozdravením anjelským zvlášť, když se ráno, v poledne a u večír k modlení zvoní.

Zní pak toto modlení takto:

1. Anjel Páně přinesl poselství Marii Panně, a ona počala z Ducha sv. Zdrávas Maria atd.

2. Řekla Maria: Ai, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého. Zdrávas Maria atd.

3. A slovo tělem učiněno jest, a přebývalo mezi námi. Zdrávas Maria atd.

4. Oroduj za nás svatá Boží Rodičko, abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových.

5. Milost svou, prosíme o Pane, rač v myslí naše vlití, abychom, kteříž jsme skrze anjela zvěstujícího vtělení Krista, Syna tvého poznali, skrze umučení a kříž k slávě vzkříšení přivedeni byli. Skrze téhož Pána našeho Ježíše Krista. Amen.

Máme si při tom modlení nejvíce vtělení Syna Božího vděčně a pobožně připomínati, abychom v každé době denní pamětlivi jsouce vykoupání svého, celý den dobře strávili a spravedlivě a nábožně živi byli.

Poznám. K živému připomínání na vtělení, život, utrpení a oslavení Páně, jakož i ku počtě Rodičky Boží slouží také růženec, jenž dle tajemství v něm obsažených se nazývá: radostný, bolestný a slavný.

